

Lehmussaari Heta

Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset naisen elämään

Pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN JA PSYKOLOGIAN TIEDEKUNTA
Varhaiskasvatus
2023

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset naisen elämään (Heta Lehmussaari)

Pro gradu -tutkielma, 65 sivua, 1 liitesivu

Lokakuu 2023

Tyttöihin ja naisiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta on raportoitu niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Tutkimukset osoittavat niiden yleistyneen. Opetusalan ammattilaiset ovat velvoitettuja ilmoittamaan viranomaisille, jos selviää, että lapsi on kokenut seksuaalista väkivaltaa. Tästä johtuen ammattilaisilla tulee olla ymmärrystä siitä millaisia seurauksia seksuaalisella väkivallalla on ja miten ne ilmenevät, jotta lapsia voidaan auttaa. Lapsena koettu seksuaalinen väkivalta on traumatisoiva väkivallan muoto, jolla on moninaisia seurauksia elämään, joita tässä tutkielmassa tuodaan esille analysoimalla seitsemän naisen tarinaa.

Tutkielman aineistona toimi kaunokirjallinen teos, josta valitsin seitsemän naisen tarinan. Naiset ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa lapsena eri ikäisinä, kahden kuukauden ikäisestä 12. ikäänvuoteen asti. Naisista viisi olivat kokeneet seksuaalista väkivaltaa tutun henkilön ja kaksi tuntemattoman henkilön toimesta. Tuloksista tuli ilmi, kuinka seksuaalinen väkivalta vaikutti kokonaisvaltaisesti naisten elämään. Seksuaalinen väkivalta on ollut traumatisoivaa ja sen seuraukset näyttäytyvät niin psyykkisesti mielenterveyteen vaikuttavina tekijöinä, fyysisesti erilaisina kehollisina oireiluina kuin sosiaalisesti haasteina ihmissuhteissa. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet näyttäytyivät jokaisella osa-alueella.

Tutkielman tulokset osoittavat piirteitä oireiluista, jotka voivat viestittää opetusalan ammattilaisille lapsen kokeneen seksuaalista väkivaltaa. Lapsen käytös ja olemus voi muuttua sulkeutuneeksi, muista vetäytyväksi, itseä vähätteleväksi ja ahdistuneeksi. Opetusalan ammattilaisten on tärkeää tuntea omat oppilaansa, jotta lasten käytöksen ja olemuksen muutokset voidaan huomata, sillä se voi olla merkki koetusta seksuaalisesta väkivallasta. Epäilyn herätessä asiasta tulee keskustella kollegoiden kanssa, tarkkailla lasta sekä ottaa yhteyttä lapsen huoltajiin. Jos lapsi itse kertoo kokemuksistaan, tulee olla välittömästi yhteydessä viranomaisiin. Haasteena on seksuaalisen väkivallan traumaattisuus, sillä on mahdollista, että lapsi ei muista kokemuksiaan. Tuloksista tuli ilmi, kuinka joissain tapauksissa omia väkivallan kokemuksia ei muistettu kun vasta aikuisiällä.

Avainsanat: seksuaalinen väkivalta, traumatisoituminen, kokemus, lapsi, nainen, seksuaalisen väkivallan seuraus

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Tutkielman tavoite	7
3	Seksuaalinen väkivalta	8
4	Lapsen kohdistuva seksuaalinen väkivalta.....	9
5	Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset.....	12
5.1	Psykkiset seuraukset.....	13
5.1.1	<i>Mielenterveyteen vaikuttavat tekijät.....</i>	<i>13</i>
5.1.2	<i>Syömishäiriöt ja päihteiden väärinkäyttö.....</i>	<i>15</i>
5.2	Fyysiset seuraukset.....	16
5.2.1	<i>Fyysiset oireet ja kivut.....</i>	<i>16</i>
5.2.2	<i>Itsensä vahingoittaminen ja syömishäiriöt.....</i>	<i>17</i>
5.3	Sosiaaliset seuraukset.....	18
5.3.1	<i>Haasteet ihmissuhteissa.....</i>	<i>18</i>
5.3.2	<i>Käyttäytymisen muutokset lapsella.....</i>	<i>20</i>
5.4	Traumatisoituminen ja traumaperäinen stressihäiriö	22
6	Seksuaalista väkivaltaa kokeneen lapsen auttaminen	26
7	Tutkielman tavoite ja toteutus.....	30
7.1	Laadullinen tutkimus.....	30
7.2	Aineiston esittely.....	31
7.3	Teoriaohjaava sisällönanalyysi.....	34
8	Tulokset.....	40
8.1	Psykkiset seuraukset.....	40
8.1.1	<i>Traumatisoitumiseen liittyvät oireet.....</i>	<i>40</i>
8.1.2	<i>Mielenterveysongelmat.....</i>	<i>44</i>
8.1.3	<i>Negatiiviset käsitykset itsestä</i>	<i>45</i>
8.1.4	<i>Tunteiden säätely epäterveellisin keinoin.....</i>	<i>47</i>
8.2	Fyysiset seuraukset.....	48
8.2.1	<i>Traumatisoitumiseen liittyvät oireet.....</i>	<i>48</i>
8.2.2	<i>Kivut ja pysyvä fyysinen vamma.....</i>	<i>49</i>
8.3	Sosiaaliset seuraukset	49
8.3.1	<i>Traumatisoitumiseen liittyvät oireet.....</i>	<i>50</i>
8.3.2	<i>Negatiivisten käsitysten vaikutus sosiaalisissa suhteissa</i>	<i>52</i>
8.3.3	<i>Haasteet sosiaalisissa suhteissa</i>	<i>53</i>
8.3.4	<i>Käyttäytymisen muutokset</i>	<i>59</i>
9	Pohdinta.....	61

9.1	Tutkielman eettisyys ja luotettavuus	65
9.2	Jatkotutkimusaiheet	66
Lähteet		68

1 Johdanto

Lapsiin kohdistuvat seksuaaliset väkivallanteot ovat olleet esillä mediassa ja julkisessa keskustelussa. Yleisradio (Yle) on uutisoinut kahdesta erillisestä laajasta seksuaalirikostapauksesta vuoden 2023 touko- ja kesäkuussa, joissa uhreina on ollut useita alaikäisiä lapsia. Hakaniemi (2023) raportoi henkilöstä, joka tuomittiin vankeuteen yli sadasta seksuaali- ja muusta rikoksesta, joissa uhreina oli ollut pääosin 10–17-vuotiaita tyttöjä, jotkut uhreista olivat teon hetkellä täysi-ikäisiä. Tapauksessa uhreja oli lähes 120 ja tuomittuja tekoja 200, joista 20 tekoa oli törkeitä lapsen seksuaalisia hyväksikäyttöjä. Toisessa Yle:n uutisoimassa tapauksessa henkilö tuomittiin vankeuteen yli 20:stä lapsiin kohdistuneesta seksuaalirikoksesta. Jäärnin (2023) mukaan tapauksessa oli 14 uhria, jotka olivat teon hetkellä alle 16-vuotiaita. Nuorin uhri oli 10-vuotias. Henkilö sai tuomion muun muassa viidestä törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, viidestä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä sekä neljästä lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin. Molemmissa tapauksissa rikoksen tekijän toiminta oli jatkunut vuosia. (Hakaniemi, 2023; Jäärni, 2023).

Uutisista tulee ilmi, kuinka montaa lasta yksittäisen tekijän seksuaalisen väkivallan teot ovat koskeneet. Amnesty Internationalin Suomen osaston tutkimuksen (2019) mukaan Suomessa seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuu noin 50 000 naista vuosittain. Kuitenkin vuonna 2022 poliisiin tietoon tuli vain 5 538 seksuaalirikosta, joista 2256 oli lapsiin kohdistuvaa seksuaalirikosta. Nämä sisältävät muun muassa seksuaalista ahdistelua, kajoamista, raiskauksia, hyväksikäyttöä ja houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin (Poliisi 2022). Vuoden 2021 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tekemässä kouluterveyskyselyssä ilmeni, että merkittävä osa nuorista, 8.–9.-luokkalaisista, kertoivat kokeneensa seksuaalista häirintää ja väkivaltaa. 48 % tytöistä olivat kokeneet seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua ja 13 % olivat kokeneet seksuaalista väkivaltaa. (THL, 2021). Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä 8.- ja 9. luokkalaisista tytöistä 45 % olivat kokeneet häiritsevää seksuaalista ehdottelua ja ahdistelua viimeisen vuoden aikana ja 11,7 % kokeneet seksuaalista väkivaltaa viimeisen vuoden aikana. (THL, 2023). Vuoden 2019 kouluterveyskyselyssä 8.- ja 9. luokkalaisista tytöistä vain 27 % olivat kertoneet kokemastaan seksuaalisesta häirinnästä tai väkivallasta luottamalleen aikuiselle. Lisäksi vain 49,8 % vastanneista tytöistä olivat saaneet tukea seksuaaliseen häirintään tai väkivaltaan koulun aikuisilta. 4.- ja 5.-luokkalaisista tytöistä 38,8

% olivat kertoneet kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta tai häirinnästä luottamalleen aikuiselle. Heistä 67,3 % kokivat saaneen tukea ja apua. (THL, 2019).

Tyttöihin ja naisiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta on raportoitu niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Kansallisen lapsiuhritutkimuksen (2022, s. 114) mukaan tyttöihin kohdistuva seksuaalinen väkivalta on yleistynyt. Lisäksi tutkimuksessa todetaan tuntemattoman tekijän osuuden kasvaneen merkittävästi seksuaaliväkivallan tekijänä. Seksuaalisen väkivallan yhteydessä raportoidaan yhä enemmän pakottamista ja muuta väkivaltaa kuin ennen, joka viittaa siihen, että teot ovat entistä vakavampia. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2022, s. 114). Euroopan unionin perusoikeusviraston (Fundamental Rights Agency, FRA) vuonna 2012 teettämän *Naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyys EU:n alueella*-tutkimuksen mukaan Suomessa seksuaalista väkivaltaa ennen 15 vuoden ikää ovat kokeneet 11 % naisista. (FRA, 2012).

Tilastoista ja uutisista voidaan päätellä aiheen koskettavan monia, mutta seksuaalinen väkivalta voi jäädä usein piiloon. Kokemuksista ei kerrota, jolloin tekojen esiin tulo voi olla riippuvainen siitä, että muut huomaavat sen. Carson ja kollegat (2019, s. 287) kuvailevat, kuinka seksuaalisesta väkivallasta kertomattomuuteen vaikuttavat muun muassa häpeä, seurauksien pelko, omien kokemusten vähätteleminen, halu pitää kokemukset yksityisinä sekä seksuaaliseen väkivaltaan liittyvä stigma. Seksuaalisen väkivallan kokeneet voivat kantaa sen vaikutuksia läpi elämän (Daniels, 2016, s. 50). Sinkkosen ja Mäkelän (2017, s. 58) mukaan opetusalan ammattilaiset ovat monesti lapsille helpoin saatavilla oleva tukipalvelu. Tästä johtuen usein seksuaalisen väkivaltaa kokeneen lapsen avun piiriin auttaminen on mahdollista oppilaitosten kautta. (Sinkkonen & Mäkelä, 2017, s. 58). Tämän takia on tärkeää ymmärtää lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seurauksia, jotta ne osataan tunnistaa ja seksuaalista väkivaltaa kokeneille osataan tarjota apua.

2 Tutkielman tavoite

Tutkielmani tavoitteena on tutkia lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seurauksia naisen elämään. Asiasta uutisointi ja aiheen käsittelemättömyys varhaiskasvatuksen opintojen aikana ovat saaneet minut kiinnostumaan tutkimaan aihetta syvemmin. Varhaiskasvatuksen koulutuksen aikana ei ole käsitelty lapsen kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa, sen seurauksia sekä kuinka toimia kyseisissä tilanteissa. Koen aiheen tutkimisen olevan hyödyllistä oman ammatillisen kasvun ja kehittymisen näkökulmasta, jotta osaan tunnistaa ja auttaa seksuaalista väkivaltaa kokeneita lapsia. Lisäksi tavoitteena on lisätä muidenkin opetusalan ammattilaisten ymmärrystä siitä, millaisia seurauksia lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla on, jotta se osataan huomata ja siihen osataan tarjota apua. Lapset viettävät koulutuksen parissa monia vuosia, joten opetusalan ammattilaisten olisi hyvä oppia tunnistamaan seksuaalisen väkivallan seuraukset, jotta apua ja tukea voidaan tarjota mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Tutustuin aiheeseen syvemmin, kun koronapandemian ensimmäisenä keväänä vuonna 2020 Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:lta tuli sähköposti, jossa he kertoivat haluavansa kiittää jäseniään ja samalla tukea kotimaista työtä ja kirjallisuutta tarjoamalla kirjan vain postimaksun hintaan. Selasin kirjavaihtoehtoja, jolloin vastaan tuli Meeri Koutaniemen ja Ann-Maria Leinosen vuonna 2020 julkaistu teos *Vahvaksi rikotut - tarinoita seksuaaliväkivallasta Suomessa*, joka herätti mielenkiintoni. Teos teki minuun suuren vaikutuksen, kertojien rohkeus ja rehellisyys puhuttelivat minua. Monessa tarinassa seksuaalinen väkivalta oli tapahtunut kertojille lapsuudessa ja aloin pohtimaan sitä, että tunnistaisinko itse työelämässä lapsen oireilusta tämän kokeneen jotain traumaattista. Mietin myös, että miten laajasti lapsena koetut seksuaalisen väkivallan teot vaikuttavat elämään. Teos toimii aineistonani tässä tutkielmassa, jonka tavoitteena on tarkastella lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seurauksia naisen elämään.

3 Seksuaalinen väkivalta

Seuraavaksi määrittelen tutkielmalleni keskeiset käsitteet ja niihin liittyvät ilmiöt, joita ovat seksuaalinen väkivalta, lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta ja siitä johtuvat seuraukset ja traumatisoituminen. Kuvailen myös lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seurauksia aikaisemman tutkimuksen pohjalta. Seksuaalista väkivaltaa kuvataan usein eri termeillä, kuten seksuaalinen hyväksikäyttö tai seksuaaliväkivalta. Esimerkiksi Rossin, Pietilän ja Oinaan (2022, s. 11) mukaan “lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö”-käsitettä ei suositella käytettävän, sillä sana “hyväksikäyttö” voi antaa väärän käsityksen uhrin kokemuksesta. Lapsen väkivaltakokemuksesta ei tule kuvailla lapsen “käyttämisellä” eikä kokemukseen liity lasta ajatellen mitään “hyvää”. (Rossi ym., 2022, s. 11). Myös Lehtonen ja Rossi (2022, s. 17) toteavat, kuinka lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö -käsitettä tulisi käyttää vain rikoslakiin viitattaessa, eikä sillä suositella kuvailevan ilmiötä kokonaisuudessa. Olen päättänyt tässä tutkielmassa käyttää seksuaalinen väkivalta -käsitettä kuvaamaan seksuaalista väkivaltaa, koska se pitää sisällään kaikki seksuaalisen väkivallan muodot.

Maailman Terveysjärjestö (World Health Organization, WHO) (2012) määrittelee seksuaalisen väkivallan olevan *“kaikki seksuaaliset teot, seksuaalisen teon yritykset, ei-toivotut seksuaaliset kommentit tai lähentelyt, jotka ovat kohdistettu henkilön seksuaalisuutta vastaan pakottamalla missä tahansa tilanteessa, riippumatta tekijän suhteesta uhriin.”* WHO:n (2012) mukaan pakottaminen voi sisältää vaihtelevaa voiman käyttöä, uhkailua tai kiristystä. Seksuaalista väkivaltaa voi tapahtua myös silloin, kun uhri ei pysty antamaan suostumustaan, esimerkiksi ihmisen nukkuessa, ollessa päihteiden vaikutuksen alaisena tai jos on henkisesti vammaainen. (WHO, 2012).

Seksuaalisen väkivallan teot ovat siis sellaisia tekoja, jossa henkilön itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta loukataan tahallisesti (Klemetti & Raussi-Lehto, 2016, s. 152; THL, 2020). Seksuaalisesta väkivallasta puhuttaessa kyseessä ei ole seksuaalinen kokemus uhrille, vaan kyseessä on aina uhriin kohdistuva väkivalta (Klemetti & Raussi-Lehto, 2016, s. 152; Nipuli & Bildjuschkin, 2016, s. 15). Joki-Erkkilän (2019, s. 273–274) mukaan seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan kaikkia sellaisia tekoja tai teon yrityksiä, jotka aiheuttavat ruumiillista, seksuaalista, henkistä tai taloudellista kärsimystä, ja nämä sisältävät myös kaikki seksuaalisen väkivallan yritykset.

4 Lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta

Lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta on THL:n (2020) omassa raportissa määritelty olevan väkivaltaa, jossa lasta käytetään seksuaalisiin tarpeisiin tai tarpeeseen alistamalla tai satuttamalla tätä vanhemman henkilön toimesta. Lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta tarkoittaa kaikkia niitä tekoja, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista koskemattomuutta. Näitä ovat kaikki häirintä, puheet tai teot, jotka uhri kokee pakottavaksi, epämiellyttäväksi tai väkivallaksi. Tekoihin voi liittyä ahdistelua ja lähentelyä, koskettelua ja kosketteluun pakottamista, painostamista sekä pakottamista seksuaalisiin tekoihin. (Nipuli & Bildjuschkin, 2016, s. 15; THL, 2021). Kähäri (2017, s. 15) toteaa, että seksuaalinen väkivalta ei edellytä fyysistä kosketusta vaan myös pelkkä katselu tai toimintaan kannustaminen on jo väkivaltaa. Danielsin (2016, s. 49) mukaan lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta on vallan ja kontrollin käyttämistä henkilöön, joka ei voi puolustaa itseään. Deblingerin ja kollegoiden (2015, s. 2) mukaan tämä tarkoittaa sitä, että tekijällä on fyysisen voiman lisäksi valta-asetelma lasta kohtaan. Tekijä ymmärtää tekemänsä käyttäessään lapsen ymmärtämättömyyttä hyväkseen. (Deblinger ym., 2015, s. 2).

Lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta voi olla sekä näkyvää että peiteltyä Gilin (2018, s. 9) mukaan. Näkyvän väkivallan Gil (2018, s. 9) määrittelee teoksi, jotka ovat ilmeisiä eli sisältävät fyysistä kontaktia, kuten hyväilyä, koskettelua ja raiskausta. Peiteltyä väkivaltaa ovat muun muassa seksuaalinen katselu, epäsopeva seksuaalinen kommentointi ja seksuaalisen materiaalin näyttäminen tai lukeminen lapselle. Olennaista on kuitenkin se, että peiteltyllä väkivallalla on samanlaisia negatiivisia psykologisia ja emotionaalisia vaikutuksia kuin näkyvällä väkivallalla. (Gil, 2018, s. 9). Kähäri (2017, s. 15–16) ja Taskinen (2003, s. 21–22) kuvaavat lapseen kohdistuvia seksuaalisen väkivallan tekoja olevan muun muassa:

1. Penetraatio joko peniksellä, sormella, kielellä tai jollakin esineellä lapsen vaginaan, peräaukkoon tai suuhun.
2. Lapsen ruumiillista koskemattomuutta loukkaava seksuaalinen teko, kuten suun, vartalon, pakaroiden, rintojen tai sukupuolielinten seksuaalinen koskettelu.
3. Lapsen johdattaminen koskemaan toisen henkilön sukupuolielimiä tai johdattaminen katsomaan tai olemalla toimija seksuaalisessa toiminnassa.
4. Lapsen altistaminen seuraamaan yhdyntöjä ja katsomaan pornografisia materiaaleja
5. Lapsen tirkistely ja kuvaaminen seksuaalisessa tarkoituksessa.
6. Lapsen johdattaminen prostituutioon.

Aikuisten kokemiin seksuaalirikoksiin verrattuna lapsiin liittyvät rikokset eroavat siten, että lapsiin kohdistuu harvemmin fyysistä väkivaltaa. Teosta ei välttämättä jää fyysisiä jälkiä (Joki-Erkkilä, 2019, s. 276). Myös Gil (2018, s. 12) toteaa, kuinka lapsen kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ei aina jää fyysisiä jälkiä, kuten mustelmia tai verenvuotoa. Vaikka teoista ei jäisi fyysisiä jälkiä, niin kyseessä on silti lasta vahingoittava ja traumatisoiva teko, jonka seuraukset näkyvät lapsen psyykkisessä ja emotionaalisisessa hyvinvoinnissa. (Gil, 2018, s. 14).

Sisaruksen, oman vanhemman, muun sukulaiset tai samassa taloudessa asuvan henkilön tekemää seksuaalista väkivaltaa kutsutaan arkikielessä inestiksi (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, 2023, s. 81). Gilin (2018) ja Joki-Erkkilän (2019) mukaan tekijä onkin usein lapselle tuttu ihminen. Lapsi saattaa joutua tekijän manipuloinnin kohteeksi, minkä kautta tekijä saavuttaa lapsen luottamuksen ja täten kykenee peittämään väkivallan. Tekijä voi olla esimerkiksi auktoriteettiasemassa oleva henkilö tai lapsen huoltaja. (Gil, 2018, s. 10; Joki-Erkkilä, 2019, s. 274). Tekijä voi olla myös toinen alaikäinen henkilö (Kähäri, 2017, 16). Euroopan unionin perusoikeusviraston (2012) tutkimuksen mukaan ennen 15 vuoden ikää seksuaalista väkivaltaa kokeneiden suomalaisten naisten tapauksissa tekijät jakautuvat seuraavanlaisesti: tuntematon mies 52 %, miespuolinen tuttava, ystävä tai naapuri 25 %, miespuolinen sukulainen 18 %, isä (tai isäpuoli tai miespuolinen huoltaja) 8 %, miesopettaja, lääkäri tai pappi 1 %, ja naispuolinen sukulainen 1 %. (FRA, 2012). Lapselle tutun ihmisen kohdistama seksuaalinen väkivalta voi kestää viikoista jopa vuosiin (Joki-Erkkilä, 2019, s. 274).

WHO (2012) nostaa esiin lapsen kohdistuvan seksuaalisen väkivallan tutkimisen olevan haasteellista. Metodologisesta näkökulmasta haasteita aiheuttaa väkivallan ja lapsuuden käsitteiden erilaiset määritelmät. Aiheen tutkimiseen liittyy myös paljon eettisiä haasteita, sillä aihe on yhä tabu monissa maissa ja sitä on vaikeaa tuoda näkyväksi. Tosin maissa, missä lapsen kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa on tutkittu, sitä myös esiintyy. (WHO, 2012). Klemetti ja Raussi-Lehdon (2016, s. 153) mukaan lapsiin kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta ja sen yleisyydestä on haastavaa saada kokonaiskuvaa. Usein tieto väkivallasta jää tekijän ja uhrin välille koska lapsi jättää kertomatta omista seksuaalisen väkivallan kokemuksista. Tämän takia viranomaisten tietoon tulee vain murto-osa seksuaalirikoksista. (Hietämäki, Husso & Arponen, 2020, s. 542). Hietämäki ja kollegat (2020, s. 549) kuvailevat, kuinka kertomatta jättämiseen voi vaikuttaa lapsen pelko kertoa kokemuksistaan. Lapsi voi pelätä, ettei saa apua tai kukaan ei ole kiinnostunut asiasta. Lisäksi kertomattomuuteen

vaikuttaa ajatus siitä, että asian merkityksettömyyden vuoksi siitä ei kannata kertoa . (Hietämäki ym., 2020, s. 542). Myös Klemetti ja Raussi-Lehto (2016, s. 153) nostavat esiin seksuaalisen väkivallan aiheuttaman häpeätunteen, joka vaikeuttaa asiasta kertomista. . On myös mahdollista, että seksuaalisen väkivallan uhri ei tunnista tai ymmärrä kokeneensa väkivaltaa tai ei kykene sanallistamaan kokemaansa, koska ei omaa aiheeseen liittyvää sanastoa. (Klemetti & Raussi-Lehto, 2016, s. 153).

Lapsi voi tietoisesti salata seksuaalisen väkivallan esimerkiksi vanhemmiltaan. On myös tilanteita, joissa vanhemmat lastaan suojellakseen eivät ilmoita rikoksesta viranomaisille. Niemen ja Lappi-Seppälän (2018, s. 97). Hietämäki ja kollegat (2020, s. 549) nostavat esiin myös sen ongelman, että lasta ei kuunnella. On tilanteita, joissa lapsi on kokemuksistaan kerrottuaan saanut osakseen negatiivisen reaktion, häntä ei uskottu, kokemuksia vähäteltiin tai lasta pyydettiin vaikenemaan koko asiasta. Useat lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneet kertovat tapahtumista vasta aikuisiällä johtuen juuri siitä, ettei lapsena kyennyt sanallistamaan tai saanut tilaisuutta kertoa kokemastaan väkivallasta. Tosin seksuaalinen väkivalta on voinut olla niin traumaattinen kokemus, että puhumattomuus ja sen sulkeminen omasta tietoisuudesta on ollut selviytymiskeino. (Hietämäki ym., 2020, s. 554–549; Niemi & Lappi-Seppälä 2017, s. 97).

Parsons (2016) kuvaa erittäin traumatisoivaksi tilanteita, joissa väkivallan tekijä on lapsen oma vanhempi tai huoltaja. Tällaisissa tapauksissa lapsen voi olla hyvin vaikea pyytää apua, koska väkivallan tekijä on ihminen, jonka pitäisi olla luotettava. (Parsons, 2016, s. 28). Niemen ja Lappi-Seppälän (2012, s. 97) mukaan tällaisten tapausten ilmeneminen on usein riippuvainen siitä, että huomataanko lapsen seksuaalisesta väkivallasta johtuva oireilu esimerkiksi perusopetuksessa tai varhaiskasvatuksessa.

Kuten edellä on mainittu, niin seksuaalinen väkivalta ja lapsen kohdistuvat seksuaalisen väkivallan teot ovat erittäin julmia ja vahingollisia tekoja. Seksuaalista väkivaltaa tapahtuu monissa eri muodoissa, mutta se ei aina tule ilmi välittömästi, vaan joskus jopa vuosien päästä. Tekijänä on yleisimmin lapselle tuttu ihminen, mutta myös tuntematon ihminen voi olla väkivallan tekijänä. Seksuaalinen väkivalta on aina väkivaltaa, jolla on vakavia seurauksia lapsen elämään.

5 Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset

Lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla voi olla hyvin moninaisia seurauksia elämään. Nipuli ja Bildjuschkin (2016, s. 15) kuvaavat, miten seksuaalisessa väkivallassa on kyseessä erittäin traumatisoivasta väkivallan muodosta, joka loukkaa ihmisen koskemattomuutta, seksuaalista itsemääräämisoikeutta, rikkoo käsitystä omasta turvallisuuden tunteesta, ja muokkaa uhrin käsitystä niin itsestään kuin muista ihmisistä. Seksuaalinen väkivalta traumatisoi uhria syvästi. Seksuaalinen väkivalta aiheuttaa voimakasta turvattomuuden tunnetta, häpeää, syyllisyyttä ja aiheuttaa traumaperäisen stressihäiriön syntymistä joko välittömästi tai vuosien päästä. (Klemetti & Raussi-Lehto, 2016, s. 15–155; Nipuli & Bildjuschkin, 2016, s. 3–5, 17). Danielsin (2016, s. 23) mukaan jotkut seksuaalisen väkivallan uhrin kokevat seurauksia heti, kun taas toiset voivat sulkea tapahtumat tietoisuudestaan moniksi vuosiksi. Muistot tapahtumasta voivat olla hämäriä tai tuntua epäuskoisilta. (Daniels, 2016, s. 23, 25). Nipulin ja Bildjuschkin (2016, s. 19) toteavatkin, että lapsena seksuaalista väkivaltaa kokenut ei välttämättä muista itse tapahtumia, mutta seksuaalisen väkivallan aiheuttama trauma aktivoituu vasta vuosien päästä henkilön koettua uuden trauman.

Houdek ja Gibson (2017, s. 5) sekä Cgiesa ja Goldson (2019, s. 24) jaottelevat lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset sisäisiksi ja ulkoisiksi seurauksiksi. Sisäisiä seurauksia ovat psyykkiset ongelmat, kuten traumaperäinen stressihäiriö, masennus, ahdistus, häpeä, syyllisyys, itsetuhoisuus ja syömishäiriöt. Näitä seurauksia muiden on vaikeampi havaita. Ulkoisia seurauksia ovat sellaiset, jotka muiden on helpompi huomata, kuten käytösongelmat, vihanhallintaongelmat, päihteiden väärinkäyttö, ihmissuhdeongelmat ja itselleen vaarallinen seksuaalinen käyttäytyminen. (Cgiesa & Goldson, 2019, s. 24; Houdek & Gibson, 2017, s.5). Houdek ja Gibson (2017, s. 5) kuitenkin korostavat, että sisäisiä ja ulkoisia seurauksia ei voi kokonaan eritellä toisistaan, sillä ne vaikuttavat kokonaisvaltaisesti ihmiseen. Esimerkiksi syömishäiriöt ja itsetuhoisuus käyttäytyminen voivat näyttäytyä myös ulkoisina seurauksina (Houdek & Gibson, 2017, s. 5). Nipuli ja Bildjuschkin (2016, s. 18) jaottelevat seksuaalisen väkivallan aiheuttavan psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia seurauksia. Monet seuraukset kuitenkin näyttäytyvät niin psyykkisinä, fyysisinä kuin sosiaalisina seurauksina, esimerkiksi ahdistus voi vaikuttaa siihen, miten suhtautuu muihin ihmisiin tai syömishäiriöt voivat vaikuttaa fyysiseen terveyteen. (Nipuli & Bildjuschkin, 2016, s. 18). Gil (2018, s. 14) toteaaakin, kuinka yleisemmin lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset näyttäytyvät psyykkisinä oireiluina ja tunnepuolen seurauksina.

5.1 Psykkiset seuraukset

Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan psyykkiset seuraukset liittyvät mielenterveysongelmiin. Näitä ovat masennus, ahdistus, itsensä vahingoittaminen, itsemurhayritykset ja traumatisoitumisesta johtuva traumaperäinen stressihäiriö.

5.1.1 Mielenterveyteen vaikuttavat tekijät

Mielenterveysongelmat ovat yleisiä seurauksia lapsena koetusta seksuaalisesta väkivallasta (Cgiesa & Goldson, 2019, s. 24; Glanton Holzhauser ym., 2022, s. 6; Houdek & Gibson, 2017 s. 9–10). Glanton Holzhauserin ja kollegoiden (2022, s. 6) mukaan etenkin masennus ja traumaperäinen stressihäiriö ovat yleisiä lapsilla, jotka ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa. Myös Houdek ja Gibson (2017, s. 9) sekä Parsons (2016, s. 31) toteavat, kuinka lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneella aikuisella on suurempi riski sairastua mielenterveysongelmiin. Mielenterveysongelmat näyttäytyvät traumaperäisenä stressihäiriönä, masennuksena, ahdistuksena ja ahdistavina tunteina, itsensä vahingoittamisena ja itsemurhayrityksinä. Itsensä vahingoittaminen on keino ulkoistaa omaa tuskaa. Kivun tunteminen voi olla keino muistuttaa, että on elossa ja kykenevä tuntemaan jotain. Itsensä vahingoittaminen voi olla myös keino vältellä emotionaalista tuskaa. (Houdek & Gibson, 2017, s.10–11; Kähäri, 2017, s. 70; Parsons, 2016, s. 31). Lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneilla äideillä mielenterveysongelmat, kuten ahdistus ja traumaperäinen stressihäiriö, voivat aiheuttaa haasteita myös omassa vanhemmuudessa (Lange, Condon & Gardner, 2020).

Aikuisilla selviytyjillä voi olla masennuksen lisäksi surun, vihan ja hämmennyksen tunteita, jotka kohdistuvat niin itseensä kuin ympäröivään maailmaan (Gil, 2018, s. 44). McElvanay (2016, s. 78) lisää, kuinka tilanteet, joissa lapsen luottamus on rikottu tutun ihmisen toimesta, voivat aiheuttaa masennusta ja surua, ja tästä voi seurata luottamattomuutta muita ihmisiä kohtaan. Myös seksuaalisen väkivallan aiheuttama voimattomuuden tunne voi näyttäytyä lapsella pelkona ja ahdistuksena (McElvaney, 2016, s. 81). Parson (2016, s. 96) toteaa, kuinka lapsena koettu seksuaalinen väkivalta voi johtaa kroonistuneeseen ahdistuneisuuteen ja stressiin, sillä lapsena ei ole välttämättä kyennyt ilmaisemaan tai säätelemään tunteitaan.

Houdekin ja Gibsonin (2017, s. 10) mukaan ahdistus ja ahdistavat tunteet, kuten pelko, häpeä ja suru linkittyvät erityisesti traumaperäiseen stressihäiriöön ja siihen liittyviin takaumiin, välttämis- ja ylivireysoireisiin. Deblinger ja kollegat (2015, s. 22) kuvailevat, miten

seksuaalisen väkivallan aikana koetut äännet, tunteet, hajut ja tilat saattavat myöhemmin toimia triggereinä eli laukaisevina tekijöinä ahdistukselle ja traumaperäisen stressihäiriön oireille, vaikka tilanne ei olisi uhkaava millään tavalla. Boonin, Steelen ja van der Hartin (2011, s. 136) mukaan laukaisevat tekijät voivat olla mitä tahansa, mikä muistuttaa traumaattisesta tapahtumasta. Tämän takia monet lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneet alkavat tietoisesti vältellä tilanteita, jotka voivat laukaista traumaperäisen stressihäiriön oireita ja ahdistavia tunteita. Esimerkiksi pimeässä tapahtunut seksuaalinen väkivalta voi vaikuttaa siihen, että alkaa välttelemään pimeää arkipäiväisissäkin tilanteissa. (Boon ym., 2011, s. 136; Deblinger ym., 2015, s. 22). Gil (2018, s. 33) lisää, kuinka ahdistus voi näyttäytyä jokaisella elämän osa-alueella ja voi aiheuttaa uniongelmia, ärsyntyneisyyttä, keskittymisvaikeuksia ja väsymystä. Ahdistuksen hallinta voidaan kokea vaikeana, sillä se voi liittyä asioihin, joihin ei itse voi vaikuttaa. Ahdistus voi näyttäytyä huolena liittyen perheeseen, lapsiin tai ympäristöön, eli se voi näyttäytyä jokapäiväisessä elämässä. (Gil, 2018, s. 33; McElvaney, 2016, s. 78).

Houdekin ja Gibsonin (2017, s. 12) mukaan lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneet syyttävät usein itseään tapahtumasta ja kokevat suurta häpeää. Syyllisyyden ja häpeän tunteet voivat seurata aikuisikään asti. Väkivaltaa kokeneille on syntynyt vääristynyt käsitys tapahtumista, ja luulo siitä, että omalla toiminnalla olisi voinut vaikuttaa traumaattisiin tapahtumiin. Seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuminen voi olla niin häpeällistä, että se vaikuttaa asiasta kertomiseen tai kertomatta jättämiseen, sillä ajatus kokemuksien paljastumisesta voi hävettää. Suuri häpeän tunne voi aiheuttaa muita psyykkisiä seurauksia kuten ahdistusta ja masennusta. (Houdek & Gibson, 2017 s. 12; Kähäri, 2017, s. 74–75). Myös Danielsin (2016, s. 25) sekä Alixin ja kollegoiden (2019, s. 443) mukaan itsensä syyllistäminen ja häpeä voivat johtaa masennuksen, ahdistuksen ja traumaperäisen stressihäiriön syntymiseen. MacGinleyn, Breckengbridgen ja Mowllin (2019, s. 1142) tutkimuksen mukaan seksuaalisesta väkivallasta kertominen edistää paranemista ja kokemuksista toipumista, mutta omiin kokemuksiin kohdistuva häpeä on merkittävin syy, miksi seksuaalisesta väkivallasta ei kerrota muille (MacGinley ym., 2019, s. 1142).

Itsesyytökset, huono itsetunto ja negatiiviset käsitykset itsestä ja kielteiset tunteet itseä kohtaan ovat ominaisia tuntemuksia mitä lapsena koettu seksuaalinen väkivalta aiheuttaa (Bentovim, 1992, s. 45; Boon ym., 2011 s. 40). McElvaney (2016, s. 78) toteaa, kuinka seksuaalinen väkivalta voi muuttaa lapsen käsityksiä itsestä. Lapsi saattaa alkaa puhumaan itsestään vähättelevästi eikä usko omiin kykyihinsä. Syyllisyyden ja häpeän takia itseä voidaan pitää

huonona ja erilaisena suhteessa muihin, joka voi heikentää lapsen itsetuntoa. (McElvaney, 2016, s. 78). Itseä voidaan pitää tyhmänä, arvottomana ja kyvyttömänä. Tulevaisuutta kohtaan voi liittyä toivottomuuden tunnetta ja maailmankuva voi olla hyvin negatiivinen tarkoittaen, että maailma voi tuntua ja näyttäytyä vaarallisena paikkana. (Boon, ym., s. 40–41). Gilin (2018, s. 12) mukaan mitä nuorempina lapsi on kokenut seksuaalista väkivaltaa, sitä vaikeampi tämän on olla syyttämättä itseään tapahtuneesta. Nuoret lapset ajattelevat tapahtuneen olevan paha asia, jonka takia hänkin on paha. Pienten lasten on usein haastavampaa erottaa väkivaltainen tapahtuma omasta identiteetistään. Mitä vanhempi lapsi on, sitä suuremmalla todennäköisyydellä tämä ymmärtää tekijän toimineen väärin. (Gil, 2018, s. 12–13). Huono itsetunto ja itsesyytökset voivat vaikuttaa masentumiseen, itsetuhoisuuteen, traumaperäisen stressihäiriön syntymiseen, syömishäiriöihin, päihteiden käyttöön, koulusuoriutumiseen ja ihmissuhteisiin (Forkey, Griffin & Szilagy, 2021, s. 80; Houdek & Gibson, 2017, s. 12).

5.1.2 Syömishäiriöt ja päihteiden väärinkäyttö

Tutkimukset osoittavat syömishäiriöiden olevan seurauksena lapsena koetusta seksuaalisesta väkivallasta (Gil, 2018, s. 34; Houdek & Gibson, 2017, s. 11). Houdek ja Gibson (2017, s. 11) mukaan syömisen valvominen, rajoittaminen, kaloreiden laskeminen, oksentelu, syömättömyys tai ahmiminen ovat keinoja oman elämän kontrolloimiseen. Tämä johtuu siitä, että väkivallan hetkellä ei ole voinut vaikuttaa tapahtumiin. Ruokaa voidaan käyttää niin tunteiden säätelykeinona kuin keinona hillitä tai paeta traumamuistoja. (Gil, 2018, s. 34; Houdek & Gibson, 2017, s. 11). Myös Gil (2018, s. 36, 38) kuvailee syömistä käytettävän rauhoittamiskeinona. Ylensyönti ja ahminta voivat antaa hetkellisen nautinnon tunteen, ja ruokaa käytetään keinona rauhoittaa itseä. Ruoan avulla voidaan pyrkiä välttelemään ja tukahduttamaan emotionaalista kipua. Ahminta voi kuitenkin johtaa itsesyytöksiin ja epäonnistumisen tunteeseen. (Gil, 2018, s. 36, 38). Hodge ja Baker (2021, s. 1966) kuvailevat kuinka esimerkiksi oksentaminen voi toimia keinona yrittää puhdistaa kehoaan trauman aiheuttamista epämiellyttävistä tunteista. Syömishäiriöihin voi liittyä myös ajatus itsensä rankaisemisesta etenkin, jos pitää itseään syyllisenä seksuaalisen väkivallan tekoihin. (Hodge & Baker, 2021, s. 1966). Boon ja kollegat (2011, s. 122) lisäävät, kuinka syömishäiriöt voivat johtaa mielenterveysongelmiin, kuten ahdistukseen ja masennukseen, aiheuttaa häpeää ja itseinhoa sekä muokata käsitystä omasta kehonkuvasta. Syömishäiriö voivat syntyä myös silloin, jos oma kehonkuva on vääristynyt (Cgiesa & Goldson, 2019, s. 24). Jos syömishäiriöllä lapsi tukahduttaa tunteitaan niin myös päihteiden väärinkäytöllä nähdään olevan saman

tyyppisiä selviytymismekanismeja.. Daniels (2016 s. 25) ja McCollum (2022, s. 44) kuvailevat, kuinka päihteitä saatetaan käyttää selviytymismekanismina, niiden avulla yritetään tukahduttaa tunteita, paeta todellisuutta ja turruttaa traumaoireita. Päihteiden väärinkäyttö lisää riskiä joutua uudelleen seksuaalisen väkivallan uhriksi, mikä voi johtaa kierteeseen, jossa päihteitä käytetään pakokeinona, mutta samalla voi altistua uusille uhkaaville tilanteille. Tästä johtuen Houdekin ja Gibsonin (2017, s. 13) mukaan lapsena seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuneilla on suurempi riski joutua seksuaalisen väkivallan uhriksi myöhemmässä elämänvaiheessa. Myös Kähäri (2017, s. 84) lisää, kuinka seksuaalisen väkivallan kokemus on voinut vaikuttaa omanarvon tunteeseen johtaen vaaralliseen ja välinpitämättömään käyttäytymiseen, jolloin riskinä on uudelleen uhriksi joutuminen. Evans ja Reed (2021, s. 404) nostavat esiin, kuinka myös päihteidenkäyttö voi lisätä riskiä sairastua muun muassa masennukseen ja traumaperäiseen stressihäiriöön. (Evans & Reed, 2021, s. 396, 404; Houdek & Gibson, 2017, s. 10).

5.2 Fyysiset seuraukset

Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan fyysiset seuraukset näyttäytyvät erilaisina kehossa näkyvinä merkkeinä ja sukupuolielinten alueella olevina vammoina. Seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa myös somaattisia oireita. Myös itsensä vahingoittaminen ja syömishäiriöt voivat näyttäytyä fyysisesti.

5.2.1 Fyysiset oireet ja kivut

Seksuaalisen väkivallan fyysisiä seurauksia ovat erilaiset gynekologiset vammat, vammat suun, nielun ja anaalin alueella, mustelmat ja ruhjeet, joiden alkuperästä voidaan saada epäselviä vastauksia, sukupuolitaudit ja ei-toivottu raskaus, kiputilat, uniongelmat ja pahoinvointi (Nipuli & Bildjuskin, 2016, s. 18; Solantaus ym., 2007). Giardinon ja Lynin (2019, s. 12) mukaan gynekologiset vaivat voivat näyttäytyä kroonisina kipuina, kivuliaina kuukautisina ja kuukautisten epäsäännöllisyytenä. Lapsena koetusta seksuaalisesta väkivallasta voi seurata myös somaattisia oireita, jotka näyttäytyvät muun muassa kroonisena päänsärkynä, selkäkipuina ja neurologisina vaivoina, ja nämä voivat seurata aikuisikään asti. (Giardino & Lyn, 2019, s. 12). McElvaney (2016, s. 79) lisää, kuinka myös alakuloisuus voi ilmetä somaattisina oireina, kuten päänsärkyinä ja vatsakipuina. De Thierryn (2020, s. 32) mukaan keho voi säilyttää traumamuistoja. Traumaattisen tapahtuman aikana tunnettu kipu voi jäädä

kehoon muistijäljeksi, ja ne voivat näyttäytyä fyysisinä tuntemuksina, kuten somaattisina kipuina. Lapsi ei välttämättä osaa yhdistää kipujaan traumaattiseen tapahtumaan, jonka takia kivuista kertoessaan ei osaa kertoa niiden alkuperää. Tästä voi seurata se, ettei lasta kuunnella ja kipuja ei oteta tosissaan. (De Thierry, 2020, s. 32–33).

Solantaus ja kollegat (2007) toteavat, kuinka suurella osalla seksuaalista väkivaltaa kokeneilla lapsista ei ole fyysisiä vammoja esimerkiksi sukupuolielinten alueilla. Tätä tukee Hegerin ja kollegoiden (2002, s. 651) tutkimus, jossa 2384 lapsesta jopa 96,3 %:lta ei löytynyt lääketieteellisessä tutkimuksessa fyysisiä vammoja ja jälkiä, kuten sukupuolielinten vammoja tai sukupuolitauteja. Sukupuolielinten limakalvot paranevat usein nopeasti, ja koska lapset eivät aina kerro heti tapahtumista, niin fyysisiä jälkiä ei välttämättä enää ole. (Heger ym., 2002, s. 651–654). Myös Stewart (2011, s. 534) nostaa esiin sen ongelman, kuinka usein sukupuolielinten tutkimuksissa ei löydetä fyysisiä poikkeavuuksia niiltä, jotka ovat kokeneet seksuaalista väkivaltaa verrattuna niihin, jotka eivät ole kokeneet seksuaalista väkivaltaa. Taskinen (2005, s. 55) toteaa, kuinka ulkoisissa tutkimuksissa voi esiintyä spermajälkiä, mustelmia ja repeytyneitä vaatteita, mutta usein seksuaalisen väkivallan selvittäminen tapahtuu ilman selviä fyysisiä jälkiä.

Gilin (2018, s. 41) mukaan myös seksuaalisen väkivallan aiheuttama trauma voi johtaa fyysisiin seurauksiin. McElvaneyn (2016, s. 79) mukaan seksuaalisen väkivallan aiheuttama stressi voi heikentää immuunipuolustusjärjestelmää, jolloin voi olla alttiimpi sairastumiselle. Myös ahdistuksesta voi seurata fyysisiä oireita, sillä se voi aiheuttaa uniongelmia ja väsymystä. (Gil, 2018, s. 41).

5.2.2 Itsensä vahingoittaminen ja syömishäiriöt

Gil (20 s. 45) toteaa, kuinka itsensä vahingoittaminen voi olla myös fyysinen seuraus lapsena koetusta seksuaalisesta väkivallasta, sillä se toimii keinona ulkoistaa henkinen tuska fyysiseksi kivuksi. Itsensä vahingoittaminen voi olla esimerkiksi itsensä viiltelemistä. (Gil, 20 s. 45–46). Hodgen ja Bakerin (2021, s. 1966–1968) mukaan myös syömishäiriöt voivat toimia itsensä vahingoittamisen keinona, sillä se on keino ulkoistaa koettua emotionaalista tuskaa, mutta samalla sillä voi olla tarkoitus satuttaa itseä tietoisesti. Boonin ja kollegoiden (2011, s. 122) lisäävät, kuinka syömishäiriöillä voi olla erilaisia seurauksia fyysiseen terveyteen. Liian vähäinen ravinto voi johtaa alipainoon ja erilaisiin puutostiloihin, kun taas liiallinen ravinto voi

johtaa lihoamiseen ja lisätä riskiä sairastua esimerkiksi sydän- ja verisuonitauteihin ja diabetekseen. (Boon ym., 2011, s. 122).

5.3 Sosiaaliset seuraukset

Lapsena kokema seksuaalinen väkivalta näkyy myös sosiaalisina seurauksina. Seksuaalisen väkivallan kokemukset vaikuttavat ihmissuhteisiin, niiden rakentumiseen ja ylläpitämiseen sekä käyttäytymiseen sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa.

5.3.1 Haasteet ihmissuhteissa

Seksuaalisen väkivallan kokemus voi aiheuttaa syvää epäluottamusta muita ihmisiä kohtaan (Boon, ym., 2011, s. 40; Taskinen, 2003, s. 16). Epäluottamuksen takia voi olla vaikeaa erottaa muiden ihmisten hyviä ja huonoja aikeita, jolloin ihmissuhteiden luominen voi olla haasteellista. (Boon ym., 2011, s. 40). Houdek ja Gibson (2017, s. 34–35) kuvailevat, kuinka seksuaalisen väkivallan aiheuttama trauma voidaan nähdä myös ihmisten välisenä traumana, jonka seurauksena väkivaltakokemus voi vaikuttaa siihen, kuinka muihin ihmisiin suhtautuu.

Gil (2018, s. 11) toteaa lapsena koetun seksuaalisen väkivallan vaikuttavan kykyyn luottaa niin läheisiin kuin tuntemattomiin ihmisiin myöhemmissä elämänvaiheissa. Lapsi voi tuntea olonsa petetyksi etenkin tapauksissa, joissa väkivallan tekijä on lapselle tuttu ihminen. Läheisen ihmisen tekemällä seksuaalisella väkivallalla on merkittävä vaikutus siihen, miten petetyksi lapsi tuntee itsensä. Tällaisissa tilanteissa lapsen on myös vaikeampi kertoa kokemuksistaan, sillä väkivallan tekijä on ollut lapselle ihminen, johon olisi pitänyt voida luottaa. (Gil, 2018, s. 14–15). Ma ja Yau (2011, s. 137) kuvailevatkin, kuinka monet ovat kokeneet vihaa ja syyttöksiä perheenjäseniltään, kun ovat kertoneet heille perheenjäsenen tekemästä seksuaalisesta väkivallasta. Tällainen toiminta vahvistaa lapsessa syyllisyyden ja itseen kohdistuvan vihan tunteita, mikä voi johtaa jopa itsensä vahingoittamiseen. Usein perheet haluavat peitellä seksuaalista väkivaltaa sillä pelko sen seurauksista, kuten perheen hajoamisesta, rikosprosessista ja perheenjäsenen vangitsemisesta, ovat suuria. Peittelyyn voi vaikuttaa myös syyttömien perheenjäsenten uskollisuus- ja kiintymyssuhteet väkivallan tekijään. (Ma & Yau, 2011, s. 137).

Taskisen (2003, s. 16) mukaan on mahdollista, että väkivaltaa kokenut hakee hyväksyntää muilta. Vääristynyt käsitys omasta ihmisarvosta ja huono itsetunto voivat johtaa siihen, että

seksuaalista väkivaltaa lapsena kokenut päätyy vahingollisiin ihmissuhteisiin. Väkivaltaa kokenut voi ajatella ansaitsevansa huonoa kohtelua, koska ajattelee itsestään negatiivisesti muutenkin. (Taskinen, 2003, s. 16). Myös Boon ja kollegat (2011, s. 40) toteavat, kuinka muita ihmisiä kohtaan voi liittyä tarve hakea hoivaa ja läheisyyttä, jolloin ei osaa välttämättä arvioida miten luotettava toinen ihminen on. Ihmissuhteita kohtaan voi liittyä myös pelko torjutuksi tulemisesta (Boon ym., 2011, s. 40). McElvaney (2016, s. 78) lisää, kuinka ahdistus ja ahdistuneisuus voi näyttäytyä lapsen ihmissuhteissa. Ahdistus voi kohdistua koulunkäyntiin, ystäviin ja aikuisiin. Etenkin, jos seksuaalisen väkivallan tekijä on ollut lapselle luotettava henkilö voi lapsen olemus muuttua varovaiseksi aikuisia kohtaan. Aikuisia kohtaan voi liittyä pelkoa, että joutuu uudelleen seksuaalisen väkivallan kohteeksi, ja aikaisempi avoin ja luottavainen käytös voi muuttua päinvastaiseksi. (McElvaney, 2016, s. 78).

Lapsena koettu seksuaalinen väkivalta voi vaikuttaa aikuisiällä parisuhteisiin, jos on kykeneväinen ylipäänsä ylläpitämään romanttisia suhteita (Danielsin, 2016, s. 50). Ihmissuhteet voivat kärsiä, koska lapsena seksuaalista väkivaltaa kokenut voi kamppailla luottamuksen, läheisyyden ja seksuaalisuuteen liittyvien asioiden kanssa (Houdek & Gibson, s. 5). Gweritz-Meydanin ja Godboutin (2023, s. 2, 13) mukaan lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia selviytyjien seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen toimintaan aikuisiällä, johtuen väkivallan traumaattisuudesta. Niillä aikuisilla, joilla on traumaperäisen stressihäiriön oireita ja masennusoireita kokevat seksuaalisen kanssakäymisen haastavaksi, etenkin, jos heillä on paljon itsesyytöksiä lapsuudessa koettua seksuaalista väkivaltaa kohtaan. (Gweritz-Meydan ja Godbout, 2023, s. 2, 13). Seksiä kohtaan voi liittyä haluttomuutta, ja kaikki eivät edes kykene seksuaalisiin kanssakäymisiin lainkaan. Aikuisilla selviytyjillä voi olla seksiä kohtaan häpeän ja syyllisyyden tuntemuksia ja häiritseviä muistoja, jotka tulevat mieleen takaumina. Takaumia voi tulla myös seksin aikana. Seksin aikana voi esiintyä myös ylivilittynyyttä, ja joskus intiimissä kanssakäymisessä pyritään vain miellyttämään toista omista tarpeista välittämättä. (Gweritz-Meydan & Godbout, 2023, s. 2, 13; Houdek & Gibson, 2017, 13–14). Evans ja Reed (2021, s. 396) kuitenkin toteavat seksuaalista väkivaltaa lapsena kokeneiden käytöksen voivan olla myös impulsiivisempia, joka näyttäytyy esimerkiksi yliseksuaalisena käyttäytymisenä ja päihteiden käyttönä.

Langen ja kollegoiden (2020) tutkimuksen mukaan monet lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneet naiset kertoivat kokeneensa haasteita omassa vanhemmuudessaan. Lapsen oli vaikea luoda yhteyttä, ja esimerkiksi lasten peseminen ja vaipan vaihtaminen tuntui ahdistavalta, koska

lasta ei haluttu koskea väärin. Lasta haluttiin suojella muilta ihmisiltä, ja vanhemmuuteen liittyi käsitys selviytymisestä. (Lange ym, 2020). Gil (2018, s. 5) kuvailee, kuinka jotkut naiset voivat olla tietoisesti lapsettomia. Naiset voivat kokea olevansa kyvyttömiä olemaan hyvä äiti tai pelkäävät siirtävänsä omia traumojaan seuraavalle sukupolvelle. Lapsia kohtaan voi liittyä pelkoa siitä, että ei kykenisi suojelemaan heitä tai pitämään heitä turvassa. (Gil, 2018, s. 5). Langen ja kollegat (2020) kuitenkin mainitsevat lapsena koettujen väkivaltatekojen voivan vaikuttaa myös positiivisesti omaan vanhemmuuteen, joka näyttäytyy avoimena ja välittävänä suhteena lapseen. Lapsen kanssa pyritään kommunikoimaan avoimesti eri teemoista, kuten kehollisuudesta, toisen ihmisen koskemattomuudesta ja suostumuksesta. Tavoitteena tässä on muun muassa se, että jos oma lapsi joskus joutuu kokemaan seksuaalista väkivaltaa, tämä uskaltaisi kertoa siitä. Lapsen saamista pidetään myös siunauksena. (Langen ym., 2020).

Myös syömishäiriöistä johtuvat seuraukset voivat toimia keinona vaikuttaa sosiaalisiin suhteisiin (Gil, 2017, s. 43). Boon ja kollegat (2011, s. 124) kuvailevat, kuinka joissain tapauksissa ruoan avulla voidaan yrittää pitää yllä ulkomuotoa, joka toimii suojamuurina muita ihmisiä kohtaan, esimerkiksi suurta yli- tai alipainoa. Gilin (2018, s. 38) mukaan ylipainoinen voi tuntea olonsa suojatuksi suhteessa muihin ihmisiin. Yksilö kokee, että tällöin saa vähemmän huomiota ja on näin turvassa muiden ihmisten katseilta ja kommenteilta. (Gil, 2018, s. 38).

5.3.2 Käyttäytymisen muutokset lapsella

Sosiaaliseen ulottuvuuteen, ihmissuhteiden rakentamiseen ja ylläpitämiseen liittyy myös käyttäytymisen muutoksia, joka voi johtaa eristäytymiseen tai huomion hakemiseen eri tavoin. Sekä Daniels (2016, s. 50) että Cgiesa ja Goldson (2019, s. 24) kuvailevat seksuaalisen väkivallan aiheuttavan käyttäytymisessä muutoksia. Seksuaalista väkivaltaa kokeneilla voi esiintyä takertuvaa käyttäytymistä (Daniels 2016, s. 50). McElvaneyn (2016, s. 79) mukaan takertuva käyttäytyminen voi olla seurausta luottamuksen puutteesta. Luottamuksen menettäminen voi johtaa siihen, että sitä pyritään hakemaan muilta ihmisiltä. Luottamuksen tarpeen voidaan nähdä olevan tarvetta hakea turvallisuuden tunnetta. Toisaalta lapsi voi olla aikuisia kohtaan vihamielinen, etenkin, jos väkivallan tekijä on ollut aikuinen. Vihaisuus voi toimia itsesuojelukeinona tai keinona suojella itseä joutumasta uudelleen seksuaalisen väkivallan uhriksi. Gilin (2018, s. 46) mukaan vihaisuus liittyy myös siihen, että kokee turvattomuuden tunnetta muita kohtaan. Boon ja kollegat (2011, s. 40) lisäävät, kuinka ihmisiä kohtaan voi liittyä pelkoa ja vihaa. McElvaney (2016, s. 79) kuvailee, kuinka käytös voi

muuttua myös ylisuojelevaksi, ja lapsella voi olla haasteita ymmärtää roolijakoa aikuisten ja lasten välillä. Lapsi voi alkaa ottamaan enemmän vastuuta asioista, jotka kuuluvat selkeästi aikuisille huolehdittaviksi, ja tämä näyttäytyy erityisesti suhteessa vanhempiin. Vanhempia kohtaan voi liittyä voimakasta halua huolehtia ja hoivata heitä. (McElvaney, 2016, s. 79)

Seksuaalisen väkivallan kokemukset ja niistä aiheutuvat seuraukset voivat näyttäytyä koulumaailmassa (Laitinen, 2004, s. 313). Käyttäytymisen muutokset voivat näyttäytyä esimerkiksi aggressiivisena käyttäytymisenä, muista vetäytymisenä, ahdistuneisuutena ja masentuneisuutena. Lapsen voi olla vaikea keskittyä koulussa, joka näyttäytyy keskittymis- ja oppimisvaikeuksina. Käytös voi olla myös huomionhakuista. (Forkey ym., 2021, s. 84; Opetushallitus, 2023). Lapsi voi olla koulussa myös ahdistunut tai surullinen (Cgiesa & Goldson, 2019, s. 24). Myös Daniels (2016, s. 50) toteaa, kuinka lapsen käytös voi muuttua koulussa päinvastaiseksi, esimerkiksi tunnollinen ja koulussa hyvin suoriutuva lapsi voi muuttua vihaiseksi ja alkaa suhtautua asioihin välinpitämättömästi. Lapsen käytös voi muuttua vetäytyneeksi, hiljaiseksi ja lapsi voi menettää mielenkiinnon itselleen merkityksellisiin asioihin. Kiinnostus ikätovereita kohtaan voi vähentyä ja lapsi saattaa alkaa vetäytymään muista ihmisistä. Käytösmuutokset voivat näyttäytyä koulussa alisuoriutumisenä. (Daniels, 2016, s. 50; Forkey ym., 2021, s. 77, 81–83; McElvaney, 2016, s. 79). Houdekin ja Gibsonin (2017, s. 12) mukaan seksuaalista väkivaltaa kokeneet lapset suoriutuvat muita huonommin kokeista ja saavat huonompia arvosanoja. Toisessa ääripäässä on myös lapsen korostunut sosiaalinen käyttäytyminen ja ylisuorittaminen (Laitinen, 2004, s. 313).

Seksuaalisen väkivallan kokemus voi aiheuttaa lapsen kehityksessä taantumista. Lapsi voi alkaa käyttäytymään ikäistään nuoremmin ja jo kerran opitut taidot voivat unohtua. Tämä voi näyttäytyä esimerkiksi yökasteluna, vaikka lapsi olisi jo oppinut kuivaksi. (Forkey ym., 2021, s. 81–83). Lapsi voi myös alkaa käyttäytyä ikätasolleen epäsopivalla seksuaalisella tavalla. Seksuaalinen käyttäytyminen voi kohdistua toisiin lapsiin, esimerkiksi leikkimällä seksuaalisesti. Tämä näyttäytyy niiden toimintojen toistamisena, joita itselle on tehty. Lapsi voi alkaa koskettelemaan omia ja muiden kehon osia epäsopivalla tavalla. Puheenaiheet voivat myös muuttua seksuaalissävytteisiksi. (McElvaney, 2016, s. 74, 78).

Forkeyn ja kollegoiden (2021, s. 82–84) mukaan luottamattomuus ja negatiiviset tunteet itsestä voi johtaa muista eristäytymiseen tai muiden välttelyyn. Itsestä voi olla sellainen käsitys, että on erilainen ja vioittunut, jonka seurauksena ei halua, uskalla tai kykene olemaan muiden kanssa tekemisissä (Forkey ym., 2021, s. 82–84). Myös syömishäiriöillä voi olla myös vaikutus

siihen, että alkaa tietoisesti eristäytymään muista ihmisistä (Boon ym., 2011, s. 122). Lapsella voi olla haasteita tunteiden hallinnassa, ja joissain tapauksissa lapsi voi alkaa kompensoimaan voimattomuuden tunteita kiusaamalla muita. Kiusaaminen voi toimia pyrkimyksenä saada hallinnan tunteen, jota ei omassa elämässä ole. Toisaalta voimattomuus voi vaikuttaa lapsen kykyyn suojella itseä muilta, jonka takia lapsi voi olla helppo kohde kiusaamiselle. (McElvaney, 2016, s. 81). Cgiesa ja Goldson (2019, s. 24) kuitenkin toteavat, kuinka monet käyttäytymisen muutokset ja käyttäytymisongelmat johtuvat masennuksesta, ahdistuksesta, traumaperäisestä stressihäiriöstä ja huonosta itsetunnosta, jotka taas ovat seurausta koetusta seksuaalisesta väkivallasta.

5.4 Traumatisoituminen ja traumaperäinen stressihäiriö

Seksuaalisesta väkivallasta puhuttaessa puhutaan yleensä myös traumatisoitumisesta. Monille seksuaalisen väkivallan uhreille tapahtuma on hyvin traumatisoiva, joka vaikuttaa heidän jokapäiväiseen elämään (Daniels, 2016, s. 25). Langemeyer (2014, s. 2022) nostaa esille, kuinka trauma -käsitteen määritelmä riippuu paljolti kontekstista, jossa sitä käytetään. Lääketieteellisessä kontekstissa traumaperäisen stressihäiriön (post-traumatic stress disorder, PTSD) diagnoosissa traumaksi luokitellaan kaikki tapahtumat, joissa ihmisen henki tai koskemattomuus ovat todellisesti tai koetusti uhattuna. (Langermeyer, 2014, s. 2022). Myös Forkeyn ja kollegoiden (2021, s. 59) mukaan traumalla kuvaillaan tapahtumaa tai olosuhteita, jotka ovat ihmiselle henkisesti tai fyysisesti haitallisia. Tällaisista tapahtumista voi seurata pysyviä seurauksia ihmisen toimintaan sekä henkiseen, fyysiseen ja emotionaaliseen hyvinvointiin. (Forkey ym., 2021, s. 59). Korhonen (2021) kuvailee, kuinka traumaattinen tapahtuma voi olla esimerkiksi väkivallan tai seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuminen, onnettomuus tai luonnonmullistuksen keskelle joutuminen. Forkey ja kollegat (2021, s. 59) lisäävät, että traumat voivat olla niin yksittäisiä kuin pitkäkestoisia tapahtumia.

Forkeyn ja kollegoiden (2021, s. 77) mukaan traumaperäinen stressihäiriö voi ilmetä yksittäisen tai toistuvien traumatapahtumien seurauksena, ja oireet näyttäytyvät ensisijaisesti traumatisoituneen käyttäytymisessä ja mielialassa. Traumaperäisen stressihäiriön oireiden vakavuuteen vaikuttaa aikaisemmat traumakokemukset, traumaattisen tapahtuman vakavuus ja sen kesto, tapahtuman yllätyksellisyys, miten usein traumaattista tapahtumaa kokee sekä traumaattisen kokemuksen jälkeen saatu apu ja tuki niin läheisiltä kuin ammattilaisilta. (Käypä

hoito, 2022; Forkey ym., 2021, s.77). Huttusen (2018) ja Langermeyerin (2014) mukaan traumaperäinen stressihäiriö on tila, jolle on ominaista seuraavat kolme pääoiretta:

- “1. Traumaattista tapahtumaa eletään uudelleen esimerkiksi painajaisissa, ja se tulee tietoisuuteen takaumina, häiritsevinä ja hallitsemattomina ajatuksina.
2. Traumaattiseen tapahtumaan liittyvien asioiden ja ajatusten toistuva vältteleminen ja muistojen torjuminen, esimerkiksi välttelemällä tiettyjä keskusteluja, paikkoja ja toimintoja.
3. Lisääntynyt valppaus, josta voi seurata unettomuutta, keskittymisvaikeuksia, ärtyneisyyttä ja yleistä ahdistuneisuutta.”

(Huttunen, 2018; Langermeyer 2014, s. 2022–2023).

Myös Boon ja kollegat (2011, s. 32) kuvailevat traumaperäisen stressihäiriön oireiden jaottelun sisältävän kolme pääryhmää: mieleen tunkeutumiseen liittyvät oireet, välttämisoireet ja ylivireysoireet. Mieleen tunkeutumiseen liittyvät oireet sisältävät takaumat, painajaiset, aistiharhat ja harhaluulot, ahdistuksen ja paniikin tunteen, lamaantumisen tunteen ja halun paeta. Takaumilla tarkoitetaan sitä, että traumatisoivaa tapahtumaa eletään uudelleen nykyhetkessä. Takaumat voivat sisältää muun muassa ääniä, hajuja, ajatuksia ja fyysisiä tunteita traumaattisesta tapahtumasta. Forkeyn ja kollegoiden (2021, s. 77) mukaan yksi merkittävin traumaperäisen stressihäiriön oireiden laukaisija on takaumat, jotka muistuttavat traumasta.

Boon ja kollegat (2011, s. 32) kuvailevat välttämisoireiden olevan pyrkimyksiä vältellä ajatuksia, tunteita ja tilanteita, jotka voivat tuoda traumatapahtuman mieleen. Tämä voi näyttäytyä esimerkiksi päihteiden käyttönä tai työntekoon uppoutumisella. Välttämisoireisiin kuuluu myös osittainen tai täydellinen muistinmenetyks traumaattisesta tapahtumasta, turtuneisuus, eristyneisyys, muiden välttely ja traumakokemuksista vaikeneminen. (Boon ym., 2011, s. 32). Forkey ja kollegat (2021, s. 77) toteavatkin, kuinka välttämisoireet ovat yleisiä lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneilla, joilla on traumaperäinen stressihäiriö. Tämä näyttäytyy paikkojen ja ihmisten välttelyä, jotka muistuttavat traumatapahtumasta. Lapsilla välttämisoireet näyttäytyvät usein puhumattomuutena ja sulkeutumisena, joka toimii keinona vältellä trauman aiheuttamaa emotionaalista kipua. Asiasta puhumattomuus voi toimia myös keinona vakuuttaa itselleen, että mitään pahaa ei olisi tapahtunutkaan. (Boon ym., 2011, s. 32; Forkey ym., 2021, s. 77).

Ylivireysoireet ovat kehon jännitysoireet, jotka voivat olla luonteeltaan jatkuvia. Ne näyttävät muun muassa levottomuutena ja jännittyneisyytenä. Traumatisoitunut kiinnittää enemmän huomiota ympäristöönsä, on säikky ja alati varuillaan. (Boon ym., 2011, s. 32–33). Laajasalo ja Peltonen (2012, s. 23) kuvailevat, kuinka trauman kokenut voi alkaa tuntemaan suurta turvottomuuden tunnetta ja uhkaa arkipäiväisissä tilanteissa. Lisäksi ylivireysoireisiin kuuluvat univaikeudet, ärtyneisyys ja tunteen purkaukset sekä keskittymis- ja tarkkaavaisuusongelmat. (Boon ym., 2011, s. 32–33; Houdek & Gibson, 2017, s. 10; Laajasalo & Peltonen, 2012, s. 23).

Boonin ja kollegoiden (2011, s. 6–7) mukaan lapsuuden trauma voi aiheuttaa dissosiaatiota. Dissosiaation vastakohta on integraatio, joka tarkoittaa ihmisen synnynnäistä kykyä yhdistää elämäkokemuksia yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Integraatio auttaa ihmisiä rakentamaan minäkokemusta ja integraatiokyky auttaa ihmistä erottelemaan menneisyyden nykyisyydestä. Dissosiaatiolla tarkoitetaan integraation epäonnistumista. Lapsuuden traumatisoituminen voi vaikuttaa kykyyn yhdistää elämäkokemuksia yhdeksi kokonaisuudeksi. (Boon, ym., 2011, s. 6–7). Dissosiaatio tapahtuu, kun joku kokemus on niin traumaattinen, että sitä ei kyetä sisäistämään osaksi omaa elämäkokemusta (Howell & Itzkowitz, 2016, s. 38). Dissosiaatio voi olla traumatisoituneelle eloonjäämisstrategia, joka auttaa jatkamaan normaalia elämää irtaannuttamalla traumaattiset kokemukset omasta persoonallisuudestaan. Dissosiaatiolle on ominaista, että tietoisuudessa on aukkoja traumaattisista kokemuksista ja sen aiheuttamista tunteista, mutta ne ovat silti osa minäkokemusta. Pienillä lapsilla on vaikeampaa integroida traumaattisia kokemuksia, sillä heidän minäkokemuksensa ja persoonallisuus ovat vasta kehittymässä. (Boon ym., 2011, s. 6–9; Howell & Itzkowitz, 2016, s. 38–39).

Seksuaalisen väkivallan aikana lapsi voi käyttää erilaisia puolustusmekanismeja selviytyäkseen, kuten tapahtuman kieltäminen, kuvittelemalla olevansa jossain muualla, dissosioimalla tai tukahduttamalla ahdistavat ja pelottavat tunteet. Nämä puolustusmekanismit voivat pitkän ajan kuluessa sisäistyä, ja niitä voidaan käyttää aikuisiälläkin traumaattisen kokemuksen aiheuttamien tuntemuksien hallinnassa. Vaikka puolustusmekanismin voivat olla aluksi tehokkaita, aikuisiällä ne voivat aiheuttaa haittaa arkipäiväisissä toiminnoissa. (Gil 2018, s. 21). Dissosiaation aikana ihminen voi katsoa itseään ikään kuin ulkopuolelta ja täten irtautua itselleen ylivoimaisista traumaattisista tuntemuksista silloinkin, kun tilanne ei ole todellisesti uhkaava (Forkey ym., 2021, s. 76).

Korhosen (2021) mukaan traumatisoituminen on yksilöllistä, mutta esimerkiksi pienet lapset ovat alttiimpia traumatisoitumiselle. Hän myös korostaa, että kaikki kokevat joskus stressaavia hetkiä elämänsä aikana, mutta se ei tarkoita, että niistä välttämättä aiheutuu seurauksia esimerkiksi lapsen kehitykselle. Pienet lapset ovat kuitenkin haavoittuvaisempia. Heillä on lisäksi vähemmän ymmärrystä ja stressinhallintakeinoja, mitä traumojen kohtaamiseen liittyy. (Korhonen, 2021.) Houdekin ja Gibsonin (2017 s. 10) mukaan traumaperäisen stressihäiriön ja traumatisoitumisen oireet voivat vaikuttaa lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneilla aikuisikäen asti. Forkey ja kollegat (2021, s. 63) toteavat, kuinka negatiivisia terveysvaikutuksia sekä kehityksen ja käytöksen ongelmia voi ilmetä suuremmalla todennäköisyydellä, jos lasta ei tueta heti traumaattisen tapahtuman jälkeen.

Kuten edellä on todettu, lapsena koettu seksuaalinen väkivalta aiheuttaa moninaisia seurauksia elämään. Nipuli ja Bildjuschkinin (2016, s. 17–18) mukaan seuraukset näyttäytyvät erityisesti psyykkisinä ja sosiaalisina oireiluina, vaikka myös fyysisiä vammoja voi syntyä. Seurauksia ei voi eritellä toisistaan, vaan ne vaikuttavat kokonaisvaltaisesti lapsena seksuaalista väkivaltaa kokeneeseen ihmiseen. Vilkka (2011, s. 100) kuvaileekin, kuinka lapsena koettu seksuaalisen väkivallan kokemus voi määrittää niin nykyisyyttä kuin tulevaisuutta. Myös Daniels (2016, s. 50) toteaa, kuinka seuraukset voivat vaikuttaa lapsen koko elämään aikuisuuteen asti. Ei ole vain yhtä tiettyä tapaa reagoida tai oireilla, vaan jokainen oireilee omalla tavallaan (Daniels, 2016, s. 25). Voidaan siis todeta, kuinka lapsena koettu seksuaalinen väkivalta vaikuttaa moninaisesti lapsuudesta aikuisuuteen asti, ja sen seuraukset vaikuttavat toisiinsa. Seksuaalista väkivaltaa lapsena kokeneet kokevat yleensä useita seurauksia yhtäaikaaisesti, jotka vaikuttavat niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisesti, ja traumatisoituminen on yleinen seksuaalisesta väkivallasta johtuva oire.

6 Seksuaalista väkivaltaa kokeneen lapsen auttaminen

Tässä luvussa esittelen varhaiskasvatusta ohjaavia toimintaperiaatteita, kun on kyse lapsen kohdistuvasta seksuaalisesta väkivallasta, jonka jälkeen kuvailen kuinka kohdata seksuaalista väkivaltaa kokenut lapsi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2022, s. 22) todetaan, kuinka varhaiskasvatuksen tehtävänä on muun muassa suojella ja edistää lapsen oikeutta turvalliseen ja hyvään lapsuuteen. Varhaiskasvatuksessa tulee pitää huolta yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta täytyy suojella väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, ja jos lapsi tarvitsee lohdutusta hänellä on siihen oikeus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 22, 35). Varhaiskasvatuslain (540/2018) kolmannen pykälän mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa *“edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia.”* 10 pykälän mukaan *“lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä.”* Lapsen henkeä tai terveyttä uhkaavassa tilanteessa varhaiskasvatuksen tehtäviä hoitavilla on pykälän 41 mukaan velvollisuus ilmoittaa asiasta poliisille. (Varhaiskasvatuslaki, 2018, 3 §, 10 §, 41 §). Jos epäillään lapsen kohdistuvaa seksuaalirikosta, on ilmoitus tehtävä niin lastensuojeluun kuin poliisille (Opetushallitus, 2023). Varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon myös muut velvoitteet, joita Suomi on sitoutunut noudattamaan. Näitä ovat muun muassa Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien sopimus ja tasa-arvolaki. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 17).

Lapsen kaikenlaisen ruumiillisen ja henkisen väkivallan ehkäisemiseksi YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen (1989) 19 artiklan mukaan sopimusvaltioilla on velvollisuus ryhtyä asianmukaisiin toimiin, jos tällaista tapahtuu. Väkivalta sisältää niin pahoinpitelyn eri muodot ja laiminlyönnin kuin seksuaalisen hyväksikäytön. Suojelutoimilla kuvaillaan tarkoitettavan tehokkaiden sosiaalisten ohjelmien perustamista, joiden avulla voidaan muun muassa ehkäistä, tunnistaa ja käsitellä lasten pahoinpitelytapauksia. Suojelutoimien tulee myös sisältää lapsen ja tämän huollettavien tukemisen. 34 artiklan mukaan sopimusvaltiot ovat sitoutuneet suojelemaan lasta kaikilta seksuaalisen väkivallan muodoilta. Sopimusvaltioiden tulee ehkäistä toimenpiteillään lapsen kohdistuvat seksuaaliseen houkuttelemiseen tai pakottamiseen liittyvät seksuaaliset teot, lapsiprostituution ja lapsen käyttämisen seksuaalisissa toiminnoissa sekä lapsen hyväksikäytön pornografisissa materiaaleissa. (YK:n lapsen oikeuksien sopimus, 1989, 19 artikla, 34 artikla). Tasa-arvolain 5 b pykälän mukaan varhaiskasvatuksen tasa-arvon toimenpiteitä edistävässä tasa-arvosuunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota muun

muassa seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja sen poistamiseen. Sama ohjeistus pätee myös muihin oppilaitoksiin. (Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, 1986, 5 b §).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2022, s. 23, 28) mukaan lapsille tulee tarjota keinoja kehittää tunnetaitoja, ja heitä tulee auttaa tunteiden ilmaisussa sekä itsesäätelyssä. Lasten tunnetaitoja vahvistetaan havaitsemalla, tiedostamalla ja nimeämällä erilaisia tunteita. Lapsille opetetaan myös kehotietoisuutta, joka näyttäytyy opettelemalla kunnioittamaan ja suojelemaan omaa sekä toisten kehoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 23, 28). Sekä Vilkka (2011, s. 151) että Laitinen (2004, s. 312) toteavat, kuinka oppilaitoksissa, kuten varhaiskasvatuksessa, tulee opettaa itsemääräämisoikeutta, lisätä tietoisuutta omien ja toisten rajojen kunnioittamisesta sekä mahdollistaa rakentavaa keskustelua. Kehotietoisuutta voidaan lisätä kehotunnekasvatuksella, joka tarkoittaa edellä mainittujen taitojen opettamista. Taidoissa tulee korostaa lapselle myönteistä asennetta niin omaa kuin toisten kehoja kohtaan. Lapsille pitää antaa mahdollisuus esittää kysymyksiä ja heidän tulee saada vastauksia ikätasolleen sopivalla tavalla. Taitoja voidaan harjoittaa esimerkiksi nimeämällä kehonosia ja opettamalla uimapukualueiden olevan jokaisen yksityisiä alueita. (Cacciatore, Porrás & Kalland, 2019, s. 170–172).

De Thierryn (2020, s. 96) mukaan opetusalan ammattilaisten tulee tunnistaa ja ymmärtää traumatisoituneen lapsen emotionaaliset haasteet oppilaitoksissa, jotka voivat näyttäytyä muun muassa pelkona, muiden oppilaiden häiritsemisenä, sulkeutumisena ja suruna. Tästä johtuen onkin tärkeää, että oppilaitoksissa tunnistetaan ja vahvistetaan tunteita ja niitä pidetään normaaleina. (De Thierry, 2020, s. 96). Karjalaisen (2019, s. 142) mukaan lapsena opitut hyvät sosioemotionaaliset taidot voivat ehkäistä joutumasta myöhemmin hyväksikäyttäviin suhteisiin. Sosioemotionaalisista taidoista on hyötyä turvallisten ihmissuhteiden luomisessa ja niiden ylläpitämisessä. Emotionaalisten taitojen avulla voi tunnistaa turvallisuutta uhkaavia tilanteita ja osata suojautua niiltä. (Karjalainen, 2019, s. 142).

Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi ja nähdyksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on merkittävä rooli koskien lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittymisen tukemisessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 22, s. 35). McElvaneyn (2016, s. 83–84) mukaan kiinnittämällä huomiota lapseen ja tämän tunnetiloihin osoittaa lapselle, että hänestä välitetään. Lapsen kuulumisten kyseleminen ja päivittäinen huomioiminen viestittää lapselle, että joku kuuntelee, huomioi ja välittää hänestä. Tämä voi antaa lapselle tunteen, että

apua on saatavilla, jos sitä tarvitsee. Lapsi voi kokea, että hänet otetaan vakavasti ja täten lapsi voi uskaltaa kertoa omista seksuaalisen väkivallan kokemuksistaan. On tärkeä tiedostaa, että seksuaalista väkivaltaa kokenut lapsi voi suhtautua varovaisesti aikuisiin ja epäillä, voiko heihin luottaa. (McElvaney, 2016, s. 83–84). Siksi onkin tärkeää olla johdonmukainen, ennalta-arvattava ja empaattinen. Kuuntelemalla voidaan luoda emotionaalista yhteyttä lapseen ja osoittaa arvostusta lasta kohtaan (De Thierry, 2020, s. 97). On tavallista, ettei lapsi kerro omista seksuaalisen väkivallan kokemuksistaan, vaan saattaa vihjailla niistä tai tuoda niitä esiin vahingossa esimerkiksi leikkien yhteydessä. Lapsen on kuitenkin helpompi avautua kokemuksistaan luotettavalle aikuiselle. (Taskinen, 2003, s. 51). Lapsen selviytyjän identiteettiä vahvistaa tieto siitä, että tämä on toiminut oikein itsensä suojelemiseksi esimerkiksi kertomalla kokemuksistaan. Tätä aikuisten tulee vahvistaa. Aikuisten tulee myös auttaa lasta ymmärtämään, että tällä on oikeus turvalliseen elämään. (Mäkelä & Bildjuschkin, 2019, s. 133).

Tilanteet, joissa lapsi itse kertoo seksuaalisen väkivallan kokemuksista on erittäin tärkeää pysyä rauhallisena ja asiallisena. Lasta ei tule painostaa lisäkysymyksillä vaan tilanteessa tulee edetä lasten ehdoilla. Lapsen kertomat asiat tulee kirjata ylös mahdollisimman tarkasti. (Taskinen, 2003, s. 51) Kuunnellessa on tärkeää huomioida omat kasvoniilmeet ja äänenpaino sillä ne voivat viestiä lapselle paljon. Esimerkiksi aggressiivinen ja vihainen äänensävy voi muuttaa lapsen olemuksen sulkeutuneeksi. Siksi olisi tärkeää pyrkiä puhumaan lapselle lempeästi. (De Thierry, 2020, s. 88).

Lapselle tulee osoittaa, että on turvallista kertoa kokemuksista. On tärkeää, että lasta ei moralisoida, painosteta tai esitetä omia mielipiteitä, sillä usein väkivallan tekijä on lapselle tuttu ihminen, mikä voi aiheuttaa lapselle ristiriitaisia tunteita. (Joki-Erkkilä & Korkman, 2015). Oppilaitokset ja siellä työskentelevät ammattilaiset ovat yksi seksuaalisen väkivallan paljastumista edistäviä henkilöitä etenkin tilanteissa, joissa lapsi kokee seksuaalista väkivaltaa perheessä (Laitinen, 2004, s. 312).

McElvaney (2016, s. 81–83) kuvailee, kuinka lasten auttajien on tärkeää tiedostaa omien kokemusten tai kokemusten puutteiden vaikutus siihen, kuinka kykenee huomaamaan seksuaalisen väkivallan merkit. Tilanteet, joissa auttaja on itse kokenut lapsena seksuaalista väkivaltaa, voi johtaa siihen ettei selvistä merkeistä huolimatta halua tai kykene puuttumaan tilanteeseen ja auttamaan lasta. Tapahtuma voi laukaista auttajalle ahdistuksen tunteita ja pyrkimyksen suojella itseään. On myös mahdollista, että omat väkivallan kokemukset voivat johtaa siihen, että nykyhetken tapahtumista tehdään nopeita johtopäätöksiä ja olettamuksia.

Toisaalta omat kokemukset voivat olla vahvuus lasta auttaessa, sillä itsellä on tietoa siitä, kuinka eri tavalla lapset reagoivat seksuaalisen väkivaltaan. Lasten auttajien onkin tärkeää tiedostaa omat ennako-oletukset ja mahdolliset tiedon puutteet aiheesta. (McElvaney, 2016, s. 81–83). Laitinen (2004, s. 313) nostaa esiin sen ongelman, kuinka seksuaalisen väkivallan uhria on usein vaikea tunnistaa sillä avunpyynnöt voivat olla epäsuoria. Taskisen (2003, s. 52) mukaan epäilyn herätessä lasta voidaan ensin tarkkailla ja kirjata ylös huolestuttavia esiin tulevia asioita. Näin voidaan pyrkiä sulkemaan pois se mahdollisuus, että esimerkiksi lapsen muuttunut käytös voisi johtua jostain muusta kuin seksuaalisesta väkivallasta. Havainnoista voidaan keskustella työkavereiden ja huoltajien kanssa, ja jos tilanne säilyy muuttumattomana tai pahenee tulee olla yhteydessä viranomaisiin. (Taskinen, 2003, s. 52). Puura (2019, s. 387) lisää, kuinka lapsen kehitysvaiheiden tunteminen on erityisen tärkeää, sillä sen avulla voidaan erottaa mikäli lapsen käytös ja toiminta poikkeavat normaalista.

De Thierryn (2020, s. 80) sekä Mäkelän ja Bildjuschkinin (2019, s. 133) mukaan traumatisoituneen lapsen kohdalla elinympäristöstä tulee tehdä vakaata ja ennustettavaa, niin kotona kuin koulussakin. Arjen jatkuvuus ja ennustettavuus tukee lasta, ja sen tulisi olla mahdollisimman samankaltaista kuin aikaisemmin. Tämä edesauttaa lapsen paranemisprosessia, sillä tällöin lapsi kykenee keskittymään itseensä eikä ympäristöön ja sen aiheuttamiin tunnereaktioihin. Jos lapsen ympäristö muuttuu paljon, se voi luoda turvattomuuden tunnetta. Turvattomuuden tunne voi aiheuttaa lapsessa lisää pelkoa ja voimattomuutta. Koulussa tuleekin ymmärtää, miten luodaan terveellinen ja emotionaalisesti turvallinen ympäristö lapsille. (De Thierry, 2020, s. 80; Mäkelä & Bildjuschkin, 2019, s. 133–134). Opetushallituksen (2023) verkkosivuilla todetaan, kuinka koulutuksen ammattilaisilla tulisi olla tietoa, miten väkivallan kokemus voi näyttäytyä lapsen käytöksessä, jotta lapsille voidaan tarjota apua.

7 Tutkielman tavoite ja toteutus

Tutkielmani tavoitteena on kuvata ja ymmärtää lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seurauksia naisen elämässä. Lisäksi tavoitteena on lisätä muidenkin opetusalan ammattilaisten ymmärrystä siitä, millaisia seurauksia lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla on, jotta se osataan huomata ja siihen osataan tarjota apua.

7.1 Laadullinen tutkimus

Tutkielmani on laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähestymistapa sisältää erilaisia tapoja tutkia ihmisyyttä (Lichtmanin, 2013, s. 5). Lisäksi tämän tutkielman laadullisen lähestymistavan tarkoituksena on kuvata, ymmärtää ja tulkita ihmisyyteen liittyviä ilmiöitä, ihmisten välistä vuorovaikutusta sekä ihmisten subjektiivisia kokemuksia ja näkemyksiä. (Lichtman, 2013, s. 5–7, 17–18.). Laadullisella lähestymistavalla tutkielmani tavoitteena on lisätä ja syventää ymmärrystä koskien lapsena koetun seksuaalisen väkivallan aiheuttamiin seurauksiin naisen elämässä (Puusa ja Juuti, 2020, s. 77).

Creswell (2013, s. 44) ja Kiviniemi (2018, s. 73) kuvaavat laadullista tutkimusta prosessiksi, jossa tutkimuksen etenemisvaiheet eivät välttämättä ole ennalta määrättyjä. Lichtman (2013, s. 17) toteaa, kuinka laadullisen tutkimuksen tekeminen on alati liikkuvaa, jossa suunnat voivat muuttua prosessin edetessä. Puusa ja Juuti (2020, s. 81) korostavat tutkijan ja tutkivan kohteen olevan keskiössä laadullisessa tutkimuksessa. Tutkija on osa prosessia, joten tutkimusprosessin edetessä aineistoon liittyvät näkökulmat ja niistä tehdyt tulkinnat kehittyvät tutkijan tietoisuudessa. (Kiviniemi, 2018, s. 73; Sotkasiira, 2015, s. 117–118). Kiviniemi (2018, s. 78–79) kuvailee teorian ja tutkimuksen aineiston käyvän keskinäistä vuoropuhelua tutkimusprosessin aikana. Tutkijan tulee olla valmis muutoksille tutkimuksen aikana, sillä voi olla, että jo jäsenneiltyä teoriaa pitää syventää tai katsoa toisesta näkökulmasta. (Kiviniemi, 2018, s. 77–79).

Creswell ja Creswell (2018, s. 181) toteavat, laadullisessa tutkimuksessa aineiston voi hankkia esimerkiksi haastattelemalla, tarkkailemalla tai käyttämällä jo tuotettua aineistoa. Tässä tutkielmassa käytän aineistona kaunokirjallista teosta. Puusa, Juuti ja Aaltio (2020, s. 60, 80) toteavat, kuinka tutkijalla on jo jonkinlainen ennakkokäsitys tutkimusaiheestaan, jolloin se tulee ottaa huomioon. Olin tutustunut aineistonani toimivaan teokseen ennen kuin päätin tehdä

siitä tutkimusta, joten pyrin huomioimaan omat ennakko-oletukset sitä kohtaan, mitä aineistosta nousee esiin ja miten sitä analysoin.

7.2 Aineiston esittely

Aineisto koostuu Meeri Koutaniemen ja Ann-Maria Leinosen (2020) teoksessa *”Vahvaksi rikotut - tarinoita seksuaaliväkivallasta Suomessa”* olevista tarinoista seksuaaliväkivallasta. Teoksessa 13 naista ja yksi transihminen kertovat tarinansa kokemastaan seksuaaliväkivallasta. Kertoessaan kokemuksistaan naiset ovat iältään 23–82-vuotiaita, ja he ovat kokeneet tapahtumat kahden kuukauden ikäisestä – 44-vuoden ikäisenä. Koutaniemen ja Leinosen (2020, s. 10) mukaan teoksen tavoitteena on rikkoa myyttejä seksuaalisesta väkivallasta ja siihen liittyvästä syyllisyyden ja häpeän kulttuurista, joka liittyy muun muassa raiskatuksi tulemiseen. Tästä johtuen monet naisista esiintyvät omalla nimellään, jotta hiljaisuuden kulttuuri murtuisi. Teoksella tekijät haluavat nostaa tietoisuuteen seksuaalirikoksen uhrien moninaiset kasvot sekä kannustaa avoimempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun seksuaaliväkivallan yleisyydestä ja vaikutuksista. (Koutaniemi & Leinonen, 2020, s. 12).

Koska kyseessä on julkinen aineisto, niin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan, TENKin, (2021) mukaan eettisen toimikunnan arviota ei edellytetä. Myös Oulun yliopiston eettinen ennakkoarviointi perustuu TENKin ohjeistukseen. Tämä tarkoittaa sitä, että saan vapaasti käyttää teosta aineistona. Vastuullisena tutkija lähestyin sähköpostitse molempia tekijöitä pyytäen lupaa käyttää teosta aineistona, johon molemmat vastasivat myöntävästi. Lähetin tekijöille myös toisen sähköpostin, jossa kerroin, keiden naisten tarinoita käytän tutkielmassani pyytäen välittämään tietoa eteenpäin, jotta valitsemillani henkilöillä on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. Tähän en saanut kielteisiä ilmoituksia kyseisiltä henkilöiltä.

Omassa tutkielmassani valitsen tutkittavaksi ne tarinat, joissa seksuaalinen väkivalta on tapahtunut naisille heidän lapsuudessaan, 2 kk–12-vuoden ikäisinä. Näitä tarinoita on yhteensä yhdeksän. Lapsi-sanalla voidaan Joki-Erkkilän (2019, s. 273) mukaan kuvata alaikäisiä, joten murrosikä ei ole vielä alkanut, kun taas nuori-sanalla voidaan kuvata niitä, joiden murrosikä on jo alkanut. (Joki-Erkkilä, 2019, s. 273). Korhonen (2021) kuvailee esimurrosiän koskettavan 9–12-vuotiaita lapsia ja varhaisnuoruuden 12–14-vuotiaita lapsia. Koska tutkielmani tarkoitus on tutkia lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seurauksia, niin rajasin aineiston yläikärajaksi 12 vuotta. Valitsin siksi 12 vuoden iän yläikärajaksi, koska se oli aineistoni määrän kannalta selkeä ikä, johon rajata tarinat.

Seuraavaksi esittelen valitsemieni naisten tarinoiden taustoja, minkä ikäisenä seksuaalinen väkivalta on heille tapahtunut, kuinka usein ja kenen toimesta. Tekojen nimikkeet on otettu suoraan teoksesta ja vaikka ne vaihtelevat tapauskohtaisesti niin jokainen tapaus on ollut lapseen kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa.

Ritva 62 vuotta

Oman isäpuolen raiskaama 9-vuotiaasta eteenpäin.

Ritva joutui 9-vuotiaasta eteenpäin useamman kerran oman isäpuolensa raiskaamaksi. Hän ei kuitenkaan muistanut tapahtumia ennen kuin aikuisiällä. Ritvan oma tytär joutui inestinin uhriksi ollessaan pieni lapsi. Kun tytär käsittelee asiaa terapiassa, myös Ritva sai keskusteluapua. Tällöin hänelle muistui mieleen omat väkivallan kokemukset ja hän ymmärsi syyt pitkään jatkuneiden ahdistuksen, tuskan ja pahan olon tunteille.

Anna 29 vuotta

Inestinin uhri 2 kk–18- kuukauden ikäisenä, tekijä oma isä.

Anna sai 10-vuotiaana kuulla joutuneensa hyväksikäytetyksi isänsä toimesta pienenä lapsena, vauvaiästä taaperoon. Hän ei halunnut käsitellä kokemuksiaan vielä moneen vuoteen, mutta Anna kuvailee, kuinka hänellä oli haasteita niin lapsuudessa kuin aikuisuuden kynnyksellä.

Asta 23 vuotta

Raiskauksen uhri 9- ja 13-vuotiaana.

Asta joutui tuntemattoman miehen raiskaamaksi ollessaan 9-vuotias. Hän kuvailee itse raiskauskokemuksen olevan niin syvällä piilossa, ettei muista sitä vielääkään. Asta alkoi oireilla noin kuukauden päästä tapahtuneesta. Yläasteella Asta avautui asiasta luokanopettajalleen, joka osasi kysyä oikeat kysymykset nähdessään Astan käytöksen olevan avunhuuto. 13-vuotiaana hänet raiskattiin uudelleen. Koulun alettua hän meni kertomaan asiasta tutulle kuraattorille ja terveydenhoitajalle. Vaikka asia tuli ilmi ja Asta aloitti terapian, se ei vienyt pois hänen pahaa oloaan vaan hän kuvailee elämänsä menneen täysin sekaisin.

Piia 41 vuotta

Seksuaalisen hyväksikäytön uhri 6-vuotiaasta eteenpäin, sukulaismies.

Piia joutui 6-vuotiaasta eteenpäin useamman kerran sukulaismiehen hyväksikäytön uhriksi.

Vajaa vuosikymmen sitten Piia alkoi käsitellä terapiassa lapsuuttaan ja erilaisia pelkotiloja, joita tunsi. Terapiassa lapsuuden seksuaalisen väkivallan kokemukset muistivat hänen mieleensä. Hänen mieleensä nousi muisto, jossa sukulaismies kosketteli häntä epäsovivasti.

Piia kuvailee, kuinka mieleen noussut muisto oli avain, joka avasi todella selkeästi kaikki muutkin lapsuuden muistikuvat.

Marke 61 vuotta

Marke joutui 11-vuotiaana tuntemattoman miehen raiskauksen uhriksi. Marke jätettiin teon jälkeen perheensä toimesta yksin, joka kuvaa sitä, miten hänen perheensä reagoi tapahtuneeseen. Marken isä totesi Marken itse aiheuttaneen raiskauksen. Raiskauksia tapahtuu Marken isän mukaan naisen keimaillessa miehelle. Marke ei osaa ottaa kantaa siihen, mikä oli hajottavampaa hänen tulevaisuutensa kannalta, se, että hänet raiskattiin vai se, kuinka perhe reagoi tapahtuneeseen. Marke koki niin suurta ahdistusta raiskauksen ja isän hyväksikäytön jälkeen, ettei osannut käsitellä sitä. Isän hyväksikäyttöä ei kuvailla tekstissä.

Mariela 34 vuotta

6–10-vuotiaana isoveljen hyväksikäyttämä.

Mariela joutui itseään seitsemän vuotta vanhemman isoveljensä hyväksikäyttämäksi ensimmäisen kerran ollessaan 6-vuotias. Tätä tapahtui kymmeniä kertoja, kuukausi toisensa jälkeen. Vielä silloin Mariela ei tiennyt, että veli oli aiemmin käyttänyt hänen vanhinta siskoaan hyväksi yöaikaan heidän huoneessa.. Hänestä veli siirtyi Marielaan. Mariela kuvailee, kuinka 7-vuotiaana hänet rikottiin lopullisesti veljen tehdessä seksuaalista väkivaltaa kymmeniä kertoja. Marielan kohdalla teot lopuivat hänen ollessaan 10-vuotias.

Taskulampun kokoinen tyttö 32 vuotta

6–12-vuotiaana oman veljen hyväksikäyttämä.

Koska tämä henkilö ei ole halunnut esiintyä omalla nimellään, niin käytän hänestä jatkossa lyhyempää nimitystä Tyttö. Tyttö joutui oman veljensä hyväksikäyttämäksi useita kertoja ollessaan 6–12-vuotias. Hän ei muista ensimmäistä kertaa, kun hänen isoveljensä raiskasi hänet, mutta raiskatuksi hän tuli veljensä toimesta useasti. Veli lopetti teot Tytön ollessa noin 12-vuotias. Tyttö eli kokemuksieni kanssa kolme vuosikymmentä, kunnes sai tietää muista uhreista. Tytön sisko otti häneen yhteyttä ja kertoi omista kokemuksistaan, jolloin Tytön omat kokemukset nousivat pintaan.

Taulukossa 1 yhteenveto henkilöistä, joiden tarinoita käytän aineistona. Taulukosta näkyy minkä ikäisenä he kertovat tarinansa ja minkä ikäisiä he olivat, kun kokivat seksuaalista väkivaltaa.

Taulukko 1. Kertojan taustatekijät (nimi, ikä) ja kertojan ikä seksuaalisen väkivallan tapahtuessa

Kertoja	Kertojan ikä seksuaalisen väkivallan tapahtuessa
Ritva 62 vuotta	Oman isäpuolen hyväksikäyttö 9-vuotiaana Oma tytär inestinin uhri
Anna 29 vuotta	Inestinin uhri 2 kk – 18 kk
Asta 23 vuotta	Lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö/raiskaus 9- ja 13-vuotiaana
Piia 41 vuotta	Seksuaalisen hyväksikäytön uhri 6-vuotiaasta eteenpäin
Marke 61 vuotta	Lapsen törkeä seksuaalinen hyväksikäyttö 11-vuotiaana
Mariela 32 vuotta	Isoveljen hyväksikäyttö 6–10-vuotiaana
Tyttö 32 vuotta	Oman veljen hyväksikäyttö 6–12-vuotiaana

7.3 Teoriaohjaava sisällönanalyysi

Analyysimenetelmänä käytin teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 103) toteavat, kuinka sisällönanalyysiä pidetään perusanalyysimenetelmänä, jota voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa. Sen avulla pyritään jäsentämään aineistoa tiiviiseen ja selkeään muotoon ilman, että sen tuottama informaatio katoaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 122). Puusa (2020 s. 148) ilmaisee sisällönanalyysin avulla saatavan aineistosta sellaisen kokonaisuuden, joka mahdollistaa johtopäätösten tekemisen tutkittavasta ilmiöstä. Analyysiprosessi on monivaiheinen, jossa eri vaiheet tapahtuvat samanaikaisesti. Lisäksi tutkija tekee jatkuvasti tulkintoja aineiston analyysin aikana. (Puusa, 2020, s. 149).

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä Tuomi ja Sarajärven (2018, s. 109) mukaan analyysiyksiköt valitaan aineistosta, ja jo aikaisemmin tuotettu teoria tutkittavasta ilmiöstä ohjaa analyysin tekemistä. Analyysia tehdessä tutkija tiedostaa aikaisemman teorian olemassaolon, mutta se ei sanele mitä aineistosta nostetaan esiin ja kuinka sitä määritellään. Myös Vallin ja Aaltolan (2018, s. 213) mukaan teoriaohjaavassa analyysissä on teoreettisia kytkeitä, mutta se ei suoranaisesti pohjautu teoriaan.

Tuomi ja Sarajärven (2018, s. 123) mukaan sisällönanalyysin tekemisen voi jaotella seuraaviin vaiheisiin: aineiston pelkistämiseen eli redusointi, aineiston ryhmittelyyn eli klusterointi ja teoreettisten käsitteiden luominen eli abstrahointi. Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee

samankaltaisesti kuin aineistolähtöinen sisällönanalyysi, mutta ero näiden kahden menetelmän kohdalla tulee siinä, miten aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä teoreettiset käsitteet ovat jo tiedossa abstrahointivaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 123–133).

Puusan (2020, s. 151) mukaan analyysiprosessi alkaa aineiston läpikäymisellä. Lähdin liikkeelle oman aineistoni kanssa ensin lukemalla sitä läpi useaan kertaan. Olin valinnut analysoitavaksi yhdeksän tarinaa, mutta rajasin aineistoa vielä yhdeksästä seitsemään, koska seitsemän tarinan myötä lähestymistapa ja tutkimuskysymysten näkökulmasta saavutettiin saturaatiopiste. Saturaatiopisteellä tarkoitetaan sitä, kun lähestymistapa aineistoon ei tarjoa enää uusia näkökulmia (Tuomi & Sarajärvi, 2018 s. 99). Vaikka aineisto alkoikin toistaa itseään, niin on tärkeää muistaa jokaisen tarinan olevan kertojan yksilöllinen kokemus seksuaalisesta väkivallasta. Tässä tutkielmassa seitsemästä tarinasta sain tarvittavan määrän tietoa, jotta kykenin analysoimaan aineistoa. Kun kokonaiskuva aineistosta oli muodostunut, lähdin poimimaan tarinoista vain tutkielmalleni olennaiset alkuperäiset ilmaukset. Aineistosta nousi esiin, kuinka traumaattinen kokemus lapsena koettu seksuaalinen väkivalta oli ollut naisille, joten lähdin ensin analysoimaan aineistoa traumatisoitumisen näkökulmasta. Naiset kuvailivat myös kokemusten vaikuttaneen heidän psyykkiseen ja fyysiseen terveyteen sekä sosiaalisiin suhteisiin läpi elämän. Keskityin ilmauksiin, jossa naiset kuvaavat seksuaalisen väkivallan seurauksia ja jaottelin ilmaukset luokkien alle. Tämän jälkeen muutin alkuperäisilmaukset pelkistetyiksi ilmauksiksi, eli redusoin aineistoa. Aineiston redusointi eli pelkistäminen on keino, jolla aineistoa pilkotaan osiin ja samalla omalle tutkimukselle kaikki epäolennainen jätetään pois. Aineistosta etsitään omalle tutkimusaiheelle olennaiset alkuperäisilmaukset, jotka pelkistetään niiden ominaisuuksien mukaan pelkistetyiksi ilmauksiksi. Tämä luo pohjaa aineiston ryhmittelylle. (Puusa, 2020, s. 152; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 122–123). Aineistoa analysoidessa tuli ilmi, kuinka traumatisoitumiseen liittyvät oireet vaikuttavat psyykkisesti, fyysisesti ja sosiaalisesti. Esittelen aineiston analyysiprosessin käyttäen esimerkkinä psyykkisten seurausten näkökulmaa, joka sisältää traumanäkökulman. Liitteestä 1 löytyy esimerkkitaulukot 5-8 fyysisten ja sosiaalisten seurausten analyysistä.

Taulukko 2. Esimerkkejä alkuperäisilmauksien pelkistämisestä psyykkisten seurausten näkökulmasta.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
“Kuulen vieläkin joskus miesäänen sanovan “riisu vaatteet”. Ääni kuuluu vaimeasti, salaperäisesti. Välillä se kutsuu myös nimeäni. Äänen kuuleminen aiheuttaa pelkoa, lamaannusta, ahdistusta, musertavaa oloa ja tuo tunteen, että olen alistettu tai minua alistetaan.” Tyttö	Takaumat Aistiharhat Ahdistus
“Muistan raiskauksen jälkeiset vuodet tosi huonosti, viidennestä ja kuudennesta luokasta en muista oikeastaan mitään.” Asta	Muistiongelmät
“Häpesin itseäni ja koin loputonta syyllisyyttä jostain, mitä en pystynyt erittelemään.” Mariela	Itsensä häpeäminen Itsensä syyllistäminen
“Jossain vaiheessa ahdistus muuttui masennukseksi ja sitä kautta itsetuhoisiksi ajatuksiksi. Mietin jo silloin, ja vielä myöhemminkin, onko tällä millään mitään väliä, jos elämän on tällaista.” Marke	Ahdistus ja masennus Itsetuhoiset ajatukset Itsensä ja oman elämän kyseenalaistaminen
“Mummolassa tapahtuneet teot olivat rikkoneet sisimpäni, joten ajattelin aina, miksi edes yrittää, en tule kuitenkaan koskaan mitään saavuttamaan. - - Päässäni pyöri loputtomasti mantra, ettei minusta ole mihinkään. En pysty, enkä osaa mitään. - - Olin näkymätön.” Piia	Ei luottamusta omiin kykyihin Itseluottamuksen puute
“Ensimmäisen kerran olen ollut syvästi masentunut seiskaluokalla. Toivoin, että minua ei olisi olemassa, koska olen niin arvoton ihminen. Muistan, kuinka katsoin kolmannella luokalla omaa kuvaani ja näin ainoastaan lihavan ja surullisen tytön. Ajattelin olevani hyvin ruma sekä inhottavan näköinen.” Tyttö	Masennus Arvottomuuden tunne Pitää itseään rumana ja inhottavana
“Oli niin helppo ottaa kaupan kassalta se suklaapatukka käteen, kun ahdisti.” Piia	Tunteiden säätely syömällä
”Aloin pelätä joka ilta, onko tuleva yö taas se, jolloin minut hajotetaan miljooniksi palasiksi. En uskaltanut nukkua, ja aloin kärsiä unettomuudesta ala-asteikäisenä.” Tyttö	Pelko iltaa kohtaan Pelko nukkumista kohtaan Univaikkeudet

Pelkistämisen jälkeen ilmaisut klusteroidaan eli ryhmitellään. Ryhmitteleminen voi tapahtua luokittelemalla ilmaisuja niiden samankaltaisuuksien, eroavaisuuksien tai ennalta määriteltyjen kategorioiden mukaan. Näistä ryhmittelyistä muodostuu alaluokat, jotka voidaan nimetä luokkien sisältävien ominaisuuksien mukaan, tai sen mukaan mikä suhde niillä on toisiinsa. (Puusa, 2020, s. 153; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 123–124). Alaluokkien muodostamisen jälkeen samankaltaiset alaluokat yhdistetään ja niille muodostetaan yläluokkia. Yläluokista muodostetaan pääluokkia, jotka nimetään luokan sisältöä kuvaavilla käsitteellä. Lopuksi pääluokat yhdistetään kaikkia kuvaavaksi yhdistäväksi luokaksi. (Puusa, 2020, s. 153; Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 124–125). Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä Tuomi ja Sarajärven (2018, s. 133) mukaan analyysin yläluokat voi olla jo valmiina tiedossa aikaisempaan teoriaan pohjautuen.

Taulukko 3. Esimerkkejä pelkistettyjen ilmauksien luokittelusta psyykkisten seurausten näkökulmasta.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Mieleen tunkeutumiseen liittyvät oireet Takaumat Aistiharhat Muistiongelmat Dissosiaatio Uniongelmat	Traumatisoitumiseen liittyvät oireet
Ahdistus Masennus Itsetuhoiset ajatukset	Mielenterveysongelmat
Itsensä häpeäminen Itsensä syyllistäminen Arvottomuuden tunne Ei luottamusta omiin kykyihin Itseluottamuksen puute Itsensä ja oman elämän kyseenalaistaminen Viha itseä kohtaan Merkityksettömyyden tunne	Negatiiviset käsitykset itsestä
Tunteiden säätely syömällä Tunteiden säätely päihteillä Itsensä rankaiseminen syömisen kautta	Tunteiden säätely epäterveellisin keinoin

Ryhmittelyn jälkeen aineisto abstrahoidaan eli käsitteellistetään, jossa tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon perusteella aletaan muodostamaan teoreettisia käsitteitä. Abstrahointi on prosessi, jossa tutkija rakentaa kuvauksen tutkimuskohteestaan muodostettujen käsitteiden avulla, ja oma aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, s. 125–127). Kuten aikaisemmin Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 133) mainitsevat, teoriaohjaavassa sisällönanalyyysissa teoreettiset käsitteet ovat jo tiedossa, ja ne tuodaan mukaan valmiina. Taulukossa 4 esitellään alaluokat, jotka on yhdistelty analyysissa kolmeen eri yläluokkaan ja näitä kolmea yläluokkaa yhdistävään luokkaan.

Taulukko 4. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä rakentuneet ala-, yläluokat ja yhdistävä luokka

Alaluokat	Yläluokat	Yhdistävä luokka
Traumatisoitumiseen liittyvät oireet Mielenterveysongelmat Negatiiviset käsitykset itsestä Tunteiden säätely epäterveellisin keinoin	Psyykkiset seuraukset	Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan seuraukset
Traumatisoitumiseen liittyvät oireet Kivut ja pysyvä fyysinen vamma	Fyysiset seuraukset	
Traumatisoitumiseen liittyvät oireet Negatiivisten käsitysten vaikutus sosiaalisissa suhteissa Haasteet sosiaalisissa suhteissa Käyttäytymisen muutokset	Sosiaaliset seuraukset	

Yhdistävän luokan alle muodostui kolme yläluokkaa, jotka ovat psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset seuraukset. Psyykkisten seurauksien alle tuli neljä alaluokkaa, joita ovat traumatisoitumiseen liittyvät oireet, mielenterveysongelmat, negatiiviset käsitykset itsestä ja tunteiden säätely epäterveellisin keinoin. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet ovat mieleen tunkeutumiseen liittyvät oireet, joita ovat takauamat ja aistiharhat sekä uniongelmat, joihin liittyy painajaiset. Myös muistiongelmat ja dissosiaatio ovat traumatisoitumiseen liittyviä oireita. Mielenterveysongelmat näyttäytyivät masennuksena, ahdistuksena ja itsetuhoisena käyttäytymisenä ja ajatuksina. Itsetuhoisuus näyttäytyi itsensä vahingoittamisena ja itsemurhayrityksenä sekä ajatuksina siitä, kuinka voisi tappaa itsensä. Negatiiviset käsitykset itsestä sisältävät itsensä häpeämisen ja syyllistämisen, arvottomuuden tunteen, luottamuksen puutteen omiin kykyihin, itsensä ja oman elämän kyseenalaistamisen, vihan itseä kohtaan ja merkityksettömyyden tunteen. Tunteita yritettiin säädellä epäterveellisillä keinoilla, kuten ruoan ja päihteiden avulla. Syöminen ja siihen liittyvät ongelmat olivat keino säädellä omia tunteita sekä keino rankaista itseään. Myös päihteiden avulla yritettiin turruttaa tunteita.

Fyysisten seurauksien alle tuli kaksi alaluokkaa, joita ovat traumatisoitumiseen liittyvät oireet, kuten kehollinen jännitys ja takauamat sekä selittämättömät kivut ja fyysinen vamma. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet näyttäytyivät fyysisissä seurauksissa takaumina, joista aiheutui fyysisiä tuntemuksia, kuten pahaa oloa. Ylivireysoireilla tarkoitetaan kehollista jännitystä ja jännittyneisyyttä. Jännityksen kuvailtiin olevan kehollinen reaktio mielen huonovointisuudelle. Kivuilla tarkoitetaan sellaisia kipuja ja särkyjä, joiden alkuperästä ei ollut tietoa. Yhdessä tapauksessa kivut johtuivat pysyvästä selkävammasta, joka oli aiheutunut seksuaalisen väkivallan seurauksena.

Sosiaalisten seurauksien alle tuli neljä alaluokkaa, joita ovat traumatisoitumiseen liittyvät oireet, negatiivisten käsitysten vaikutus sosiaalisissa suhteissa, haasteet sosiaalisissa suhteissa ja käyttäytymisen muutokset. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet näyttäytyivät välttämisoireina, ylivireysoireina, takaumina ja ahdistuksena. Välttämisoireisiin liittyi asian vältteleminen vaikenemalla kokemuksista, vetäytyminen muista ihmisistä ja ahdistavien tilanteiden ja paikkojen vältteleminen. Ahdistavat tunteet johtivat muiden välttelemiseen. Ylivireysoireet näyttäytyivät pelkona ympäristöä ja muita ihmisiä kohtaan. Takaumat liittyivät esimerkiksi sosiaalisissa suhteissa intiimeihin kanssakäymisiin, joiden aikana lapsena koettu traumaattinen tapahtuma muistui mieleen, jonka takia intiimit kanssakäymiset olivat haasteellisia. Negatiiviset käsitykset itsestä vaikuttivat siihen, miten itseään antoi muiden ihmisten kohdeltavan. Itseä pidettiin huonompana, itseä kohtaan liittyi itsesyytöksiä, ja koettiin, että ei ansaitse hyvää elämään. Haasteet sosiaalisissa suhteissa liittyivät erilaisiin pelkotiloihin. Näitä olivat pelko, että omat kokemukset paljastuva, pelko miehiä kohtaan ja pelko väkivallan tekijää kohtaan. Itseen suhtauduttiin välinpitämättömästi ja joissain tapauksissa huomiota haettiin muilta ihmisiltä omista tunteistaan piittaamatta. Sosiaalisten suhteiden haasteet sisältävät myös perhesuhteisiin liittyvät haasteet. Perhesuhteisiin liittyvät haasteet näyttäytyivät erityisesti siten, ettei uhria uskottu tai tätä syyllistettiin. Asia myös yritettiin peitellä ja siitä vaiettiin, joka vaikutti perheen keskinäisiin suhteisiin negatiivisesti. Käyttäytymisen muutokset näyttäytyivät itsetuhoisuutena, vihaisuutena ja rajoja rikkovana käytöksenä. Itsetuhoisuus oli myös avunpyyntökeino ulkopuolisille. Käyttäytymisen muutokset olivat myös sulkeutumista ja vetäytymistä muiden seurasta. Toisista ihmisistä haettiin myös turvaa.

Tuomi ja Sarajärvi (2018, s. 133) toteavat, kuinka teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä tutkijan valitsemat teoriat voivat vaikuttaa siihen, mitä aineistosta poimitaan ja mistä näkökulmasta aineistoa lähdetään analysoimaan. Koska aineistossa naiset kuvasivat seksuaalisen väkivallan olevan traumaattista, niin traumatisoitumiseen liittyvä teoria ohjasi analyysin tekemistä. Aineistosta nousi myös vahvasti esiin naisten kuvailemat seuraukset, jotka jaottelin psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten seurausten alle. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet vaikuttivat näihin kaikkiin.

8 Tulokset

Tutkielman tavoitteena oli tutkia, millaisia seurauksia lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla on naisen elämään. Kuten teoreettisessa viitekehityksessä on kuvailtu, lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta traumatisoi ja sillä on moninaisia psyykkisiä, fyysisiä ja sosiaalisia seurauksia elämään. Analysoin aineistoa psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten seurausten näkökulmasta, ja traumatisoitumiseen liittyvä oireilu oli niin psyykkistä, fyysistä kuin sosiaalista. Esittelen tulokset eriteltyinä, mutta on tärkeää muistaa, että seurauksilla on syy-seuraus-suhteita. Esimerkiksi naiset kuvailivat tarinoissaan, kuinka seksuaalisen väkivallan kokemus aiheutti heille suurta ahdistusta ja pelkoa, joka näyttäytyi eri yhteyksissä elämän eri osa-alueilla.

8.1 Psyykkiset seuraukset

Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan psyykkiset seuraukset näyttäytyvät traumatisoitumiseen liittyvinä oireina, mielenterveysongelmia, negatiivisina käsityksinä itsestä ja tunteiden säätelynä epäterveellisin keinoin. Monet psyykkiset seuraukset näyttäytyvät myös fyysisinä ja sosiaalisina seurauksina.

8.1.1 Traumatisoitumiseen liittyvät oireet

Traumatisoitumiseen liittyvät oireet ovat mieleen tunkeutumiseen liittyvät oireet, jotka näyttäytyivät naisten kertomuksissa takauksina, aistiharhoina, painajaisina ja uniongelmina, ahdistuneisuutena ja muistiongelmina. Joissain tapauksissa lapsuuden nukahtamisongelmat ja univaikkeudet ovat seuranneet aikuisikään asti ja vaikuttavat edelleen. Osa naisista koki takauksia jo ennen kuin olivat tulleet tietoisiksi omista väkivallan kokemuksistaan. Traumaattiset tapahtumat tulivat mieleen, kun aikuisiällä jokin asia toimi laukaisevana tekijänä, kuten stressaava elämäntilanne tai toisen ihmisen väkivaltakokemuksista kuuleminen. Ritva kuvailee, kuinka koki selittämätöntä ahdistusta ja pahaa oloa, jota ei osannut sanoittaa ennen kuin aikuisiässä stressaavan elämäntilanteen kohdalla omat traumaattiset kokemukset muistui mieleen.

Kävin sisälläni kuitenkin toista, suurta selviytymistaistelua. Kun tytär kävi terapiassa, aloin voida erittäin huonosti. Mietin, mikä minua oikein vaivaa. Fyysisten kiputilojen lisäksi tunsin lamaannuttavaa henkistä pahaa oloa.-- Tuska

ja paha olo, joita olin tuntenut jo kauan, vain voimistuivat voimistumistaan. Muistan sen hetken vieläkin, kun ymmärsin syyn kipuihini ja ahdistukseeni. Se tuli kuin salama kirkkaalta taivaalta. Muistin, kuinka isäpuoleni raiskasi minut 9-vuotiaana. Ritva

Kun kuulin siskoni joutuneen myös hyväksikäytetyksi, omat muistoni nousivat eri tavalla pintaan.” - - Muistot ja tapahtumat alkoivat ryöpytä, tulvia ulos sisuksista. Minä oksensin kaiken, ja niin teki myös sisko. - - Asiat, paikat ja ajankohdat alkoivat yhdistyä. Se oli toisaalta järkyttävää, mutta myös helpottavaa. Möykky oli vihdoinkin tullut ulos, musta pahuus sisältäni oli oksennettu pois. Tyttö

Takaumat ja ahdistavat tunteet ovat myös liitoksissa tiettyihin paikkoihin tai aikoihin, jotka muistuttavat traumaattisesta tapahtumasta, esimerkiksi kylpyhuoneeseen tai iltaan sekä erilaisiin arkipäivän toimintoihin, kuten peseytymiseen tai tiskaamiseen. Tytöllä liittyy edelleen peseytymiseen lamaannuttavaa pelkoa ja ahdistusta, sillä hänellä on epämääräisiä muistikuvia hetkistä, jotka tapahtuivat kylpyhuoneessa ja saunassa hänen ollessa lapsi.

Vielä nykyisinkin pelkään öitä. Kun kello menee yli yhdeksän, alan käymään levottomaksi. Illan myötä tulee pimeää, ja se voi tuoda tullessaan kaikkea paha. Vältän tiettyjen asioiden tekemistä iltaisin. En esimerkiksi halua tiskata, koska menen silloin herkästi dissosiativiseen tilaan. Pälyilen ympärilleni ja pelkään jonkun tulevan selkäni taakse. Saatan vajota tilaan, jossa äänet kuuluvat huminan läpi järkyttävän kovaa. Kaikki pikkuäännetkin kaikuvat ja kajahtavat todella kovaa. Vaikka tiedän, että olen omassa kodissani ja turvassa, minulla menee hetki siihen, että pääsen pois tilasta. Tyttö

En oikein vieläkään ymmärrä sitä, miksei kylpyhuoneessa ja saunassa ollut lukkoja. Siellä on tapahtunut jotain kamalaa, koen vieläkin lamaannuttavaa pelkoa ja ahdistusta pesulla käymisestä. - - Minulla on epämääräisiä muistikuvia hetkistä, jotka ovat tapahtuneet kylpyhuoneessa ja saunassa. Tyttö

Lapsena iltaa ja öitä kohtaan liittyi pelkoa ja ahdistusta, josta seurasi univaikeuksia, unettomuutta ja painajaisia. Tämä johtuu siitä, että väkivaltaa on tapahtunut iltaisin. Nukkumaanmeno koettiin ahdistavana ja välillä nukahtaminen oli vaikeaa, sillä pelko oli niin voimakasta. Marke kuvailee, kuinka lapsena illat ja nukkumaanmeno olivat hänelle ahdistavia hetkiä, muttei silloin vielä osannut yhdistää tunteitaan seksuaalisen väkivallan tekoihin. Myös

Asta kertoo nähneensä painajaisia. Joissain tapauksissa lapsuuden nukahtamisongelmat ja univaikeudet ovat seuranneet aikuisikään asti ja vaikuttavat edelleen.

Näin painajaisia yö toisensa jälkeen. Asta

*Aloin pelätä joka ilta, onko tuleva yö taas se, jolloin minut hajotetaan miljooniksi palasiksi. En uskaltanut nukkua, ja aloin kärsiä unettomuudesta ala-asteikäisenä.
Tyttö*

Koin niin suurta ahdistusta raiskauksen ja isän hyväksikäytön jälkeen, etten osannut käsitellä sitä. Erityisesti illat ja nukkumaanmeno olivat hyvin ahdistavia kokemuksia, joita en vielä silloin osannut yhdistää näihin tekoihin. Minun oli hyvin vaikea saada unta, ja saattoi olla hereillä suurimman osan yötä. Marke

Aikuisiällä turvallisessakin tilanteessa iltaa ja nukkumista kohtaan saattoi liittyä pyrkimyksiä tehdä ympäristöä turvallisesti äärimmäisin keinoin, kuten tavaroiden siirtäminen makuuhuoneen oven eteen, että herää, jos joku tulee sisälle huoneeseen.

*Olen tehnyt näiden vuosien aikana ihan järjettömiäkin asioita, jotta olen saanut turvallisen tunteen kotiin. Kerran teippasin postiluukun kiinni sisäpuolelta, jottei kukaan pysty avaamaan ovea sitä kautta. Olen siirtänyt tavaroita sekä makuuhuoneen oven että ulko-oven eteen, jotta kuulen, jos joku yrittää sisään.
Nukun valot päällä. Joskus tuntuu, että huoneessa on joku. Tyttö*

Aistiharhat, kuten kuulo- ja näköharhat, liittyivät tilanteisiin, joissa oli koetusti vaaran tunne ympäristöä kohtaan. Jos seksuaalista väkivaltaa oli kokenut illalla, niin silloin saattoi illalla nähdä tai kuulla tapahtumaan liittyviä asioita. Tyttö kuvailee, kuinka joskus herää kylpyhuoneen oven avaamisääneen, jolloin hänelle tulee paniikin ja hädän tuntemuksia. Hänen kokemaa seksuaalista väkivaltaa tapahtui myös kylpyhuoneessa.

Joskus herään öisin siihen samaan ääneen, joka kuului kylpyhuoneen ovesta sen avautuessa. Vartalooni tulee paniikki ja hätätila. Tyttö

Muistiongelmien liittyivät itse seksuaalisen väkivallan kokemuksiin, sen jälkeisiin vuosiin ja väkivallan tekijään. Tapahtumien kuvailtiin olleen niin traumaattisia, että ne oli suljettu pois mielestä, ja tapahtumasta saattoi muistaa vain aistillisia kokemuksia. Toisaalta muistoja pidettiin myös niin järkyttävinä, ettei niitä haluttu muistella. Kokemusten muistamisen

tietoinen välttely toimi itsesuojelukeinona. Vaikka kokemuksia ei lapsena muistettu niin ne aiheuttivat lapsuudessa pelon, aggression ja turvattomuuden tunteita.

Muistan miehen kaikki hajut: hien, tupakan ja alkoholin tuoksun hengityksestä. Muistan, kuinka aikuisen miehen paino oli päälläni ja rintaa ahdisti niin, että oli vaikea hengittää. Muuta en muista. Muut yksityiskohdat olen sulkenut pois mielestäni. Ritva

Itse raiskaus on niin syvällä piilossa aivoissani, etten muista siitä mitään. Olen sitä kautta suojellut itseäni, teen sitä vieläkin. En uskalla alkaa käsitellä tapahtunutta, koska se on niin järkyttävää. Asta

Koin lapsena pelkoa ja aggressiota sekä turvattomuuden tunnetta, enkä lapsena tietenkään ymmärtänyt miksi, vaikka periaatteessa tiesin mitä oli tapahtunut. Tunsin paha oloa ja arvottomuuden tunnetta teoista, joita en edes muistanut. Anna

Tapahtuman jälkeiset kouluvuodet ja kotiolut muistettiin huonosti. Naiset kuvailivat, kuinka muistamattomuus kohdistui muutamasta luokka-asteesta jopa koko peruskoulun aikaan. Peruskoulusta saattoi muistaa vain satunnaisia hetkiä. Myös omaa väkivallan tekijää kohtaan liittyi muistamattomuutta. Tyttö kertoo, kuinka ei kykene muistamaan omasta väkivallantekijästä kotioiloissa juuri mitään. Väkivallan tekijää ei muistettu päiväsaikaan, vaan tämä oli Tytölle olemassa vain öisin. Traumatisoitumisesta johtuvien muistiongelmien kuvailtiin vaikuttaneen myös opiskelukykyyn, myös liittyvän kykyyn opiskella. Itseen liittyi käsitys, että on viallinen.

Muistan raiskauksen jälkeiset vuodet tosi huonosti, viidennestä ja kuudennesta luokasta en muista oikeastaan mitään. Asta

En muista peruskoulun ajalta oikein mitään. Muistan vain satunnaisia hetkiä koulusta, kotioiloista en muista juuri mitään. Tyttö

Veli oli ollut minulle perheessä aina vähän näkymätön hahmo. En muista millainen hän oli kotona. Häntä ei ollut minulle olemassa päiväsaikaan. Hän oli olemassa minulle vain öisin. Ehkä olen alitajuntaisesti kätkenyt hänet pois, suojellut näin itseäni. Tyttö

Kirjoitin noina aikoina päiväkirjaani satoja sivuja siitä, kuinka tunnen, että olen jotenkin pilalla, mädäntynyt. Aivoni olivat pilalla, kehoni oli pilalla. Trauma oli lamaannuttanut aivoni, mikä taas haittasi muistiani vaikuttaen näin elämääni.
Anna

Traumatisoitumiseen liittyvät oireet näyttäytyvät naisten kertomuksissa moninaisesti, ja joissain tapauksissa ne vaikuttavat vielä tänäkin päivänä. Oireet voivat ilmetä välittömästi, mutta esimerkeistä tulee ilmi se, miten on mahdollista, että vasta aikuisiällä ymmärretään mistä omat toimintatavat ja tuntemukset ovat johtuneet. Itseä suojellakseen myös pyritään unohtamaan omat kokemukset.

8.1.2 Mielenterveysongelmat

Mielenterveysongelmista masennus ja ahdistus tulivat esiin naisten tarinoista. Joissain tapauksissa pitkittynyt ahdistus johti masentumiseen. Masentumiseen ja ahdistukseen liittyi vahvasti myös itsetuhoiset ajatukset ja kuoleman miettiminen. Masentumiseen liittyi arvottomuuden tunteita ja oman itsensä ja elämän kyseenalaistamista.

Jossain vaiheessa ahdistus muuttui masennukseksi ja sitä kautta itsetuhoisiksi ajatuksiksi. Mietin jo silloin, ja vielä myöhemminkin, onko tällä millään mitään väliä, jos elämän on tällaista. Marke

Vaikka kuolemaa kohtaan liittyi pelkoa ja sen ajatteleminen oli esimerkiksi oman uskonnon takia kiellettyä, niin samalla kuolemaa kohtaan liittyi toivomus pois pääsystä. Naiset kuitenkin kuvaavat sitä, että vaikka heillä oli itsetuhoisia ajatuksia, niin erinäisistä syistä he eivät tehneet itsemurhaa. Näitä olivat omien lasten ja oman äidin miettiminen. Myös uskonnon takia itsemurhaa ei tehty.

Sairastuin syvään masennukseen ja ahdistukseen. Minulla oli paljon itsetuhoisia ajatuksia. Pelkäsin kuolemaa, mutta samalla toivoin kuolevani. On ollut tilanteita, joissa olen ajanut vastaan tulevien kaistalla toivoen rekan ajavan vastaan. Minulla ei ole mitään muistikuvia siitä, onko minulla lapsia kyydissä ja jos on niin kuinka monta. Olin valmis ajamaan rekan alle. Lapset ovat kuitenkin olleet se syy, minkä vuoksi olen aina palannut omalle kaistalleni. Äidinrakkauteni on pelastanut minut. Se on ollut se lanka, joka on pitänyt minut kiinni elämässä. Piia

Noihin aikoihin halusin jollain tavalla lakata elämästä. Kuulostaa hullulta, mutta olen välillä jopa toivonut, että menettäisin järkeni, että tämä taistelu loppuisi. Nuorena ajattelin joskus myös tekeväni itselle jotain, mutta siinä hetkessä ajattelin äitiäni. Anna

Uskoni takia itsetuhoiset ajatukset olivat minulta kiellettyjä. Toivoin kuitenkin usein pääseväni pois. Pimeinä talvi-iltoina harkitsin meneväni hankeen makaamaan, antaa pakkasen jäädyttää ruumiini. Mikä tahansa olisi parempi vaihtoehto, kuin elää tuskan kanssa. Mariela

Naiset kuvailivat mielenterveysongelmien ilmenneen masennuksena ja ahdistuksena. Esimerkeistä tulee esille ristiriita siitä, kuinka toisaalta halutaan tappaa itsensä, mutta ulkoisten tekijöiden takia sitä ei tehty. Masentuneisuus ja ahdistus vaikuttivat myös pitkäkestoisesti naisten elämässä.

8.1.3 Negatiiviset käsitykset itsestä

Lapsena koettu seksuaalinen väkivalta vaikutti jokaisen naisen käsityksiin itsestään negatiivisesti. Kokemukseen liittyi vahvoja häpeän ja syyllisyyden tunteita ja itseä pidettiin arvottomana. Syyllisyyden tunne kesti joissain tapauksissa vuosia. Häpeää pyrittiin tukahduttamaan olemalla puhumatta omista kokemuksistaan. Tämä toimi myös keinona ahdistuksen käsittelyssä. Omaa elämää myös kyseenalaistettiin ja itsen kohdistui vihan ja merkityksettömyyden tunteita.

Pidin vuosien ajan itseäni syyllisenä ja olen kokenut aivan valtavaa häpeää. Minussa on ollut hyvin vahva tunne siitä, ettei minulla ole merkitystä. Minun pitää olla vain hyödyksi muille. Olen arvoton ja mielipiteilläni ei ole kenellekään mitään merkitystä. Millään mitä teen tai sanon, ei ole mitään väliä. Kukaan ei välitä. Mariela

Olin kantanut syvällä sisimmässäni häpeää. En puhunut asiasta kenellekään, koska tunteen ja asioiden alaspainaminen toi aina hetkeksi helpotusta. Se oli minun pakotieni pois ahdistuksesta. Aivan kuin se mistä ei puhuttu, sitä ei olisikaan. Marke

Syyllisyydestä ja häpeästä aiheutui arvottomuuden tunteita. Niiden johdosta syntyi ajatus siitä, kuinka kuinka lapsuuden tapahtuma ovat määrittäneet koko loppuelämän.

Arvottomuuden tunne näyttäytyi ajatuksena, että itsellä ja omalla elämällä ei ole merkitystä. Itseä pidettiin merkityksettömänä tekojen johdosta. Itseen kohdistui käsityksiä, kuinka ei ole rakastettava lapsi. Myös sitä kuvailtiin, kuinka teot vaikuttivat itseluottamukseen. Syyllisyyden tunteet vahvistuivat etenkin silloin, kun joutui oman perheenjäsenen syyllistämäksi.

Mummolassa tapahtuneet teot olivat rikkoneet sisimpäni, joten ajattelin aina, miksi edes yrittää, en tule kuitenkaan koskaan mitään saavuttamaan. - - Päässäni pyöri loputtomasti mantra, ettei minusta ole mihinkään. En pysty, enkä osaa mitään. - - Olin näkymätön. Piia

Arvottomuuden tunteeni on ollut niin pohjaton. Millään ei ollut mitään väliä, koska en tuntenut olevani rakastettava lapsi. Tyttö

Kuinka kamalilta ne kuulostivat, kuinka pirstaleiseksi mennyt sisimpäni räjähti entistä pienempiin palasiin. Se, että olin raiskattu, olikin oma vikani. Minulla ei ollut oikeutta tuntea paha oloa, koska kaikki mitä minulle oli tapahtunut, olikin oikeutettua. Marke

Arvottomuus aiheutti lisäksi ahdistusta ja masennusta, jotka joidenkin kohdalla johtivat itsetuhoisiin ajatuksiin. Myös masentuneisuus vaikutti siihen, kuinka näki itsensä negatiivisesti. Itseä pidettiin rumana ja inhottavan näköisenä. Luottamattomuus itsen ja omiin kykyihin vaikutti myös koulunkäynti kykyyn. Itseä kohtaan liittyi vähättelyä ja itseluottamuksen puutetta.

Ensimmäisen kerran olen ollut syvästi masentunut seiskaluokalla. Toivoin, että minua ei olisi olemassa, koska olen niin arvoton ihminen. Muistan, kuinka katsoin kolmannella luokalla omaa kuvaani ja näin ainoastaan lihavan ja surullisen tytön. Ajattelin olevani hyvin ruma sekä inhottavan näköinen. Tyttö

Olen käynyt kouluni rimaa hipoen, ajatellen, ettei minusta ole kuitenkaan mihinkään. Olisin ollut kiinnostunut monesta asiasta, mutta olen yrittänyt vain selviytyä. Piia

Tulokset osoittavat, että lapsena koettu seksuaalinen väkivalta vaikutti naisten käsityksiin itsestään. Tämä näyttäytyi matalana arvostuksena itseä kohtaan, joka johtui häpeän ja syyllisyyden tunteista. Tästä johtuen naiset kärsivät itseluottamuksen puutteesta. Naiset

kokivat, että heitä ei pidetty arvossa ja heille tapahtunut oli oikeutettua. Negatiiviset käsitykset vaikuttavat myös tunteiden säätelyyn, joka johtaa epäterveellisiin elämäntapoihin.

8.1.4 Tunteiden säätely epäterveellisin keinoin

Seksuaalisesta väkivallasta johtuvia ahdistuksen ja pelon tunteita pyrittiin säätämään päihteiden, syömisen ja itsensä satuttamisen avulla. Päihteisiin turvauduttiin, kun ei tiedetty muuta tapaa käsitellä omia tunteita. Päihteet toimivat myös apuna ihmisten kohtaamisessa, sillä se tuntui muuten pelottavalta. Päihteiden liikkakäyttö johti kuitenkin vaarallisiin tilanteisiin ajautumiseen ja yhdessä tapauksessa jouduttiin uudelleen seksuaalisen väkivallan uhriksi.

Ihmisten kohtaaminen tuntui pelottavalta ilman alkoholin turvaa. - - Samoihin aikoihin kärsin jo ahdistuneisuushäiriöstä, jota oli helppo lääkittää opiskeluaikojen bilettämisellä. Anna

Uusi ystäväporukka vei minua entistä syvemmillä. 7. luokalla jokainen viikonloppu meni alkoholia juoden ja vanhempien miesten kanssa hengaillessa. Suurimman osan kanssa ei ollut seksiä, mutta sitäkin oli. En ymmärtänyt kuinka jouduin seksuaalisesti hyväksikäytetyksi kerta toisensa jälkeen. Tärkeintä oli alkoholi, jota yli parikymmentä vuotta vanhemmat miehet hakivat. Maksut hoidettiin luonnossa. Asta

Syömisen avulla säädeltiin ahdistuksen tunteita. Syöminen toimi keinona rankaista itseään, sillä omaan elämään ja itseen liittyi käsityksiä siitä, miten ei ansaitse hyvää. Itseen kohdistuneet vihan tunteet johtivat myös syömishäiriöön. Tunteita säädeltiin myös itsensä satuttamisen keinoin viiltelemällä. Itsensä satuttamisella pyrittiin ulkoistamaan sisäistä emotionaalista kipua.

Mieleni ei halunnut kuitenkaan päästää irti kaikesta pahasta, ja sairastuin syömishäiriöön. Jostain sisimmästä nousi pintaan se, etten ansaitse tätä hyvää vaihetta elämässäni. Aloin vihata vartaloani. Olin elänyt vuosia tilassa, jossa pelkäsin huomista. Huomasin, kuinka aloin enemmän ja enemmän vihaamaan kuorta, jonka raiskaajat olivat jättäneet. En saanut ruokaa alas ja jos söin, oksensin kaiken. En halunnut kaloreita. Vihasin itseäni ja vartaloani. Itkin usein, miten kestäisin tulevaisuudessa. Onneksi ystäväni puuttuivat tähän eikä tilanne mennyt liian pahaksi. Asta

Olen aina ollut syömishäiriöinen, klassinen tunnesyöjä. Minulla on ollut kotona monia suklaajemmoja, joita olen syönyt salaa. Oli niin helppo ottaa kaupan kassalta se suklaapatukka käteen, kun ahdisti. Piia

Raiskaajat olivat jättäneet vaan kuoren, ja sisältä olin täysin kuollut. Yritin veitsen viilloilla saada sisälläni olevaa tuskaa ulos. Asta

Seksuaalisen väkivallan aiheuttama ahdistus ja pelko sekä kyvyttömyys hallita tunteita vaikuttivat siihen, että tunteita säädeltiin epäterveellisin keinoin. Kun tunteita ei kyetty hallitsemaan, niin turvaututtiin edellä mainittuihin tapoihin. Joissain tapauksissa kyseiset tunteiden säätely keinoja on käytetty useita vuosia.

8.2 Fyysiset seuraukset

Fyysiset seuraukset ilmenivät traumatisoitumiseen liittyvinä oireina, kuten kehon ylivireysoireina, eli kehon jännittyneisyytenä, ja takaumina sekä selittämättöminä kipuina ja yhdessä tapauksessa pysyvänä fyysisenä vammana. Fyysisiä seurauksia kuvailtiin kuitenkin vähemmän entä psyykkisiä ja sosiaalisia seurauksia.

8.2.1 Traumatisoitumiseen liittyvät oireet

Naiset kuvailevat, kuinka kokivat jännittyneisyyden tunnetta kehossaan. Jännittyneisyyden kerrottiin johtuvan muun muassa siitä, kuinka omien rajojen rikkoutumisen takia ei siedetty ulkopuolelta tulevaa ylimääräistä neuvontaa tai ohjausta. Jatkuva jännittyneisyys vaikutti myös keskittymiskykyyn. Kehon jännitystila purkautui muun muassa itkuisuutena sekä päänsärkyinä ja outoina kipuina, joille ei ollut selitystä. Joissain tapauksissa takaumien kuvailtiin aiheuttavan fyysisen reaktion kehossa, kuten huonovointisuuden.

Olin lapsena hyvin kiltti, tosi itkuherkkä. En sietänyt, että minua neuvottiin tai ohjailtiin. Pikku-Piia loukkaantui tosi herkästi. Rajani oli rikottu, minkä vuoksi en kestänyt yhtään ylimääräistä. Olin niin jännittynyt koko ajan. Minut oli särjetty pieniksi palasiksi, vaikka en sitä ymmärtänytäkään. Piia

... ajatuskin samassa tilassa olemisesta veljeni kanssa saa minut voimaan pahoin. Minulle tulee oksettava olo ja tunne, kuin kurkkua kuristaa ja harteilla on valtava

paino. Olen ymmärtänyt, että nämä fyysiset oireet ovat kehon automaattinen tapa reagoida traumamuistojen aktivoituessa mielessä. Mariela

Naisten kertomuksista tuli hyvin esiin se, kuinka traumatisoitumiseen liittyvät oireet voivat aiheuttaa jopa fyysisiä reaktioita ihmiselle. Tämä kuvastaa sitä, kuinka kokonaisvaltaisesti traumatisoituminen vaikuttaa ihmiskehoon ja mieleen.

8.2.2 Kivut ja pysyvä fyysinen vamma

Naiset kuvailivat kärsineensä oudoista kivuista ja säryistä, joille ei ollut mitään selittävää syytä. Kivut näyttäytyivät päänsärkyinä ja vatsakipuina, jotka häiritsivät arkielämää. Tyttö kärsi lapsena selkävavuista, joille hän sai selityksen aikuisena. Hänelle diagnosoitiin spiraalimainen skolioosi selässä, joka oli seurausta veljen painosta. Skolioosi selässä muistuttaa häntä joka päivä lapsena koetusta seksuaalisesta väkivallasta.

Minulle ei tullut koskaan suuria henkisiä ongelmia kokemani vuoksi, enemmänkin fyysisiä. Olen kokenut kipuja, joiden alkuperää en ole pystynyt todentamaan. Ritva

Koin paljon päänsärkyjä, outoja vatsakipuja. Nyt pystyn tavoittamaan, että kehossani on ollut kauhea jännitystilä koko ajan. Se on vaikuttanut siihen, etten ole voinut vapautua keskittymään mihinkään. Piia

Henkisten haavojen lisäksi teoista jäi fyysisiä jälkiä. Muistan, kuinka selkäni oli lapsena hyvin kipeä. Sain vastauksen kipuihin vasta aikuisena. Lääkärin mukaan minulla on spiraalimainen skolioosi selässä, eli selkärankani on mennyt mutkalle veljeni pinosta. Tyttö

Psyykkiset ongelmat näyttävät naisten elämässä fyysisesti, ja myös suoranaisia fyysisiä jälkiä seksuaaliset väkivallan teot ovat jättäneet naisille. Se, että nainen näkee joka päivä fyysisiä jälkiä itsessään voi heijastua myös sosiaaliseen elämään.

8.3 Sosiaaliset seuraukset

Lapsena koetun seksuaalisen väkivallan sosiaaliset seuraukset näyttäytyvät traumatisoitumiseen liittyvinä oireina, itseen liittyvien negatiivisten käsitysten vaikutuksina sosiaalisissa suhteissa, haasteina sosiaalisissa suhteissa ja käyttäytymisen muutoksina.

Sosiaalisten suhteiden haasteet sisältävät myös perhesuhteisiin liittyvät haasteet. Nämä kaikki ovat lapsen koetun seksuaalisen väkivallan sosiaalisia seurauksia naisten elämässä.

8.3.1 Traumatisoitumiseen liittyvät oireet

Traumatisoitumiseen liittyvät oireet näyttäytyivät naisten tarinoissa ylivireysoireina, välttämisoireina ja takaumina. Ylivireysoireet näyttäytyivät pelkona ympäristöä kohtaan, pelkona, varuillaan olona, jännittyneisyytenä, ahdistuksena, keskittymisvaikeuksina ja univaikeuksina.

Osa naisista kuvailivat, kuinka heitä pelotti tapahtuman jälkeiset ajat ja he kokivat suurta ahdistusta. Raiskaajaa pelättiin niin kotona, koulussa ja koulumatkalla. Pelkojen takia naiset kehittivät lapsena erilaisia keinoja käsitellä pelkoa. Marke kuvailee valinneensa kulkuvälineen sen perusteella, että pääsisi kotiin mahdollisimman nopeasti. Pelko, että jotain paha tapahtuu, aiheutti sen, että ympäristöä kohtaan oltiin jatkuvassa hälytystilassa, ja se koettiin väsyttäväksi. Myös tulevaisuus aiheutti pelon tunteita ja Asta kuvaileekin kuinka eli vuosia peläten huomista. Jännittyneisyyden takia kuvailtiin, kuinka oli vaikea keskittyä mihinkään, josta seurasi myös univaikeuksia. Pelko linkittyi myös paikkoihin, joita on kuvailtu psyykkisten seurausten traumatisoitumiseen liittyvät oireet-kohdassa.

- - muistan kuinka peloissani olin tulevien viikkojen ajan. Koulumatkat olivat kamalia. Pelkäsin, että tekijä odottaa minua jossain ja raiskaa minut uudestaan. Bussipysäkiltä kotiin oli matkaa puolitoista kilometriä, ja suunnittelin matkan varrelle kaikenlaisia vaihtoehtoja. En suostunut enää kävelemään matkaa- -. Marke

Pelkäsin koko ajan, että kohta tapahtuu jotain kamalaa ja paha, minkä vuoksi olin koko ajan varuillani. Pieni lapsi sisälläni oli koko ajan hälytystilassa, ja se oli hyvin väsyttävää, samoin sekavat tunteet isääni kohtaan ja salaisuuden säilyttäminen.

Anna

Olin elänyt vuosia tilassa, jossa pelkäsin huomista. Asta

Välttämisoireet näyttäytyivät naisten tarinoissa puhumattomuutena ja sulkeutumisena. Kokemuksia pyrittiin sulkemaan kokonaan mielestä eikä niistä haluttu puhua muille ihmisille. Omia kokemuksia pidettiin niin pelottavina ja käsittämättöminä, että niistä oli helpompi vaieta. Kertomiseen saattoi liittyä pelko siitä, että ei kykene käsittelemään asioita. Puhumattomuus

toimi keinona hallita ahdistuksen tunteita, ja puhumattomuuden ajateltiin johtavan siihen, että asia unohtuisi nopeammin, tai sitä ei olisi koskaan tapahtunutkaan. Kokemuksia pyrittiin myös välttelemään pitämällä itsensä kiireisenä erilaisten projektien avulla, josta seurasi väsymystä. Kokemuksista aiheutunut ahdistus ja pelko johtivat yksinäisyyden tuntemuksiin. Joissain tapauksissa muita ihmisiä pidettiin tietoisesti loitolla, koska pelko seksuaalisen väkivallan paljastumista kohtaan oli niin suuri.

Omalla kohdallani hyväksikäytön aiheuttama ahdistus ja pelko johtivat siihen, että koin oloni yksinäiseksi muiden lasten seurassa. – Ulkopuolisuuden tunteeni ja siitä seurannut eristyneisyys ruokkivat kiusaajia, ja se on altistanut minut kiusaamisen kohteeksi joutumiselle. Anna

Minua ei kiinnostanut mikään, ei edes elämä. Sulkeuduin pahaan olooni, sillä niin oli helpompi jaksaa. Pelkäsin sitä, jos lasken jonkun liian lähelle. Mitä jos avaudun hänelle tapahtuneesta ja paha olo syöksyy niin voimalla päälle, etten kestä sitä. Muistot nousisivat pintaan. Pelkäsin kohdata sitä, mitä minulle oli tapahtunut. Asta

Takaumia tuli etenkin intiimeissä kanssakäymisissä. Takaumien laukaisijoina toimivat keholliset aistimukset ja tuntemukset seksin aikana. Joissain tapauksissa takaumia koettiin, vaikka ei vielä oltu tiedostettu omia lapsuuden seksuaalisen väkivallan kokemuksia. Takaumat aiheuttivat pelon, ahdistuksen ja turvattomuuden tunteita. Myös dissosiaatiota kuvailtiin tapahtuvan, kun jokin asia toimi laukaisevana tekijänä muistoille.

Menneisyys on ollut mukana muissakin parisuhteissa. Hetkissä, joissa olen kumppanini kanssa intiimisti. Kun tunnen lämpimän sperman valuvan ihoani pitkin. Tunne vie minut saman tien lapsuuteen. En voi sietää sitä tunnetta. Joskus menen myös dissosiatiiiviseen tilaan, ja koen turvattomuutta vaikkei tarvitsisi. Kuulen mielessä sanat “älä tapa, älä tapa”. Muutun pikkutytyksi, joka luulee olevansa raiskaajan alla. Tyttö

Ennen kuin tiesin tai olin tullut tietoiseksi lapsuuden tapahtuneista, koin kauhunhetkiä myös rakastellessa mieheni kanssa. Hänen katsoessaan silmiini kiihotuksen tummin silmin aloin panikoida, pelätä ja tuntea kehossani kuvotuksen ja oksetuksen tunteita. Piia

Naiset kuvailevat moninaisesti millaisia traumatisoitumiseen liittyviä oireita he kokivat suhteessa muihin ihmisiin. Oireet ovat vaikuttaneet naisten elämään monia vuosia, tapahtumahetkestä nykyhetkeen asti.

8.3.2 Negatiivisten käsitysten vaikutus sosiaalisissa suhteissa

Negatiiviset käsitykset itsestä näyttäytyivät myös sosiaalisissa suhteissa. Päälimmäinen tuntemus oli, että ei ansaitse hyvää elämään. Itseä saatettiin pitää huonona, jonka takia koettiin, ettei voi päästä ketään lähelle. Huonommuuden tunne johti myös siihen, että ajateltiin ansaitsevan huonoa kohtelua muilta ihmisiltä. Itsensä vähätteleminen altisti joutumista epäterveellisiin suhteisiin. Osa naisista kuvailivat, kuinka itsensä rakastamattomuus johti siihen, että huomiota haettiin muilta ihmisiltä omista tunteista välittämättä. Muita haluttiin miellyttää, vaikka tilanteet eivät olleet itselle miellyttäviä. Jälkikäteen on ymmärretty, kuinka negatiivinen ja välinpitämätön suhtautuminen itseen on vaikuttanut siihen, millaisia suhteita on ollut elämän aikana.

Ajattelin, etten ansaitse mitään hyvää elämään. Pidin itseäni likaisena, huonona ja saastaisena naisena, ettei siihen kuvioon sopinut mies, joka kohteli minua hyvin.

Ritva

Raiskaajat olivat määritelleet ihmisarvoni, ja hyväksyin sen. Tämä oli loppuelämäni tarina. Annoin vartaloni kerta toisensa jälkeen muiden käyttöön.

Asta

Hän huoritteli ja kohteli muutenkin huonosti. Suhde ei ollut millään tavoin turvallinen, sillä mies oli alkoholisti. - - Jo tuossa suhteessa olin marionetti, jota muut liikuttivat naruista haluamaansa suuntaan. Nyt ymmärrän toistaneeni suhteessa samaa kaavaa. En rakastanut itseäni, joten annoin muiden kohdella minua miten halusivat. Ritva

Myös oman ulkomuodon kuvailtiin toimineen suojana muita ihmisiä kohtaan. Ajatuksena oli, että koska on lihava ja ruma niin kukaan tuntematon mies ei tällöin huomioi itseä. Painon pudotessa koettiin hädän tunteita, sillä ajatus oli, että joku saattaakin pitää itseä kauniina ja antaa huomiota.

Kilot ovat olleet suojan, ettei kukaan minua rakastaisi, sillä olen lihava ja ruma. Ei isokokoista naista kukaan rakasta, ja miehet pysyvät kaukana. Piia

Ihmissuhteisiin liittyi myös hyväksynnän ja rakkauden hakeminen, mutta kun itseä piti huonompana ja arvottomana, niin taustalla vallitsi ajatus siitä, kuinka muutkin saavat kohdella itseä huonosti. Osa naisista kuvailee, kuinka joissain tilanteissa heillä ei ollut ollenkaan itsesuojeluvaistoa ja itseä kohtaan suhtauduttiin välinpitämättömästi. Omia tunteita saatettiin pitää merkityksettöminä ja ajatuksena oli, kuinka pitää vaan miellyttää muita ja elää muita varten. Naiset kuvailevat, kuinka rakkauden kaipuu on joissain tilanteissa johtanut siihen, että on antanut muiden kohdella itseään huonosti.

Pidin vuosien ajan itseäni syyllisenä ja olen kokenut aivan valtavaa häpeää. Minussa on ollut hyvin vahva tunne siitä, ettei minulla ole merkitystä. Minun pitää olla vain hyödyksi muille. Mariela

Minulla oli kamala miellyttämisen halu, vaikka en sisimmässäni halunnutkaan olla itseäni kaksi tai kolme kertaa vanhempien miesten kanssa. Miehet tykkäsivät, ja se oli minulle kaikkein tärkeintä. Omilla tunteillani ei ollut mitään merkitystä. Asta

Itseen liittyvät negatiiviset käsitykset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti naisten sosiaalisiin suhteisiin lapsuudesta aikuisuuteen asti. Etenkin ajatus siitä, että itseä saa kohdella huonosti muiden toimesta. Seuraavaksi esittelen millä tavalla haasteet sosiaalisissa suhteissa näyttäytyivät.

8.3.3 Haasteet sosiaalisissa suhteissa

Seksuaalisen väkivallan aiheuttama traumatisoituminen, ahdistus ja pelko näyttäytyivät haasteina sosiaalisissa suhteissa. Sosiaalisten suhteiden haasteet sisältävät myös perhesuhteiden haasteet. Niin parisuhteissa kuin intiimien kanssakäymisten aikana saattoi tulla takaumia, joista seurasi ahdistuksen ja pelon tunteita. Intiimielämä toimi myös laukaisevana tekijänä ahdistavien tunteiden alkamiselle, eikä niitä joissain tapauksissa heti osattu yhdistää lapsuuden kokemuksiin. Tällöin yleensä syytettiin itseä siitä, että ei kykene normaaliin avioelämään, tai kuinka kukaan ei voi rakastaa ihmistä, jolla on haasteita. Itsensä syyllistäminen näyttäytyi myös intiimeissä kanssakäymisissä. Jos tilanne aiheutti takaumia tai ahdistavia tunteita, niin niistä syytettiin itseään ja asian ajateltiin olevan oma vika, kun ei kykene nauttimaan avioelämästä.

Joissain tapauksissa, kun takaumat ovat olleet niin voimakkaita, että ne ovat aiheuttaneet reaktion, niin päällimmäisenä tunteena on ollut kuinka on viallinen eikä ansaitse rakkautta.

Olin liian kipsissä, enkä osannut yhdistää ahdistustani lapsuuden ajan tapahtumiin. Ahdistus nosti päätään sen jälkeen, kun intiimielämä alkoi avioliiton myötä. Syytin kuitenkin kaikkea itseäni, kuinka huono ihminen olin etten pystynyt nauttimaan edes avioelämästä. Mariela

Ennen kuin tiesin tai olin tullut tietoiseksi lapsuuden tapahtuneista, koin kauhunhetkiä myös rakastellessa mieheni kanssa. Hänen katsoessaan silmiini kiihotuksen tummin silmin aloin panikoida, pelätä ja tuntea kehossani kuvotuksen ja oksetuksen tunteita. Piia

Yritin joskus seurustella miehen kanssa, joka näytti aivan veljeltäni. Sain hänen kanssaan kauheita ahdistuskohtauksia ja flashbackeja. Kerrankin juoksin paniikissa makuuhuoneesta vessaan, jossa tärisin holtittomasti. Pelkäsin, että sekoan täysin. Huusin vain hänelle "mee pois", "mee pois, jos et kestä tätä". Ajattelin jälleen olevani viallinen, en ansaitse rakkautta eikä kukaan kumppani voisi jaksaa seistä vierelläni menneisyyteni vuoksi. Koin olevani liian rikki, arvoton, huono, sekava ja ikuisesti rikottu. Tyttö

Parisuhteiden aloittamiseen kuvailtiin olleen erilaisia syitä, kuten yksinjäämisen pelko, turvan hakeminen ja hoivaaminen. Osalla naisista on ollut kova miellyttämisen halu, jonka seurauksena omat tunteet jätettiin taka-alalle. Kumppania on haluttu miellyttää ja pitää toisesta huolta, jotta ei vaan joutuisi hylätyksi.

Parisuhteessakin olen halunnut kovasti miellyttää ja pitää toisesta huolta, jottei minua vain hylättäisi. Unohdin siinä samalla itseni ja omat tarpeeni. Mariela

Osa naisista kuvailee, kuinka olivat parisuhteessa ensin hoivaajan roolissa, koska koettiin, että silloin ei tarvinnut laskea kumppania heti lähelle. Tämä toimi itsesuojelukeinona. Hoivaajan rooliin liittyi halu parantaa ja auttaa kumppania, mutta samalla omat tarpeet saatettiin sivuuttaa. Parisuhteesta haettiin myös turvaa. Välillä kumppaniin turvauduttiin vahvasti, josta saattoi seurata pettymyksiä, sillä suhde kuvailtiin aloittaneen väärin perustein. Suhteita aloitettiin, koska ei haluttu olla yksin tai haluttiin parantaa kumppani.

Olin hoivaaja, ja unohdin siinä sivussa itseni. Voin hyvin huonosti, mutta keskitin kaikki voimavarani häneen. Marke

Olin pitkään suhteessamme äidin roolissa, koska se rooli oli helpompi ottaa. Siinä suhteessa minun ei tarvinnut laskea häntä vielä liian lähelle, ei niin lähelle kuin intiimissä mies-nainen-suhteessa täytyy. Tätä kautta sain pitää muureja pystyssä pidempään. Piia

Pystyin seksuaaliseen kanssakäymiseen vasta aikuisuuden rajan ylitettyäni. Minulla oli valtava kaipuu löytää oikea partneri, mutta tapasin lasteni isän vasta 23-vuotiaana. Turvauduin häneen tosi vahvasti, mutta jouduin nopeasti pettymään. Olin aloittanut suhteen aivan väärin perustein. Ensinnäkään en halunnut olla yksin ja toiseksi halusin myös parantaa hänet. Marke

Naiset kuvailivat myös, kuinka ajattelivat, että heidän pitää olla muita ihmisiä varten käytettävissä. Tämän takia he ovat päätyneet epämiellyttäviin sosiaalisiin tilanteisiin ja suhteisiin, vaikka eivät oikeasti ole sitä halunneet. Koska rakkautta ja hyväksyntää on haluttu toisilta niin voimakkaasti, on ollut vaikeaa asettaa rajoja suhteessa muihin. On ajateltu, että omilla tunteilla ja halulla ei ole merkitystä. Toisaalta Anna kuvaili, kuinka on säästynyt aikuisiällä kaltoinkohtelulta, vaikka on käyttäytynyt holtittomasti ilman itsesuojeluvaistoa.

Voisi kai sanoa, että koska omat rajani oli rikottu, minun on ollut vaikea piirtää niitä itse. Olen kaivannut niin paljon rakkautta, että olen antanut muiden kohdella itseäni huonosti ja hakenut huomiota pakkomielteisesti. Anna

Olen ollut hyvin huomionkipeä ja rakkauden kaipuu sisälläni on ollut valtava. Aivan kuin olisin velassa koko ajan muille ja riippuvainen muista, toisten hyväksynnän varassa. Mariela

Ihmeen kaupalla olen säästynyt kaltoinkohtelulta aikuisuudessa. Olin nuorena hyvin rämöpäinen, oman tien kulkija. Minulla ei ollut yhtään itsesuojeluvaistoa, reissasin paljon ulkomailla ja olin holtiton, vahinkoihin oli kyllä kaikki mahdollisuudet. Anna

Toisia ihmisiä kohtaan liittyi myös luottamattomuutta. Tyttö kuvailee, kuinka hänellä ei ole perusluottamusta ja turvallisuuden tunnetta uusien miespuolisia ihmisiä kohtaan. Luottamattomuuteen liittyi myös pelkoa, että luottamus rikotaan, ja omat kokemukset paljastuvat kaikille. Tuntemattomia ihmisiä ja miehiä kohtaan liittyi pelkoa ja varuillaan oloa.

Toisaalta ihmissuhteet toimivat myös pakokeinona päästä pois kodin ahdistavasta ilmapiiristä, ja niiden kuvailtiin toimineen henkisinä tukina. Ystävien kanssa pystyi viettämään aikaa ja unohtaa hetkellisesti omat kokemukset. Myös turvalliset parisuhteet ovat olleet pakopaikka menneisyyden kokemuksista.

En pystynyt luottamaan kehenkään ja kertoa itsestäni kenellekään, koska pelkäsin hyväksikäytön paljastuvan. - - Pelkäsin suunnattomasti salaisuuteni paljastumista. Pelkäsin, jos kertoisin asiasta jollekin ja hän pettääkkin luottamukseni ja kertoisi kaikille, mitä olen joutunut kokemaan. Mariela

Joskus koen niin paljon tuskaa, etten halua liikkua mihinkään, nähdä ketään miespuolista. Minulla ei ole perusuottamusta tai turvallisuuden tunnetta uusia miespuolisia ihmisiä kohtaan. Tyttö

Onneksi elämäni oli tullut pari hyvää ystävää, joiden seurassa pääsin pois kodin ahdistavasta ilmapiiristä. Vietin kaiken liikenevän ajan heidän kanssa. Mariela

Osa naisista kertoivat, kuinka heidän perhesuhteensa ovat kärsineet lapsena koetun seksuaalisen väkivallan takia. Jotkut kokevat edelleen vihan, surun ja katkeruuden tunteita perheenjäseniään kohtaan. Perheissä, joissa tapaus oli tiedossa, siitä vaiettiin ja tapahtumat pidettiin muilta salassa. Asiaan suhtauduttiin kuin mitään ei olisi tapahtunut, ja puhumattomuus vaikutti negatiivisesti perhesuhteisiin. Annan tapauksessa puhumattomuudesta seurasi hänen ja hänen mummin välien katkeaminen.

Jälkeen päin ajattelin, että tapahtuma oli perheessämme kuin virtahepo olohuoneessa. Kaikki tiesivät mitä oli tapahtunut, mutta siitä ei puhuttu. Marke

Perhepiirissä tapauksesta tiedettiin, mutta siitä ei keskusteltu, eikä isäni pitänyt minuun yhteyttä. - - Aihepiirin ympärillä oli niin massiivinen salaisuuden verho sekä julkisessa keskustelussa että suvun piirissä. Insestiasia oli lakaistu niin täydellisesti maton alle, eikä siitä puhuttu vuosien aikana sanaakaan. Puhumattomuuden kulttuuri oli niin voimakkaasti läsnä, ja siinä samalla uhrattiin esimerkiksi mummini ja minun suhde. Anna

Muutamassa tapauksessa naisia syyllistettiin perheenjäsenen toimesta, kuinka seksuaalinen väkivalta oli ollut heidän oma vikansa. Marke jätettiin teon jälkeen yksin, vaikka hän kaipasi tukea perheeltään. Hän joutui isänsä toimesta syyllistetyksi, ja hänen kokemuksistansa ei

keskusteltu ollenkaan vaan asiaan suhtauduttiin niin kuin mitään ei olisi tapahtunut. Marke kuvailee, kuinka kokee edelleen katkeruutta äitiään kohtaan, ja on surullinen siitä, miten häntä kohdeltiin perheen toimesta. Ritva kuvailee, kuinka hänen äitinsä haluttomuus suojella tätä lapsena tuntuu edelleen viiltävänä kipuna sydämessä. Ritvan äiti syyllisti tätä tapauksesta sanoen, että oli ollut keikistelijä jo lapsesta asti. Hän kertoo, kuinka lapsena vihasi alitajuntaisesti isäpuoltaan, joka oli Ritvan väkivallan tekijä, tämän kuolemaan asti, vaikkei vielä silloin muistanut tämän pahimpia väkivallan tekoja.

Muistan, kuinka teon jälkeisenä aamuna heräsin ja näin isän. Olisin halunnut sanoa hänelle, kuinka paha olo minulla oli. Kuinka satutettu olin. Hän käyttäytyi kuin mitään ei olisi tapahtunut. - - Hänen mukaansa nainen keimailee, jonka vuoksi raiskauksia tapahtuu. Hän ei tuntenut minkäänlaista puolustusreaktiota omaa tytärtään kohtaan, vaikka minut oli raiskattu raa'asti keskellä päivää. Hänen mukaansa olin itse aiheuttanut sen itselleni. Olin houkutelut miehen tekoon olemalla tyttö. Marke

Kysyin kerran äidiltä syytä siihen, miksen voinut nukkua yläkerrassa turvassa muiden sisarusten kanssa. Äiti vastasi: "jos se on parempi isäpuolelle näin, jos se haluaa näin". Olin silloin ehkä 10–11-vuotias. Äidin haluttomuus suojella minua tuntuu sydämessä vieläkin viiltävänä kipuna. Hän oli aina ollut minua kohtaan jossakin mielessä hyvin väheksyvä. Tuntui kuin hän olisi vihannut minua jostain syystä. Sanoi, että olin aina ollut sellainen keikistelijä ja kerjännyt miesten huomiota jo pikkutyöstä lähtien. Ritva

Tyttö kertoo, kuinka hänen vanhempansa eivät uskoneet häntä vaan asettuivat Tytön väkivallan tekijän, veljen, puolelle ja asia käännettiin häntä vastaan. Tyttö kokee heidän perheensä olevan hajanainen ja rikkoutunut. Piia kohtasi oman väkivallan tekijän ja antoi tälle anteeksi ajatellen, että hänen pitää ajatella perhesuhteita ja sukuaan. Jälkikäteen hän on katunut tätä, sillä anteeksipyyntönsä taustalla oli perhekulissien ylläpitäminen, mutta kuitenkin ymmärtää miksi toimi silloin niin.

Kuten arvata saattaa, veljen hyväksikäytön paljastuminen vaikutti perheeseen. Sen dynamiikka on kärsinyt ja perheemme on nyt hajanaisempi ja rikkoutuneempi. - - Koko asia käännettiin minua vastaan. En saanut minkäänlaista sympatiaa. Tyttö

Kysyin pahan tekijältä, ymmärtääkö hän, mitä on minulle oikein tehnyt. Hän kielsi kaiken naama punaisena. Vielä tuolloin se kiltti Piia ei kunnioittanut itseään. Sanoin hänelle, että annan anteeksi. Nyt ymmärrän, että halusin tehdä sen sen vuoksi, että sukulaissuhteet pysyvät kunnossa ja kulissit pystyssä. Ei se mitään, mitä minulle teit. Tehty mikä tehty, minun täytyy asia vain hyväksyä. Pääasia että suku on väleissä ja meidänkin välit kunnossa. Annan anteeksi, vaikkeet pyydäkään, koska niin kuuluu tehdä. Nyt käytökseni kuvottaa minua, mutta ymmärrän miksi käyttäydyin tuohon aikaan noin. Piia

Omaan vanhemmuuteen liittyi myös haasteita johtuen lapsuuden kokemuksista. Joissain tapauksissa kuvailtiin, kuinka äitiyttä suoritettiin ulkoa tulleiden oppien mukaan, jolloin äitiyden suorittaminen johti väsymiseen. Väsymystä aiheutti myös kokemus omasta epäonnistumisesta ja riittämättömyyden tunteesta koskien äitinä olemiseen. Itsensä kuvailtiin olevan heikko äiti. Omia lapsia kohtaan liittyi myös pelko kokea heihin yhteyttä. Lapsia kohtaan liittyi ajatus siitä, kuinka he olisivat ansainneet vahvan äidin.

Yritin ja yritin, kerta toisensa jälkeen, olla se rakastava ja läsnäoleva äiti. Lopulta väsyin, kun yritin suorittaa äitiyttä liikaa. Piia

Olen ollut omalta osaltani heikko äiti, jos omanikin oli. Lapset eivät saaneet itselleen sitä vahvaa äitiä, jonka he olisivat ansainneet ja tarvinneet. Marke

Omia lapsia kohtaan liittyi myös vahva halu suojella heitä, ja oltiin hyvin tarkkoja aikuisista, jotka olivat lasten kanssa tekemisissä. Kun omat lapset olivat saman ikäisiä kuin Mariela itse seksuaalisen väkivallan tekojen aikaan, koki hän ahdistusta ja painajaisia siitä, että jotain paha tapahtuisi hänen omille lapsilleen. Joitain lapsena kuultuja seksuaalisen väkivallan tekoon liittyviä sanoja ei voitu toistaa omille lapsilleen, sillä koettiin, että silloin tekee jotain väärää. Kyky oman perheen perustamisesta pidettiin kuitenkin onnellisena asiana.

Epämääräinen ahdistus seurasi kannoillaan koko liiton alkuvuosien ajan, kunnes se saavutti lakipisteensä ensimmäisen tyttären syntymään. Huomasin olevani kuin leijonaemo, joka halusi suojella omiaan raivoisasti. Olen hyvin tarkka niistä aikuisista, joiden seurassa annan lasteni olla ilman vanhempia. Nyt kun tyttäret ovat samanikäisiä kuin minä silloin olin, olen ollut hyvin ahdistunut. Näen monesti painajaisia, että he menehtyvät tai heille tapahtuu jotain paha. Mariela

Naisten kertomuksista tulee vahvasti esiin, miten heillä on ollut haasteita läpi elämän sosiaalisissa suhteissa. Joissain tapauksissa niitä esiintyy edelleen. Haasteet kohdistuvat niin perheen sisäisiin kuin ulkopuolisiin suhteisiin. Haasteisiin vaikuttaa moninaisesti traumatisoitumiseen liittyvät oireet ja negatiiviset käsitykset itsestä.

8.3.4 Käyttäytymisen muutokset

Käyttäytymisen muutokset näyttäytyivät vihaisena ja aggressiivisena käyttäytymisenä, ikäiselleen sopimattomana seksuaalisella käyttäytymisenä ja vetäytymisenä. Käyttäytymisen muutokset tapahtuivat melko pian seksuaalisen väkivallan tapahtumien jälkeen. Asta kertoo alkaneensa oireilla noin kuukauden päästä tapahtuneesta ja käytös muuttui täysin. Hänestä tuli vihainen, itsetuhoinen ja hän alkoi kokeilla omia rajojaan ja hän menetti mielenkiinnon asioihin. Huonon käytöksen takia hän joutui usein kuraattorin puheille, ja hän kertoo sulkeutuneensa pahaan oloon. Asta viilteli itseään koulussa, joka toimi avunhuutokeinona. Myös Mariela sulkeutui pahaan oloon. Hän eristäytyi muista lapsista eikä päästänyt ketään lähelleen vaan vietti mieluummin aikaa yksin..

Aloin oireilla noin kuukausi tapahtuneen jälkeen. Käytökseni muuttui täysin aiemmasta; minusta tuli vihainen, itsetuhoinen ja aloin kokeilla omia rajojani. Aloin viillellä itseäni koulussa harpilla. Se oli ensimmäinen avunhuutoni. Asta

Minulla ei ollut sanoja sille, mitä minulle oli tehty, joten olin mieluummin hiljaa. Olin lapsena vetäytynyt ja paljon yksin. Käperryin itseäni ja pahaan olooni enkä laskenut ketään lähelleni. Mariela

Ikäiselleen sopimaton seksuaalinen käyttäytyminen näyttäytyi itsensä kosketteluna ja seksuaalissävyytteisenä leikkimisenä. Lapsena opittuja käytösmalleja toistettiin myös aikuisiällä. Lapsena oli opittu piilottamaan tunteet ja pelko, sekä opittu taistelemaan ja selviytymään, jolloin ajatuksena oli, että kykenee myös aikuisiällä selviytymään huonosta kohtelusta

Olin leikkinyt seksuaalisesti, kosketellut itseäni sekä ollut muutenkin itkuinen ja hätääntynyt lapsi. - - Olin alkanut leikkiä erikoisesti. Olin tehnyt nukeilla sellaisia asioita, joista sen ikäisen lapsen ei pitäisi tietää mitään. Olen tehnyt yhdyntäliikkeitä ja kosketellut sukuelimiä. Anna

Tiedostan nyt, että olen käyttäytynyt väärin lapsena, kun vein ikätoveritani leikkimökkiin ähkimään. Meillä oli alakoulun ensimmäisillä luokilla tapana mennä hieromaan itseämme toisia vasten saadaksemme siitä mielihyvää. Siinä olen ehkä itsekin ollut hyväksikäyttäjä. Tehnyt teini-iän juttuja jo siellä lapsuusiässä. Piia

Käyttäytymisen muutokset voivat tulla esiin moninaisesti eri tilanteissa, kuten Astan tapauksessa koulussa häiriökäyttäytymisenä. Käyttäytymisen muuttumiseen vaikutti esimerkiksi halu olla käsittelemättä kokemuksiaan ja sulkeutumalla niistä, joka ovat myös traumatisoitumisen liittyvää oireilua. Käyttäytyminen oli myös yliseksuaalista ja huomionhakuista. Huomionhakuisuus toimi avunhuutokeinona.

Tulokset osoittavat, kuinka lapsena koettu seksuaalinen väkivalta traumatisoi naista ja aiheuttaa monenlaisia seurauksia. Seuraukset vaikuttavat pitkälle heidän elämään heijastuen elämän eri osa-alueille kuten sosiaalisiin suhteisiin. Seuraukset vaikuttavat kokonaisvaltaisesti naisten hyvinvointiin. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet vaikuttivat niin psyykkisesti, fyysisesti kuin sosiaalisesti vaikka erikseen naisten kertomuksista ei tullut esiin heillä olevan traumaperäisen stressihäiriön diagnoosia.

9 Pohdinta

Tutkielman tavoitteena oli tutkia, millaisia seurauksia lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla on naisen elämään. Varhaiskasvatuksen koulutuksen aikana asiaa ei olla käsitelty, joten tavoitteena on myös lisätä muidenkin opetusalan ammattilaisten ymmärrystä siitä, millaisia seurauksia lapsena koetulla seksuaalisella väkivallalla on, jotta se osataan huomata ja siihen osataan tarjota apua. Tutkimusaineistossa naiset kuvailivat seksuaalisen väkivallan vaikuttaneen heidän elämäänsä monipuolisesti, jotka jaoteltiin psyykkisiksi, fyysisiksi ja sosiaalisiksi seurauksiksi. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet näyttäytyivät jokaisella elämän osa-alueella. Teoreettisessa viitekehyksessä traumatisoituminen on esitelty omana lukuna, mutta tuloksista tuli ilmi miten se vaikutti kokonaisvaltaisesti. Aineiston analyysissä tuli esiin, kuinka psyykkisiä ja sosiaalisia seurauksia kuvailtiin huomattavasti enemmän kuin fyysisiä seurauksia.

Aikaisempien tutkimusten mukaan lapsena koettu seksuaalinen väkivalta voi vaikuttaa negatiivisesti käsityksiin itsestä ja aiheuttaa mielenterveysongelmia. Tutkimusaineistosta mielenterveysongelmista nousi esiin masennus ja ahdistus sekä ahdistavat tunteet. Aineistossa mielenterveysongelmista ei mainittu traumaperäistä stressihäiriötä, mutta tuloksista tuli esiin erilaisia traumatisoitumiseen liittyviä oireita. Ahdistavat tunteet näyttäytyivät moninaisesti naisten elämässä niin lapsuudessa kuin aikuisuudessa. Ne kohdistuivat niin itseen kuin ympäröivään maailmaan ja muihin ihmisiin. Gil (2018, s. 33) kuvaileekin, kuinka ahdistus voi kohdistua niin itseen kuin muihin ja vaikuttaa elämän jokaisella osa-alueella. Houdekin ja Gibsonin (2017, s. 10) mukaan ahdistavat tunteet liittyvät erityisesti traumatisoitumiseen liittyvään oireiluun. Tämä tuli esiin naisten tarinoista, sillä ahdistuksen kuvailtiin liittyvän traumatapahtumia muistuttaviin hetkiin ja tilanteisiin. Traumatisoitumiseen liittyvät oireet, kuten takaumat, toimivat laukaisevina tekijöinä ahdistaville tunteille. Lapsuudessa ahdistus kohdistui seksuaalisen väkivallan tapahtuman jälkeisiin aikoihin, jolloin ympäristöä kohtaan liittyi pelkoa. Lapsen pelokas käytös voi viestittää opetusalan ammattilaisille sen, että lapsen elämässä jokin asia on vialla.

Naisten negatiiviset käsitykset itsestä näyttäytyivät naisten kertomuksissa arvottomuuden ja huonommuuden tunteena, ja kokemuksia kohtaan liittyi häpeää ja syyllisyyttä. Aikaisemmat tutkimukset aiheesta tukevat tätä tulkintaa. Houdek ja Gibson (2017 s. 12) sekä Kähäri (2017, s. 74–75) kuvailevat kuinka yleensä seksuaalista väkivaltaa kokenut syyttää itseään ja tuntee tapahtuneesta suurta häpeää. Naisten tarinoista tuli esiin se, kuinka syyllisyys ja häpeä

aiheuttivat arvottomuuden tunteita. Arvottomuuden tunteen takia omaa elämää ja merkitystä kyseenalaistettiin. Myöskään omiin kykyihin ei luotettu, jota tukee McElvaneyn (2016, s. 78) toteamus siitä, kuinka seksuaalista väkivaltaa kokenut lapsi voi alkaa puhumaan itsestään vähättelevästi. Tulokset osoittavat myös, kuinka itsesyytökset ja häpeän tunteet johtivat mielenterveysongelmiin ja samansuuntaisia tuloksia ovat saaneet myös Alix ja kollegat (2019, s. 443). Lapsena häpeää pyrittiin hallita välttelemällä kokemusten käsittelyä. Forkeyn ja kollegoiden (2021, s. 77) mukaan asian välttely on lapsilla tyypillinen tapa yrittää torjua traumaattista tapahtumaa ja sen käsittelyä.

Tuloksista tuli ilmi, kuinka ahdistavat tunteet, itsen liittyvät negatiiviset käsitykset ja traumatisoitumiseen liittyvät oireet vaikuttivat vahvasti sosiaalisiin suhteisiin. Ahdistavia tunteita hallittiin vaikenemalla omista kokemuksista ja niitä pyrittiin välttelemään. Boon ja kollegat (2011, s. 32) kuvailevat kokemuksista vaikenemisen olevan yksi välttelyoireista, joka liittyy traumatisoitumiseen. Kertomattomuus toimi naisilla keinona pitää muita ihmisiä loitolla. Syynä tähän oli muun muassa pelko omien kokemusten paljastumisesta ja pelosta alkaa käsittelemään niitä. Myös itsen liittyvät negatiiviset käsitykset voivat johtaa muiden ihmisten välttelyyn (Forkey ym., 2021, s. 82).

Tuloksissa negatiiviset käsitykset itsestä näyttäytyivät arvottomuuden tunteena, itsesyytöksinä ja käsityksenä siitä, kuinka omilla tunteilla ei ole merkitystä suhteessa muihin ihmisiin. Itsesyytöksiä esiintyi erityisesti intiimien kanssakäymisten yhteydessä silloin, kun traumatisoitumiseen liittyvät oireet vaikeuttivat niitä. Aikaisemmissa tutkimuksissa onkin todettu, että etenkin tilanteissa, joissa ihmisellä on sekä traumaperäisen stressihäiriön oireita että itsesyytöksiä omista lapsuuden seksuaalisen väkivallan kokemuksista, intiimit kanssakäymiset koetaan haastavaksi. (Gweritz-Meydan & Godbout, 2023, s. 2, 13; Houdek & Gibson, 2017, s. 13–14).

Negatiiviset käsitykset itsestä aiheuttivat myös ahdistusta naisille etenkin tilanteissa, joissa itseä pidettiin arvottomana. Arvottomuuden tunne ja itsen kohdistuva välinpitämättömyys johtivat vaarallisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja tuloksista tuli esiin, kuinka itseä annettiin kohdella huonosti. Tämä johtui siitä, että kuviteltiin, kuinka on ansainnut huonoa kohtelua osakseen. Tätä tulosta tukee Taskisen (2003, s. 16) toteamus, kuinka vääristynyt käsitys itsestä voi johtaa vahingollisiin ihmissuhteisiin johtuen omanarvon tunteen menetyksestä.

Gilin (2018, s. 11) mukaan lapsena koettu seksuaalinen väkivalta vaikuttaa kykyyn luottaa muihin ihmisiin. Myös Houdekin ja Gibson (2017, s. 34–35) mainitsevat, kuinka trauma voi vaikuttaa siihen, miten muihin ihmisiin suhtaudutaan. Tämä nousi esiin tuloksista. Uusia ihmisiä kohtaan liittyi epäluottamusta ja ahdistuksen tunteita. Joissain tapauksissa näitä tunteita pyrittiin hallitsemaan esimerkiksi päihteiden avulla. Itseä pyrittiin myös suojaamaan esimerkiksi parisuhteissa olemalla hoivaajan roolissa. Tuloksista tuli esiin, kuinka parisuhteisiin liittyi myös pelko yksin jäämisestä ja niistä haettiin turvaa. Tämä on samassa linjassa Boonin ja kollegoiden (2011, s. 40) tulkinnan kanssa siitä, kuinka muita ihmisiä kohtaan voi liittyä tarve hakea hoivaa ja läheisyyttä. Edellä kuvailut aikuisiällä esiin tulleet seuraukset vahvistavat sitä tulkintaa, kuinka lapsena koettu seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa pitkäkestoisia seurauksia elämään. Seuraukset voivat näyttäytyä elämän joka osa-alueella.

Käyttäytymisen muutokset tulivat esiin eri tavoin. Niihin liittyivät aggressiivinen ja vihainen käytös sekä traumatisoitumiseen liittyvät oireet, kuten vältteleminen ja puhumattomuus. Muutokset tapahtuivat pian seksuaalisen väkivallan kokemuksen jälkeen. Käyttäytymisen muutokset tulivat esiin sosiaalisissa tilanteissa ja suhteissa. Yhdessä tapauksessa kuvailtiin, kuinka käytös muuttui päinvastaiseksi ja purkautui koulussa vihaisuutena ja rajoja rikkovana toimintana. Daniels (2016, s. 50) toteaaakin, kuinka koulussa aikaisemmin tunnollisesti toiminut oppilas voi muuttua käytökseltään päinvastaiseksi seksuaalisen väkivallan seurauksena. Käytös voi muuttua myös sulkeutuneeksi. (Daniels, 2016, s. 50; Opetushallitus, 2023). Tuloksista tulikin esiin se, kuinka myös muista sulkeutuminen toimi keinona käsitellä seksuaalisen väkivallan kokemuksia.

Tuloksista tuli ilmi kuinka omat lapsuuden seksuaalisen väkivallan kokemukset usein pidetään itsellä eikä niitä joissain tapauksissa muistettu ennen aikuisikää. Omiin kokemuksiin ja kokemusten jälkeisiin aikoihin liittyi muistamattomuutta. Aikaisempien tutkimusten mukaan muistamattomuus voi toimia itsesuojelukeinona, mutta se on myös seurausta siitä, jos jokin tapahtuma on ollut niin traumaattinen, ettei sitä kykene sisäistämään osaksi minäkokemusta. Tällöin traumaattista tapahtumaa kohtaan voi liittyä muistamattomuutta. (Boon ym., 2011, s. 6–9; Gil, 2019, s. 11; Howell & Itzkowitz, 2016, s. 38–39). Nämä aiheuttavat ongelman opetusalan ammattilaisille. Kuinka seksuaalista väkivaltaa kokeneita lapsia voidaan auttaa, jos seksuaalista väkivaltaa kokeneet eivät muista kokemuksiaan tai he eivät kerro niistä? Tapahtumien tietoon tuleminen voi jäädä vain muuttuneen käyttäytymisen ja olemuksen varaan. Aikaisempien tutkimusten mukaan matala koulumenestys voi kieliä lapsen kokemasta

seksuaalisesta väkivallasta, ja myös käytösmuutokset voivat näyttäytyä koulussa alisuoriutumisenä (Forkey ym., 2021; Houdek & Gibson, 2017; McElvaney, 2016). Myös Opetushallituksen (2023) verkkosivuilla mainitaan oppimisvaikeuksien olevan yksi seuraus väkivallasta. Kasvattajien olisikin tärkeä tuntee lapsen kehitysvaiheet sekä lapset, jotta he voivat havainnoida mahdollisia muutoksia heidän osaamisessaan tai toiminnassaan. Muutokset opintomenestyksessä tai käyttäytymisessä eivät automaattisesti tarkoita, että lapsi on joutunut seksuaalisen väkivallan kohteeksi, mutta muutosten tapahtuessa on tärkeää tiedostaa sen olevan yksi vaihtoehto. Myös lapsen ahdistus, ahdistuneisuus ja surullisuus voivat näyttäytyä koulussa (Cgiesa & Goldson, 2019; McElvaney, 2016). Toisaalta jos lapsen käyttäytymisestä tai olemuksesta ei voida tehdä johtopäätöksiä, että tämä on joutunut seksuaalisen väkivallan kohteeksi eikä lapsi itse muista asiaa, on vaarana, että lapsi ei pääse avun piiriin.

Epäilyn herätessä opetusalan ammattilaisilla on velvollisuus puuttua tilanteeseen. Taskinen (2003, s. 52) toteaaakin, kuinka lasta voidaan ensin tarkkailla ja kirjata ylös tehdyt huomiot muuttuneessa olemuksessa, ja asiasta voidaan keskustella kollegoiden ja lapsen huoltajien kanssa. Tilanteet, joissa lapsi itse kertoo kokemuksistaan tulee välittömästi ilmoittaa asiasta viranomaisille (Varhaiskasvatuslaki, 540/2018, 41 §). Siksi onkin tärkeää, että opetusalan ammattilaisilla olisi tietoa seksuaalisen väkivallan seurauksista, jotta tapausten ilmetessä niihin osataan puuttua ja näin edesauttaa lapsen avun piiriin pääsyä ja toipumista.

Seksuaalisen väkivallan tapauksen tullessa ilmi lapsen arki tulee säilyttää oppilaitoksissa mahdollisimman vakaana (Mäkelä & Bildjuschkin, 2019, s. 133; De Thierry, 2020, s. 80). Tämä edellyttää opetusalan ammattilaisilta tietoisuutta siitä, kuinka seksuaalista väkivaltaa kokenut lapsi kohdataan. Opetusalan ammattilaisten on tärkeää säilyttää johdonmukaisuus ja ennalta-arvattavuus sekä toimia empaattisesti seksuaalista väkivaltaa kokenutta lasta kohtaan (De Thierry, 2020, s. 97). Lapsen jokapäiväinen kohtaaminen ja kuuleminen luo turvallisuuden tunnetta. Lapselle tulee vahvistaa tämän olevan arvokas ja oikeutettu turvalliseen elämään (Mäkelä & Bildjuschkin, 2019, s. 133).

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on muun muassa suojella ja edistää lapsen oikeutta turvalliseen ja hyvään lapsuuteen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2022, s. 22. Seksuaalisen väkivallan näkökulmasta varhaiskasvatuksessa kehotietoisuuden ja sosioemotionaalisten taitojen opettaminen jo varhaisessa vaiheessa auttavat ennaltaehkäisemään ja tunnistamaan turvallisuutta uhkaavia tilanteita sekä opettavat niiltä suojautumista. Näin toteavat muun muassa Cacciatore ja kollegat (2019), Karjalainen (2019), Laitinen (2004) ja Vilka (2011).

Opetusalan ammattilaisten tulee tiedostaa seksuaalisen väkivallan koskevan lapsia, aiheuttavan vakavia seurauksia sekä tiedostaa kuinka sellaisissa tilanteissa toimitaan, sillä kuten Sinkkonen ja Mäkelä (2017, s. 58) toteavat, opetusalan ammattilaiset ovat lapselle usein helpoin saatavilla oleva tukipalvelu. Tuloksista tulee ilmi seksuaalisen väkivallan pitkäaikaiset ja moninaiset vaikutukset. Yhdenkin lapsen auttaminen ja saattaminen avun piiriin on merkityksellistä.

9.1 Tutkielman eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen kriittinen tarkastelu ja luotettavuuden arviointi kuuluvat hyviin tutkimuskäytäntöihin (Aaltio & Puusa, 2020, s. 177). Tutkielman aiheen valinta ja teoreettisten käsitteiden käyttö on perusteltu tutkielmassa. Aiheen ajankohtaisuutta on perusteltu viittaamalla viimeaikaisiin tapahtumiin ja kyselyihin, kuten THL:n kouluterveyskyselyihin. Esiin on nostettu myös se ongelma, ettei aihetta käsitellä varhaiskasvatuksen koulutuksessa, vaikka varhaiskasvatusta ohjaavien periaatteiden mukaan lapseen kohdistuvaa seksuaaliseen väkivaltaan tulee puuttua. Opinnoissa ei ole kurssia, jossa käsitellään lapseen kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa. Teoreettiset käsitteet on määritelty useita lähteitä käyttäen. Tutkielmassa on käytetty vertaisarvioituja kansainvälisiä tutkimusartikkeleita, jotka on haettu luotettavista Oulun yliopiston käyttämistä tietokannoista. Tutkielmassa on pyritty käyttämään uusinta tutkimustietoa ja kirjallisuutta, mutta joissain tapauksissa on ollut olennaista ottaa mukaan vanhempaa lähdekirjallisuutta, sillä niihin viitataan edelleen, ja ne ovat toimineet primäärilähteinä.

Aaltion ja Puusan (2020, s. 181) mukaan luotettavuutta lisää se, kuinka yksityiskohtaisesti ja läpinäkyvästi tutkija esittää eri tutkimusvaiheet, kuten analyysin ja tulokset. Aineiston analyysivaiheessa on avattu auki analyysin eri vaiheet, ja käytetty esimerkkejä havainnollistamaan analyysin kulkua. Tällä on pyritty mahdollistamaan se, että tutkielma on toistettavissa ulkopuolisen toimesta. Tulososiossa on esitetty runsaasti esimerkkejä aineistosta, joista lukija voi tarkastaa tutkielman tekijän tulkinnan aineistosta. Analyysimenetelmänä on käytetty teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, mutta myös toisenlainen analyysimenetelmä olisi voinut sopia kyseisen tutkimusaineiston analysointiin, kuten narratiivinen analyysi.

Tutkijan puolueettomuutta tulee myös pohtia. Tuomi ja Sarajärven (2018, s. 169) mukaan laadullisessa tutkimuksessa puolueettomuus on lähes mahdotonta, sillä tutkija on merkittävässä roolissa koskien tutkimusasetelmaa ja tulkintoja. Myös Aaltio ja Puusa (2020, s. 182) nostavat esiin, kuinka esioletukset vaikuttavat siihen, mitä tietoja kerätään ja kuinka niitä tulkitaan.

Tutkimusaineistoon oli tutustuttu jo etukäteen, jolloin tutkimusaiheesta oli syntynyt se ennakkokäsitys, että lapsena koettu seksuaalinen väkivalta on traumaattinen kokemus. Lähteisiin ja aikaisempaan tutkimukseen perehdyttäessä tämä osoittautui myös todeksi. Vaikka aiheesta oli ennako-oletus niin aikaisempi tutkimus puolsi näitä tuloksia, ja oli perusteltua ottaa traumanäkökulma tutkielmaan mukaan. Traumatisoitumisen olisi kuitenkin voitu pilkkoa osiin ja sisällyttää se psyykkisten, fyysisten ja sosiaalisten seurausten alle, kuten tulostulosiossa on tehty.

Tuomi ja Sarajärven (2018, s. 153) mukaan eettisyyteen liittyvät kysymykset liittyvät yleensä itse tutkimustoimintaan, kuten tutkimuksessa olevien henkilöiden tiedottamiseen. Tässä tutkielmassa on käytetty valmista julkista aineistoa. Aineiston osalta perehdyttiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistukseen, jonka mukaan julkista aineistoa saa käyttää vapaasti. Siitä huolimatta sähköpostia lähetettiin tutkimusaineistona toimivan teoksen tekijöille, ja heiltä pyydettiin lupaa teoksen käyttämiseen tutkimusaineistona. Tähän saatiin myöntävä vastaus. Lisäksi teoksen kirjailijoille kerrottiin, keiden kertomuksia käytetään tutkielmassa ja heitä pyydettiin välittämään viesti näille henkilöille, jotta valituilla on mahdollisuus kieltäytyä olematta osa tutkielmaa. Tutkittaville henkilöille on siis annettu mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta. Tutkielman aihe on sensitiivinen, ja Tuomen ja Sarajärven (2018, s. 156) mukaan onkin tärkeää, että tutkimukseen osallistujille ei saa aiheutua vahinkoa. TENKin (2023, s. 13) ohjeistuksen mukaan tieteellinen toiminta ei saa vaarantaa tutkittavien terveyttä ja turvallisuutta. Tutkittavia kohtaan tulee myös osoittaa arvostusta. (TENK, 2023, s. 13). Tutkielmaa tehdessä on tietoisesti pyritty siihen, että aineistosta tehdyt tulkinnat eivät ole millään tavalla loukkaavia. Myös sitä pohdittiin, että keksitäänkö naisille uudet nimet, mutta lopulta tähän ei ryhdytty, koska aineisto on julkinen ja naiset ovat antaneet suostumuksensa käyttää kaunokirjallisessa teoksessa heidän omia nimiään.

9.2 Jatkotutkimusaiheet

Tutkielman tulokset osoittavat kuinka lapsena koettu seksuaalinen väkivalta aiheuttaa moninaisia seurauksia naisen elämään, ja voivat vaikuttaa koko loppuelämän ajan. Seuraukset voivat vaikuttaa myös ylisukupolvisesti. Aineistona käytettiin kaunokirjallista teosta, joka on julkinen. Suurin osa naisista esiintyi omalla nimellään, halutessaan tuoda esille omat lapsena kokemansa seksuaalisen väkivallan kokemukset. Tässä tutkielmassa kaunokirjallinen teos on sekundaarilähde, joka on tuotettu omaa tavoitettaan ajatellen. Olisi mielenkiintoista päästä

perehtymään primääriaineistoon, jotka kirjallijat ovat keränneet, ja tutkia sitä. Voi olla mahdollista, että teoksen tavoitteiden takia jotain tietoja on jätetty teoksesta ulkopuolelle. Aiheen tärkeyden ja merkityksellisyyden kannalta lapsena seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneiden kokemuksia olisi jatkossa hyvä päästä tutkimaan tieteellisin menetelmin. Tieteellisesti kerätty aineisto voisi antaa vielä syvemmän katsauksen lapsena koettuun seksuaaliseen väkivaltaan, sillä tutkittaviin henkilöihin kohdistuisi tällöin erilaiset tieteellistä tutkimusta ohjaavat tietosuojaa-asetukset. Voisi olla mahdollista, että nimettömänä uskalletaan kertoa vielä syvällisemmin ja yksityiskohtaisemmin omista kokemuksista.

Tässä tutkielmassa näkökulmana olivat naiset, joten aihetta olisi tärkeää tutkia myös muiden sukupuolten edustajien näkökulmasta. Seksuaalinen väkivalta ei koske vain tyttöjä. Usein tytöt ja naiset saavat paljon huomiota, mutta se ei poista sitä ongelmaa, että sitä kokevat kaikki sukupuolta ja ikää katsomatta.

Mielenkiintoinen tutkimusnäkökulma olisi myös selviytyjien kuvaukset oppilaitosten henkilöstöltä saamasta tuesta tai sen puutteesta. Täten voitaisiin saada lisää tietoa siitä, millaisia toiveita seksuaalista väkivaltaa kokeneilla on auttamiseen liittyen ja mitkä toimintatavat joko edesauttavat tai estävät toipumista. Myös opetusalan ammattilaisten seksuaaliseen väkivaltaan liittyvien käsitysten tutkiminen olisi tärkeää, jotta niin koulutuksessa kuin oppilaitoksissa voidaan reagoida siihen, mitä opetetaan ja miten seksuaalisen väkivallan tilanteissa tulee toimia.

Lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020) Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa: A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 177–188). Gaudeamus.
- Alix, S., Cosette, L., Cyr, M., Frappier, J-Y., Caron, P-O. & Hébert, M. (2019). Self-Blame, Shame, Avoidance, and Suicidal Ideation in Sexually Abused Adolescent Girls: A Longitudinal Study. *Journal of Child Sexual Abuse, Vol. 29(4)*, 432–447. DOI: 10.1080/10538712.2019.1678543
- Amnesty International Suomen osasto. (2019). Oikeuksien arpapeli. Naisiin kohdistuvat raiskausrikokset ja uhrin oikeuksien toteutuminen Suomessa. Haettu osoitteesta: https://www.amnesty.fi/uploads/2021/03/oikeuksien-arpapeli_final.pdf
- Bentovim, A. (1992). *Trauma-Organized Systems: Physical and Sexual Abuse in Families*. Routledge.
- Bildjuskin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., October, M., Peltonen, J. & Siukola, R. (2020). Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu osoitteesta: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Boon, S., Steele, K. & van der Hart, O. (2011). *Traumaperäisen dissosiaatiohäiriön vakauttaminen: Taito-ohjelma potilaille ja terapeuteille* (3. p.). Traumaterapiakeskus.
- Cacciatore, R., Porras, K. & Kalland, M. (2019). Turvallinen keho- ja seksuaalikasvatus. Teoksessa U. Korpilahti (toim.), *Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Osa II*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Carson, K. W., Babada, S., Brown, E. J., Brumbaugh, C. C., Castillo, B. K. & Nikulina, V. (2019). Why Women Are Not Talking About It: Reasons for Nondisclosure of Sexual Victimization and Associated Symptoms of Posttraumatic Stress Disorder and Depression. *Violence Against Women, Vol. 26(3-4)*, 271–295.
- Cgiesa, A. & Goldson, E. (2019). Child Sexual Abuse. Teoksessa American Academy of Pediatrics (AAP) (toim.), *Child Abuse: Overview and Evaluation*. American Academy of Pediatrics.
- Creswell, J. W. k. & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative & mixed methods approaches* (5. p.). SAGE.

- Creswell, J. W. (toim). (2013). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* (3. p.). SAGE Publications.
- Daniels, S. J. (2016). *Working with the Trauma of Rape and Sexual Violence: A Guide for Professionals*. Jessica Kingsley Publishers.
- De Thierry, B. (2020). *The Simple Guide to Complex Trauma and Dissociation : What It Is and How to Help*. Jessica Kingsley Publishers.
- Deblinger, E., Mannarino, A. P., Cohen, J. A., Runyon, M. K. & Heflin, A. H. (2015). *Child Sexual Abuse: A Primer for Treating Children, Adolescents, and Their Nonoffending Parents.: Vol. (2. p.)*. Oxford University Press.
- Evans, S. M., & Reed, S. C. (2021). Impulsivity and the Effects of Alcohol in Women with a History of Childhood Sexual Abuse: A Pilot Study. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, 29(4), 395–406. <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1037/pha0000419>
- Forkey, H. C., Griffin, J. L. & Szilagyi, M. (2021). *Childhood Trauma and Resilience: A Practical Guide*. American Academy of Pediatrics.
- Giardino, A. P. & Lyn, M. A. (2019). The Problem. Teoksessa A. Martin A. Finkel, & Angelo P. Giardino, *Medical Evaluation of Child Sexual Abuse: A Practical Guide*. (4. p.). American Academy of Pediatrics.
- Gil, T. (2018). *Women Who Were Sexually Abused As Children: Mothering, Resilience, and Protecting the Next Generation*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Glanton Holzhauer, C., Duberstein, P., Ward, E., & Talbot, N. (2022). Reducing Posttraumatic Stress Disorder Symptom Severity Among Depressed Women With Childhood Sexual Abuse Histories in Interpersonal Psychotherapy- Trauma: The Role of Improved Social Functioning. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. 1–8.
- Gweritz-Meydan, A. & Godbout, N. (2023). Between Pleasure, Guilt, and Dissociation: How Trauma Unfolds in the Sexuality of Childhood Sexual Abuse Survivors. *Child Abuse & Neglect*, 141, 1–16. <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1016/j.chiabu.2023.106195>
- Hakaniemi, A. L. (25.5.2023) YLE uutinen mies sai 10,5 vuoden vankeustuomion yli sadasta seksuaalirikoksesta. Haettu osoitteesta: <https://yle.fi/a/74-20033425>
- Heger, A., Ticson, L., Velasquez, O., & Bernier, R. (2002). Children Referred for Possible Sexual Abuse: Medical Findings in 2384 Children. *Child Abuse & Neglect*, 26(6/7), 645–659. [https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1016/S0145-2134\(02\)00339-3](https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1016/S0145-2134(02)00339-3)
- Hietamäki, J., Husso, M. & Arponen, T. (2020). (toim.). *Tyttöjen ja poikien väliset erot seksuaalisesta hyväksikäytöstä kertomisessa*. Yhteiskuntapolitiikka, 85(5-6), 542–553.

- Hodge, L. & Baker, A. (2021). Purification, Punishment, and Control: Eating Disorders, Self-Harm, and Child Sexual Abuse. *Qualitative Health Research*, 31(11), 1963–1975. doi:[10.1177/10497323211017490](https://doi.org/10.1177/10497323211017490)
- Houdek, V., & Gibson, J. (2017). *Treating Sexual Abuse and Trauma with Children, Adolescents, and Young Adults with Developmental Disabilities: Workbook for Clinicians*. Charles C. Thomas Publisher, LTD.
- Howell, E. F., & Itzkowitz, S. (2016). *The Dissociative Mind in Psychoanalysis: Understanding and Working with Trauma*. Routledge, Taylor & Francis Group.
- Huttunen, M. (2018). Traumaperäinen stressihäiriö. Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Haettu: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00526/traumaperainen-stressihairio>
- Joki-Erkkilä, M. (2019). Lasten ja nuorten seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisy ja haittojen minimointi. Teoksessa U. Korpilahti (toim.), *Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Osa II*. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Joki-Erkkilä, M. & Korkman, J. (2015). Lapsen kohdistuneen seksuaalisen väkivallan epäilyn herätessä - mitä tulee huomioida? *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim*, 131(10), 985–90. Haettu osoitteesta: <https://www.duodecimlehti.fi/duo12270>
<https://www.duodecimlehti.fi/duo12270>
- Jäärni, C. (28.6.2023). Mies lähestyi lapsia Snapchatissa, uhkaili, jos uhrin kertoisivat poliisille – tuomittiin useista seksuaalirikoksista yli kahdeksan vuoden vankeuteen. Haettu osoitteesta: https://yle.fi/a/74-20038863?utm_source=social-media-share&utm_medium=social&utm_campaign=yleftiapp
- Karjalainen, P. (2019). Turvaa sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen tukemisella. Teoksessa U. Korpilahti (toim.), *Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Osa II*. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Klemetti, R. & Raussi-Lehto, E. (toim.). (2016). *Edistä, ehkäise, vaikuta – Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Opas 33.
- Korhonen, L. (2021). Kasvu ja kehitys eri-ikäkausina. Pulassa lapsen kanssa. Kustannus Oy Duodecim. Haettu osoitteesta: <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00018#s4>

- Korhonen, L. (2021) Traumaattiset kokemukset ja traumaperäiset häiriöt. Kustannus Oy Duodecim. Haettu osoitteesta: <https://www.terveyskirjasto.fi/pla00031>
- Koutaniemi, M. & Leinonen, A. (2020). *Vahvaksi rikotut: Tarinoita seksuaaliväkivallasta Suomessa*. Kustannusosakeyhtiö Siltala.
- Krippendorff, K. (2019). *Content Analysis: An Introduction to its Methodology* (4. p.). SAGE.
- Kähäri, N. (2017). *Silta sumusta valoon: Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja siitä selviytyminen*. Art House.
- Laajasalo, T. & Peltonen, K. (2021). *Lapseen kohdistuva lähisuhdeväkivalta – keskiössä lasten traumaperäisten oireiden ehkäisy ja hoito. Kasvun tuki aikakauslehti (1/2021)*. Helsinki. Haettu osoitteesta: <https://kasvuntuki.fi/wp-content/uploads/2021/05/kasvun-tuki-01-2021-laajasalo.pdf>
- Laitinen, M. (2004). *Häväistyt ruumiit, rikotut mielet: Tutkimus lapsina läheissuhteissa seksuaalisesti hyväksikäytettyjen naisten ja miesten elämästä* (Väitöskirja). Vastapaino.
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta. (8.8.1986/609). Haettu osoitteesta: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609#P7>
- Lange, B. C. L., Condon, E. M., & Gardner, F. (2020). A Mixed Methods Investigation of the Association Between Child Sexual Abuse and Subsequent Maternal Parenting. *Child Abuse & Neglect*, 103, s. 1–14. <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1016/j.chiabu.2020.104389>
- Langemeyer, I. (2014). Theory and Praxis. Teoksessa: T. Teo. *Encyclopedia of Critical Psychology*. Springer.
- Lehtonen, M. & Rossi, M. (2022). Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan. Grano Oy. Haettu osoitteesta: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>.
- Lichtman, M. (2013). *Qualitative Research in Education. A user's guide* (3. p.). SAGE Publications.
- Ma, E. Y-m. & Yau, D. C-w. (2011). Working with Familial Child Sexual Abuse: A Family-based Relational Approach. Teoksessa: K. Kitty, C. S. T. Wu & L. Y. Eugenie. *Healing Trauma* (s.133–176).. Hong Kong University Press.
- MacGinley, M., Breckenridge, J., & Mowll, J. (2019). A Coping Review of Adult Survivors' Experiences of Shame Following Sexual Abuse in Childhood. *Health & Social Care in the Community*, 27(5), 1135–1146. <https://doi-org.pc124152.oulu.fi:9443/10.1111/hsc.12771>
- McCollum, D. (2022). Associations Between Childhood Sexual Abuse, Adult Sexual Assault Experiences, Psychological Distress, and Substance Use. *University of Central Florida Undergraduate Research Journal*, 14(2), 42–54.

- McElvaney, R. (2016). *Helping Children to Tell About Sexual Abuse: Guidance for Helpers*. Jessica Kingsley Publishers.
- Mäkelä, J. & Bildjuschkin, K. (2019). Monialainen yhteistyö ja tiedonkulku. Teoksessa U. Korpilahti (toim.), *Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Osa II*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Niemi, H. E. O., & Lappi-Seppälä, S. T. (2018). Seksuaalirikokset. Teoksessa: H. Niemi (toim.), *Rikollisuustilanne 2017: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa*. Katsauksia 29/2018, 83–105. Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Haettu osoitteesta: <http://hdl.handle.net/10138/239656>
- Nipuli, S. & Bildjuschkin, K. (2016). *Hoitoketju seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa kokeneen auttamiseksi*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu osoitteesta: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-625-4>.
- Opetushallitus. (2023). Väkivallan tunnistaminen ja puuttumisen keinot. Haettu osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vakivallan-tunnistaminen-ja-puuttumisen-keino>
- Opetushallitus. (2023). Väkivallan määrittely ja lainsäädäntö. Haettu osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/vakivallan-maarittely-ja-lainsaadanto>
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Helsinki: Opetushallitus. Haettu osoitteesta: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Oulun yliopisto. Ihmistieteiden eettinen toimikunta. Haettu osoitteesta: <https://www oulu.fi/fi/yliopisto/tiedekunnat-ja-yksikot/eudaimonia-institute/ihmistieteiden-eettinen-toimikunta>
- Parsons, O. (2016). *Sexual Abuse : Intervention, Coping Strategies and Psychological Impact*. Nova Science Publishers, Inc.
- Poliisi. (2022) Seksuaalirikokset. Haettu osoitteesta: <https://poliisi.fi/seksuaalirikokset>
- Puura, K. (2019). Seksuaaliväkivallan seuraukset pienelle lapselle ja haitan arvioiminen. Teoksessa U. Korpilahti (toim.), *Väkivallaton lapsuus: Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Osa II*. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa: A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 145–156). Gaudeamus.

- Puusa, A. & Juuli, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa: A. Puusa, P. Juuti & I. Aaltio. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 75–85). Gaudeamus.
- Rossi, M., Pietilä, M. & Oinas, M-M. (2022). Sanoilla on merkitystä - Termikäsikirja lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan sanoittamiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu osoitteesta: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-858-3>
- Sinkkonen, M. & Mäkelä, J. (toim.) 2017. LASTA-hanke. Kokemuksia viranomaisten yhteistyön ja tietojenvaihdon koordinoinnista lapseen kohdistuneissa pahoinpitely- tai seksuaalirikoksen epäilytilanteissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Haettu osoitteesta: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134582/URN_ISBN_978-952-302-850-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Solantaus, T., Antikainen, J., Jerkku, M., Komulainen, J., Pajunen, T., Palomäki, E. & Timoska, R. (2007). Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön epäilyn tutkiminen. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Haettu osoitteesta: <https://www.duodecimlehti.fi/duo96271>
- Sosiaali- ja terveysministeriö. (2023). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022 : Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022. Haettu osoitteesta: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164616/STM_2023_5_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sotkasiira, T. (2015). kun Aineisto ei Riitä - Monimenetelmällisyys metodologisena ja käsitteellisenä oppimisena. Teoksessa S. Aaltonen & R. Högbacka. (2015). Umpikujasta oivallukseen: Refleksiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Tampere University Press.
- Stewart, S. T. (2011). Hymenal Characteristics in Girls with and without a History of Sexual Abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 20(5), 521–536, DOI: 10.1080/10538712.2011.606106
- Survey on Violence Against Women in EU. (2012). Haettu osoitteesta <https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey>
- Taskinen, S. (2003). *Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja pahoinpitelyn selvittäminen: Asiantuntijaryhmän suositukset sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle*. Stakes.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021). Kouluterveyskyselyn tulokset 2019 ja 2021. Haettu osoitteesta: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2021). *Seksuaaliväkivallan ja häirinnän yleisyys lapsilla ja nuorilla*. Haettu osoitteesta: <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan->

- [muodot/seksuaalivakivalta#Seksuaaliväkivallan_ja_hairinnan_yleisyys_lapsilla_ja_nuorilla](#)
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (2023). Kouluterveyskyselyn tulokset. Haettu osoitteesta: <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#alueittain>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta, TENK. (2021). Ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin ohje. Toinen, uudistettu painos. Haettu osoitteesta: <https://tenk.fi/fi/ohjeet-ja-aineistot/ihmistieteiden-eettisen-ennakkoarvioinnin-ohje>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta, TENK. (2023). Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Haettu osoitteesta: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Valli, R. & Aaltola, J. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos.). PS-kustannus.
- Vilkka, H. (2011). *Seksuaalinen häirintä*. PS-kustannus.
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018). Luku 1: Yleiset säännökset. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidm46494958947568>
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018). Luku 2: Varhaiskasvatuksen järjestäminen ja tuottaminen. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidm46494958947568>
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018). Luku 8: Salassapito ja tietojen vaihto. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidm46494958947568>
- World Health Organization. (2012). Understanding and Addressing Violence Against Women. Haettu osoitteesta: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77434/WHO_RHR_12.37_eng.pdf
- Yhdenvertaisuuslaki. (1325/2014). Luku 1: Yleiset säännökset. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Yhdenvertaisuuslaki. (1325/2014). Luku 2: Yhdenvertaisuuden edistäminen. Haettu osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>
- Yleissopimus lapsen oikeuksista. (60/1991). Haettu osoitteesta: https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

Liite 1

Esimerkkitaulukot fyysisten ja sosiaalisten seurausten analyysistä.

Taulukko 5. Esimerkkejä alkuperäisilmauksien pelkistämisestä fyysisten seurausten näkökulmasta.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaisut
"Koin paljon päänsärkyä, outoja vatsakipuja. Nyt pystyn tavoittamaan, että kehossani on ollut kauhea jännitystilä koko ajan. Se on vaikuttanut siihen, etten ole voinut vapautua keskittymään mihinkään." Piia	Selittämättömiä kipuja Ylivireysoireita Keskittymisvaikeuksia
"... ajatuskin samassa tilassa olemisesta veljeni kanssa saa minut voimaan pahoin. Minulle tulee oksettava olo ja tunne, kuin kurkkua kuristaa ja harteilla on valtava paino. Olen ymmärtänyt, että nämä fyysiset oireet ovat kehon automaattinen tapa reagoida traumamuistojen aktivoituessa mielessä." Mariela	Takaumien aiheuttama fyysinen reaktio
"Minulle ei tullut koskaan suuria henkisiä ongelmia kokemani vuoksi, enemmänkin fyysisiä. Olen kokenut kipuja, joiden alkuperää en ole pystynyt todentamaan." Ritva	Selittämättömiä kipuja
"Henkisten haavojen lisäksi teoista jäi fyysisiä jälkiä. Muistan, kuinka selkäni oli lapsena hyvin kipeä. Sain vastauksen kipuihin vasta aikuisena. Lääkärin mukaan minulla on spiraalimainen skolioosi selässä, eli selkärankani on mennyt mutkalle veljeni painosta." Tyttö	Selkäkipuja Pysyvä fyysinen vamma

Taulukko 6. Esimerkkejä pelkistettyjen ilmauksien luokittelusta fyysisten seurausten näkökulmasta.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Ylivireysoireet Takaumien aiheuttamat fyysiset reaktiot Keskittymisvaikeuksia	Traumatisoitumiseen liittyvät oireet
Selittämättömiä kipuja Selkäkipuja Pysyvä fyysinen vamma	Kivut ja pysyvä fyysinen vamma

Taulukko 7. Esimerkkejä alkuperäisilmauksien pelkistämisestä sosiaalisten seurausten näkökulmasta.

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
“En pystynyt luottamaan kehenkään ja kertoa itsestäni kenellekään, koska pelkäsin hyväksikäytön paljastuvan.” Mariela	Vaikeus luottaa muihin
“Ajattelin, etten ansaitse mitään hyvää elämään. Pidin itseäni likaisena, huonona ja saastaisena naisena, ettei siihen kuvioon sopinut mies, joka kohteli minua hyvin.” Ritva	Ei usko ansaitsevansa hyvää elämään Ei usko ansaitsevansa hyvää kohtelua
“Voisi kai sanoa, että koska omat rajani oli rikottu, minun on ollut vaikea piirtää niitä itse. Olen kaivannut niin paljon rakkautta, että olen antanut muiden kohdella itseäni huonosti ja hakenut huomiota pakkomielleisesti.” Anna	Huomion hakeminen muilta Välinpitämättömyys itseä kohtaan
“Aloin oireilla noin kuukausi tapahtuneen jälkeen. Käytökseni muuttui täysin aiemmasta; minusta tuli vihainen, itsetuhoinen ja aloin kokeilla omia rajojani. Aloin viiillellä itseäni koulussa harpilla. Se oli ensimmäinen avunhuutoini.” Asta	Vihaisuus Rajojen kokeileminen Itsetuhoisuus avunhuutokeino
“Menin naimisiin nuoren, vain 19-vuotiaana. Se oli rakkautta ensisilmäyksellä, mutta kyseessä oli myös turvan hakeminen. Näin hänessä kallon, johon nojata.” Mariela	Turvan hakeminen toisesta ihmisestä
“Ajattelin, etten ansaitse mitään hyvää elämään. Pidin itseäni likaisena, huonona ja saastaisena naisena, ettei siihen kuvioon sopinut mies, joka kohteli minua hyvin.” Ritva	Ei ansaitse hyvää kohtelua muilta Pitää itseään huonona naisena miehelle
“Omalla kohdallani hyväksikäytön aiheuttama ahdistus ja pelko johtivat siihen, että koin oloni yksinäiseksi muiden lasten seurassa.” Anna	Ahdistuksesta ja pelosta johtuva yksinäisyys
“Yritin joskus seurustella miehen kanssa, joka näytti aivan veljeltäni. Sain hänen kanssaan kauheita ahdistuskohtauksia ja flashbackeja. Kerrankin juoksin paniikissa makuuhuoneesta vessaan, jossa tärisin holtittomasti. Pelkäsin, että sekoan täysin. Huusin vain hänelle “mee pois”, “mee pois, jos et kestä tätä”. Ajattelin jälleen olevani viallinen, en ansaitse rakkautta eikä kukaan kumppani voisi jaksaa seistä vierelläni menneisyyteni vuoksi.” Tyttö	Takaumat suhteessa, josta aiheutuu haasteita Ahdistuskohtaukset Itsesyytökset Ei ansaitse rakkautta
“Minulla ei ollut sanoja sille, mitä minulle oli tehty, joten olin mieluummin hiljaa. Olin lapsena vetäytynyt ja paljon yksin. Käperryin itseäni ja pahaan olooni enkä laskenut ketään lähelleni.” Mariela	Asian välttely Asiasta puhumattomuus Vetäytyminen muista
“Menneisyys on ollut mukana muissakin parisuhteissa. Hetkissä, joissa olen kumppanini kanssa intiimisti. Kun tunnen lämpimän sperman valuvan ihoani pitkin. Tunne vie minut samantien lapsuuteen. En voi sietää sitä tunnetta. Joskus menen myös dissosiativiseen tilaan, ja koen turvattomuutta vaikkei tarvitsisi.” Tyttö	Vaikeuksia intiimeissä kanssakäymisissä Takaumat Dissosiaatio
“Olin alkanut leikkiä erikoisesti. Olin tehnyt nukeilla sellaisia asioita, joista sen ikäisen lapsen ei pitäisi tietää mitään. Olen tehnyt yhdyntäliikkeitä ja kosketellut sukuelimiä.” Anna	Seksuaalinen käyttäytyminen
“Muistan, kuinka teon jälkeisenä aamuna heräsin ja näin isän. Olisin halunnut sanoa hänelle, kuinka paha olo minulla oli. Kuinka satutettu olin. Hän käyttäytyi kuin mitään ei olisi tapahtunut. - - Hänen mukaansa nainen keimailee, jonka vuoksi raiskauksia tapahtuu. Hän ei tuntenut minkäänlaista puolustusreaktiota omaa tytärtään kohtaan, vaikka minut oli raiskattu raa’asti keskellä päivää. Hänen mukaansa olin itse aiheuttanut sen itselleni. Olin houkutellut miehen tekoon olemalla tyttö.” Marke	Perheen välinpitämätön reaktio Perheen syyllistävä reaktio

Taulukko 8. Esimerkkejä pelkistettyjen ilmauksien luokittelusta sosiaalisten seurausten näkökulmasta.

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
Asian välttely Takaumat Takaumat suhteessa, josta aiheutuu haasteita Ahdistuskohtaukset Asiasta puhumattomuus Vetäytyminen muista Dissosiaatio	Traumatisoitumiseen liittyvät oireet
Ei ansaitse hyvää kohtelua muilta Pitää itseään huonona naisena miehelle Ei usko ansaitsevansa hyvää elämään Ei usko ansaitsevansa hyvää kohtelua Itsesyytökset Ei ansaitse rakkautta	Negatiivisten käsitysten vaikutus sosiaalisissa suhteissa
Vaikeus luottaa muihin Ahdituksesta ja pelosta johtuva yksinäisyys Huomion hakeminen muilta Turvan hakeminen toisesta ihmisestä Välinpitämättömyys itseä kohtaan Vaikeuksia intiimeissä kanssakäymisissä Perheen välinpitämätön reaktio Perheen syyllistävä reaktio	Haasteet sosiaalisissa suhteissa
Vihaisuus Rajojen kokeileminen Itsetuhoisuus avunhuutokeino Seksuaalinen käyttäytyminen	Käyttäytymisen muutokset